

מבשר טוב

פורים

תשע"ח ---- עמוד א'

תשע"ז ---- עמוד ו'

תשע"ו ---- עמוד כ"ד

חג הפורים – תשע"ח לפ"ק

פעיה"ק ירושלים תובב"א

מאמר לפני ולפנים בחג הפורים

א

הקדמת דין כל הפושט יד בחג הפורים ומעלת הפורים יותר מיוהכ"פ הטפל אליו

בשולחן ערוך (או"ח סי' תרצד ס"ג): "אין מדקדקים במעות פורים, אלא כל מי שפושט ידו ליטול, נותנים לו".

ומבואר בספרים הקדושים ברמז הלכתא זו, דקאי גם כלפי שמיא, שכל הפושט יד ומבקש מלפני השם יתברך ביום הפורים, נותנים לו כל משאלות לבו לטובה.

וצריך לבאר ענין זה של 'כל הפושט יד נותנים לו', כיצד הוא נעשה ונפעל בחג הפורים, שיכול לבקש כל דבר ויתנו לו.

וגם צריך לדעת, כיצד פושטים היד לבקש ביום הפורים דנן. ופשוט שגם בזה יש סדר, בצורה והאופן שיגש לפשוט את ידו בתחינה כלפי מלכא עילאה, וצריך ביאור.

ובתיקוני זוהר הק' (דף נז:): איתא, בזה"ל: "פורים אתקריאת על שם 'יום הכפורים', דעתידין לאתענגא ביה, ולשנויי ליה מענוי לענג. ומה דאיהי שכינתא אסור ביה נעילת הסנדל, בההוא זמנא אתמר בה (שה"ש ז, ב) 'מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב'. וענוגא וחדוה וכמה טבין מזומנין לגבה, ודא יהא בזמנא דפורקנא בעגלא" ע"כ.

והיינו, שחג הפורים גדול מיום הכיפורים, ועל שם כך נקרא 'כפורים', בכ"ף הדמיון, ללמדך שהתגדל כוחו יותר מיום הכיפורים, שהוא כטפל לגבי חג הפורים. ולפיכך אין הפורים נצרך לעינויי אכילה ושתייה ונעילת הסנדל, אלא מתענגים בו בסעודת פורים משתה ויום טוב. ואף לא בנעילת הסנדל, כי אם בהיפך, מה יפו פעמיך בנעלים כו'. מעין מה שעתידים ישראל לזכות לעתיד לבוא, בזמנא דפורקנא בעגלא.

ולהבין, יסוד ענין 'פורים כיפורים', שיש בו בחג הפורים כל מעלת יום הכיפורים, ואף במעלה יתרה וגדולה יותר ממנו. ומנין נובע בפורים שורש זה שמטפיל אליו את יום הכיפורים, שאינו אלא מתדמה בדמיון אל חג הפורים, וטפל לגביה, וצריך ביאור.

ב

כניסת כל איש ישראל ביום הפורים לפני ולפנים במעלה יתרה מכניסת יוהכ"פ לקודש קדשים

והנראה בעזיה"ת לבאר כמה פנים בזה, שמצד כמה וכמה עניינים נעשה יום הכיפורים טפל אל חג הפורים.

הנה יום הכיפורים, יום הקדוש לישראל, נבחר ונבדל משאר ימות השנה, בכניסת הכהן גדול לפני ולפנים, אל קודש הקדשים. והוא יום אחד בשנה שנפתחים ונופלים כל המחיצות והמסכים המבדילים אל אבינו שבשמים, וכמלאך משרת נפתחים בפני הכהן גדול כל השערים כולם, עד לפני ולפנים בקודש הקדשים פנימה, שם עומד הכהן גדול בחיבור שכינתא קדישתא כאחד ממש, ושם שופך צקון לחשו, ולפני ה' ישפוך שיחו.

אמנם מבואר בתורת זקני הק' צוקללה"ה בדברי בינה, שזו המעלה יתרה של יום הקדוש, ביסודה יכולה שתימצא גם בשאר ימות השנה. הגם שדין יוהכ"פ אמור בעיקרו 'אחת בשנה' בלבד, תיתכן בחינת זו המעלה אף בשאר ימות השנה.

וזל"ק בהגדה של פסח: "יכול מראש חודש, תלמוד לומר ביום ההוא כו', אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך. אבל לעתיד לבוא לא נהיה עומדים תחת הזמן, ואז נהיה יכולים לקיים המצוות בכל עת ובכל רגע, ויהיה אותו התעוררות של המצוות, וגם יוכל להרגיש קדושת המצוות בכל עת ובכל רגע".

"והראיה, שכבר היה לעולמים המדרגה הזו, שאהרן הכהן גדול היה יכול לבוא בכל יום לעשות העבודה כמו ביום הכיפור, בכל זמן שהיה רוצה, מה שהיה אסור לשאר הכהנים הגדולים אחריו" עכל"ק.

מבואר מדברי קדשו, שבשורש ניתן להמשיך התעוררות כל מצוה וקדושתה בכל עת ורגע. ולעתיד לבוא יזכו ישראל לזו המעלה, שלא יהיו נתונים תחת ממשלת הזמן, ורק עתה בזה"ז מצומצמים אנו להגבלת הזמן, ואין יכולים לזכות לקדושת המצוה וחג הפסח, כי אם 'ביום ההוא' של חג הפסח בלבד.

ובכך מוכיח שיטתו, ממצוה אחת שכבר מצינו בה אותה בחינה עליונה דלעתיד לבוא, שנוהגת ושייכת כבר גם בזמן הזה נמי. והיא זו המצוה של כניסת כהן גדול בקודש הקדשים לפני ולפנים, שאף כי מצוותו אמורה ביום הכיפורים בלבד, הרי אם ירצה יכול אהרן הכהן, להיכנס לפני ולפנים בכל זמן ובכל עת שירצה, אם יבוא כסדר הזה האמור בעבודת יום הכיפורים.

וכוונת קדשו היא במ"ש בילקוט ריש פרשת אחרי (רמז תקעא), וזה"ל: "ואל יבוא בכל עת, [זה יוהכ"פ]. אמר ר' יהודה, צער גדול היה לו למשה בדבר זה, אמר, אוי לי שמא נדחף אהרן ממחציתו. 'בכל עת', יש עת לשעה, יש עת ליום, יש עת לשנה, יש עת ליי"ב שנה, יש עת לשבעים שנה כו', יש עת לעולם כו'".

"אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, לא כשם שאתה סבור, לא עת לשעה, ולא עת ליום, ולא עת לשנה, ולא עת ליי"ב שנה, ולא עת לשבעים שנה, ולא עת לעולם. – אלא בכל עת שהוא רוצה, ובלבד שיהא נכנס בסדר הזה" ע"כ.

הרי מפורש, שעם נכנס אהרן כסדר הזה של עבודת יום הכיפורים, הרי הוא רשאי להיכנס לפני ולפנים בכל עת שהוא רוצה.

וכן הביא בספר חכמת אדם (סוף יורה דעה) בשם הגאון מוילנא צוקללה"ה, וכן כתב בזית רענן לבעל המגן אברהם ז"ל בפירושו לילקוט (שם). וכבר הארכת בעזיה"ת בבירור הלכתא זו בספר "מבשר טוב יומא" (סימן ז) עיין שם.

ומכאן הוכיח הדברי בינה שיטתו, שכבר מצינו לעולמים, גם בזמן הזה בחינת מעין זמן דלעתיד לבוא שלא יהיו תחת מגבלת הזמן. ממה שאהרן הכהן נכנס כסדר הזה של יום הכיפורים לפני ולפנים בקודש הקדשים בכל עת שהוא רוצה.

ולמדנו מדברי קדשו, שישנה אפשרות גם בזמן הזה להמשיך אותה מעלה עליונה שזוכין רק פעם אחת בשנה, להיכנס לפני ולפנים בחיבור ייחוד שכינתא קדישתא בלא שום מסך ומחיצה, אל כל ימות השנה, כאשר יבוא אהרן כסדר הזה של עבודת יום הכיפורים.

ואם כן מוכח כאן, שאין אותה בחינה של כניסת קודש הקדשים לפני ולפנים, שייכת רק ליום הכיפורים בלבד, אלא בשורשה נמשך בה מיסוד מעלת עת דלעתיד לבוא, שאין יום הכיפורים נתון תחת ממשלת הזמן. [שהרי אף כל עצם יצירתו של יום הכיפורים, היא מזמן דלעתיד לבוא. כדדריש בתנא דבי אליהו (רבה פ"א) בפסוק (תהלים קלט, טז) "ימים

יוצרו ולא אחד בהם, זה יום הכיפורים לישראל". שמצד עצם יצירתו אינו כיצירת שאר ימות השנה, שנתחלקו לימים וזמנים, אלא הוא בבחינת לעתיד לבוא, למעלה מן הזמן].

וביסוד דברי קדשו, נראה לחדש כמו כן כלפי חג הפורים דנן, שמבואר בתיקונים שיום הכיפורים טפל אליו, שבוודאי תנהג בו בפורים אותה בחינה עליונה של הכניסה בקודש הקדשים לפני ולפנים. שכן אם ביום הכיפורים הדברים אמורים, כל שכן וקל וחומר בחג הפורים הגדול הימנו.

ויתרה מעלת חג הפורים מיוהכ"פ הטפל אליו, שאף כי ביום הכיפורים נאמר דין זה שיכול לבוא בכל עת בסדר הזה רק כלפי אהרן הכהן בלבד, ולא בשאר כהנים גדולים, כמו שכתב הדברי בינה בשלהי לשון קדשו הנ"ל, עיין במבשר טוב יומא שם. מכל מקום בחג הפורים ניתנה זו המעלה לכל איש ואיש מישראל בכל אשר הוא, ובזה טפל יום הכיפורים לגבי חג הפורים.

וכמו כן טפל הוא אליו, בדין 'כסדר הזה', שאף שמצד מעלת יוהכ"פ אף אהרן הכהן אינו יכול להיכנס כי אם כסדר הזה של עבודת יום הכיפורים בלבד. – הרי בחג הפורים אין צריך לסדר הזה, אלא כל איש מישראל ביום הכיפורים יכול לזכות להגיע לאותה מעלה, לגשת לחיבור שכינה לפני ולפנים, ולדבר ולבקש מלפני השי"ת את כל אשר לבו מלב אל לב, בלא שום חציצה, כחיבורו של הכהן הגדול לפני ולפנים בשכינתא קדישתא.

ונראה שכוח זה פעלה אסתר המלכה לדורות עולם בחג הפורים, במסירות נפשה לבוא לפני המלך אל החצר הפנימית, אף 'אשר לא כדת'. וכבר נודע ענין 'המלך' במגילת אסתר רומז למלכו של עולם ברוך הוא. ונרמז בזאת מה שפעלה אסתר במסירות נפשה לדורות עולם, להיכנס לפני המלך לפני ולפנים אל החצר הפנימית, אף אשר לא כדת. כמו שנתבאר שיוכלו ישראל להמשיך כח בחינת יום הכיפורים וכניסה לקודש קדשים לפני ולפנים, אף בשאר ימות השנה.

ובנתיב יסוד זה יבואר יפה דין יום הפורים שפתחנו בו, דקיימא לן בו "כל הפושט יד נותנים לו", שהוא נוהג גם כלפי מעלה, כאשר השי"ת בוודאי מקיים אף הוא תורתו ומצוותיו שמצוה לישראל, וניתן לבקש ככל אשר ישאל לבבו מלפני השי"ת.

והיינו מהאי טעמא, בהיות איש ישראל בהך יומא עילאה צמוד ומחובר בשכינתא קדישתא, ככהן גדול העומד לפני ולפנים, ואין שום מסך המבדיל בלב מחיבור זה, אלא משיח ושופך את לבו כפי מה שהוא עתה, ולפי מה שהוא עתה, לדבר לפני קונו ולשפוך לפניו כל שיחו משלם, להוציא ולפרוק את כל אשר על לבבו מלב אל לב.

ג

מעלת חג הפורים מתוך 'עד דלא ידע' לתקן כל עניינים של 'עד דלא ידע' משלם

תו נראה מעלת חג הפורים, ובמה שיום הכיפורים טפל אליו, דהנה סדר השפעת יום הכיפורים נעשה מתוך המניעה מן האכילה והשתיה, ומתוך חמשה עינויים הנוהגים ביום הכפורים נפעלת כפרת היום וכל השפעתו. אמנם בחג הפורים ייסד התיקוני זוהר, שנוהגת סדר השפעתו בלא אכילה ושתייה, ובלא העינויים כלום, כי אם אדרבה במאכל ומשתה ושמחה ויום טוב ובנעילת הסנדל, וכמו שדרש התיקונים הנ"ל לגבי חג הפורים, מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב. וכן מבואר בסה"ק קדושת לוי (?).

ומצינו לגבי יום הכיפורים, שאמרו בו חז"ל שאין השטן יכול לקטרג בו. כדאיתא בגמרא (יומא כ.): "שטן ביומא דכיפורי לית ליה רשותא לאסטוני, ממאי, אמר רמי בר חמא, 'השטן' בגמטריא תלת מאה ושיתין וארבעה הוי, תלת מאה ושיתין וארבעה יומי אית ליה רשותא לאסטוני, ביומא דכיפורי לית ליה רשותא לאסטוני" ע"כ.

והשתא מאחר שייסדנו שיום הכיפורים טפל אל יום הפורים, הרי בוודאי שאף מצד זו הבחינה נטפל הוא אליו. ותגדל בו מעלת הפורים יותר, שלא רק דלית ליה רשות לאסטוני, אלא שאין כאן מקום של קטרוג כלל, מצד מעלת חביבותם של ישראל ביום הפורים, שהם צמודים ומחוברים בשכינתא קדישתא לפני ולפנים כמבואר, ושם נמתק הכל בשורש, ולא ימצא השטן בהך יומא עילאה שום מקום לקטרג בו חלילה.

ולפיכך אין אנו נצרכים ביום זה, לא לעינוי מאכל ומשתה ולא לעינוי דנעילת סנדל, ולא לשאר עינויים. כי מעלת מהות חג הפורים הקדוש נוקבת ויורדת אל תוך ימות השנה הרגילים שבחולין, ואין צריך להתדמות בו כמלאכי עליון, כדי להינצל משליטת שטן בחביון עוזו יתברך. אלא יש בפורים מצד עצמו אותה מעלה מופלאה, שיכול להמשיך כל השפעת טובות וישרות, ולהמתיק הכל בשורש, כמבואר.

ונראה ביאור יסוד מהות חג הפורים, שניתן לזכות בו למעלות עליונות נשגבות שכאלו, עד שנעשה כל יום הכיפורים בכל מעלותיו טפל ונטפל אל יום הפורים. בהקדם מ"ש בפ"ק דמכילתין (מגילה ז): "אמר רבא, מיחייב איניש לבסומי בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי".

ונראה שמיסוד זה נובע כל שורש הפורים, בהיותו במעלת "עד דלא ידע", כאשר אין דעת ואין מבין, במבוכות ובלבולים, והרי הוא עומד בטירוף הדעת רחמנא ליצלן. ומשיג ומבין שמצד עצמו אינו יודע כלום, ואין בו שום מדע ושכל, ומגיע לדרגת "עד דלא ידע", שמכיר בכך שאין הוא יודע כלום, והוא מלא בחוסר ידיעה אם התנהג כראוי ואם קיים המצוות ועבדות השי"ת כראוי, והרי הוא מתמלא מצד עצמו בבחינה זו של 'עד דלא ידע'. - מתוך קרבנות כאלו שמקריב לפני השי"ת עצם הדעת, ומכניס עצמו בבחינת 'עד לא ידע', מתוך כך זוכים לכל אותם המעלות שיש בו ביום הפורים.

ומתוך זה הקרבן שמקריבים ישראל לפני השי"ת את הדעת עצמה, 'עד דלא ידע', נשפעת עלינו ממרום דעת חדש ומחודש לעבודתו יתברך, בחידוש המוחין, לדעת כיצד לעבוד השי"ת אף בתוככי הגלות המר.

על דרך שכתב כ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה בספה"ט חלקת יהושע לחג הפורים (דף נו: ריש טו"א), וז"ל: "חייב אדם וכו' עד דלא ידע. הענין, כדאיתא (אבות ג, ז) 'הכל מתוקן לסעודה', נוכל לפרש שכל הסעודות של כל השנה מתוקנים על ידי סעודת פורים".

"וזה מרומז (תהלים צח, ג) ראו כל 'אפסי ארץ' את ישועת א', דרשו חז"ל (מגילה יא): בימי מרדכי ואסתר. שבכל השנה, עניינים הגשמיים, בפרט אכילה ושתיה, יש עניינים שונים. - אך בפורים נתקן, אף בלא כוונה. וזה תיקון שנהנו מסעודה וכו', וזה לעומת זה".

"וזה 'עד שלא ידע בין ארור וברוך', כי אם אוכלים בלא כוונה ולתאו' ח"ו, אז יש יניקה לסטרא אחרא ח"ו, וזה מקרי 'ארור'. ולהיפך יש יניקה לסטרא דקדושה, וזה נקרא 'ברוך'".

"וזה אף בפורים יש חיוב, ונתעלה אכילתו, אף שאין יודע לכוין ולהבדיל. וזה 'אימתי ראו כל אפסי ארץ את ישועת א', שאף בארציות יש ישועה, והכל להשי"ת. 'בימי מרדכי ואסתר', שבפורים נתקן כל אכילות של כל השנה, אמן כן יהי רצון" עכ"ל"ק.

ובנתיב דרכנו נוכל להוסיף בדברי קדשו, במעלת תיקון 'עד דלא ידע', שלא רק בעניינים הללו של תיקון הארציות, ותיקון אכילה ושתיה של סעודות כל השנה שנעשו בלא כוונה, ולענייני התאוה ח"ו כנרמז בלשון קדשו. - אלא אף כל שאר העניינים שעשינו ושפעלנו במשך כל ימות השנה, בלא מדע ובלא שכל, ואין איתנו יודע עד מה, אם נעשו בסדר הנכון ובכוונה הראויה, אף להם יש תיקון ועליה בהאי יומא עילאה.

וכל העניינים הנכנסים במבוכת 'עד דלא ידע' שעברו עלינו במשך ימות השנה, כולם מתעלים ומתוקנים בחג הפורים, להחזיר הדעת דקדושה לשורשה ולמקומה, להעלות כל דבר על מכונו בדרך הטוב והישר לו.

וכבר אמרו רז"ל בשלהי מס' יומא (פו.), שבתשובה מאהבה זדונות נעשו לו כזכיות. והרי כל שורש החטאים מקורם באיבוד הדעת, כמ"ש (סוטה ג.): "אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות". ובכוח משתה ושמחה של חג הפורים, הדר קבלוה מאהבה, וכל זדונות שנעשו מתוך טירוף ואיבוד הדעת, מתהפכים במשתה פורים עד לא ידע, לזכיות ובאים על תיקונם.

וכל שכן המצוות שנעשו בלא דעת שלמה שיש להם עליה ותיקון בהך יומא עילאה, ומתקן אותם השי"ת כמי שנעשו בדעת שלמה. על דרך שמצינו (קידושין מ.): "חשב אדם לעשות מצוה, ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה". שכתבו בספרים הקדושים, שאם 'הכתוב' מעלה עליו כאילו עשאה, הרי שהוא מעלה אותה בשלמות, כפי שהכתוב מצווה. וכן במ"ש שם (טל): "ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה", שאף בזה קבלת השכר היא כעושה המצוה בשלמות הראוי לה, ואין לך מעלה גדולה יותר ממעשה מצוה שהקב"ה בעצמו עשאה. וכן בחג הפורים מתוך שזוכים למעלת 'עד דלא ידע', עולים כל אלו העניינים של חוסר הדעת, אל תיקונם השלם כשהכתוב מעלה עליהם הכל לטובה.

ובזה גדלה מעלת חג הפורים יתרה מביום הכיפורים, שביום הכיפורים רק לית ליה לשטן רשות לאסטוני, ואין מניחים לו לקטרג עלינו חלילה, כאשר יחביאנו בצד ידו תחת כנפי השכינה. אבל ביום הפורים, הגם שלא פקע הך יומא משאר

ימות השנה, והרי הוא מכלל ימי הגימטריא דתלת מאה ושיתין וארבעה דהשטן. – מכל מקום לא ימצא לו השטן במה לקטרג ח"ו בהך יומא עילאה כלום, שכבר נתקן ונמתק הכל בשורש. כמו שנתבאר, שבכח מעלת 'עד דלא ידע', יש תיקון ועליה לכל הדברים שנעשו שלא בדעת 'עד דלא ידע' במבוכות ובבלבולים שבנפש. וכל המעשים שעשינו ושפעלנו, הן בעניינים שבין אדם למקום, והן בעניינים שבין אדם לחבירו, שהם יותר חמורים בזה, שנעשו שלא בדעת ובלא משים לב, להיזהר בכבוד חבירו, ושלא לפגוע בחבירו מחוסר תשומת לב, ושלא בדעת, כולם מתעלים וחוזרים לשורשם ביומא קדישא עילאה דנן, ונוכל לזכות להמציא בהם התיקון והתשובה הנכונה, עד שלא נשאר לו לשטן ממה לקטרג ביום הפורים.

ובזה נבוא אל הביאור, בדרכי פשיטת יד ששאלנו (לעיל אות א), כיצד נעשה סדר הקיום למעשה של כל הפושט יד כלפי מעלה, להתקבל כל התפילות בהאי יומא.

ונראה שאף בזה צריך לפשוט ידו, מתוך רגשי 'עד דלא ידע', כשמבין ומשיג שמצד עצמו באמת לא מגיע לו כלום, שהוא כולו בחינת 'עד דלא ידע', לא עשיתי כלום, ולא מגיע לי כלום, שום דבר, רק פושט ידו להתחנן כעני בפתח, שירחם עליו אב הרחמים ממעון הרחמים, להשפיע כל בקשתו לטובה, מתוך תחושת 'עד דלא ידע' כזו תוכל להתקבל תפילתו לפני ולפנים, כעומד לפני המלך לפני ולפנים.

שכן גם בדרכי 'פושט יד', ישנים כמה סוגים וגדרים, יש 'פושט יד' כעני המבקש ומתחנן על נפשו. אך יש גם 'פושט יד' לחטוף ולגזול, הבא בתקיפות ובעוז, וידו רומסת את הכל, לקחת לעצמו מכל הבא לידו.

ובכן יש לקיים דין 'כל הפושט יד', במובן הנכון של 'פושט יד', שיפשוט את ידו כעני בפתח, המלא תחינה ובקשה לחון אותו בחינם, אף שמצד עצמו יודע שלא חייבים לו כאן כלום. – כמו כן ממש יהא 'פושט ידו' כלפי מעלה, בידיעה כנה ונאמנה, שאין לו כלום ולא עשה כלום, כי הכל נעשה בבחינת 'עד דלא ידע', מתוך חוסר דעת נכון כמבואר. ומתוך כך יפשפש במעשיו, להעלות התיקון והתשובה על כל הנעשה בבחינת 'עד דלא ידע', שלא נתן לב להיזהר בעיקר בעניינים שבין אדם לחבירו, לרצות את חבירו ולבקש סליחתו. שמתוך כך יקוים בו בודאי 'כל הפושט יד נותנים לו', למלאות כל משאלות לבו לטובה.

ואין לך לתמוה על דרכי בקשה ותפילה כעני בפתח בחינם, הרי אמרו בירושלמי (ערלה ו): "דמאן דאכיל דלאו דיליה, בהית לאיסתכולי ביה". וכל תכלית ביאתנו לעולם הזה לקיים תורה ומצוות, כדי שלא נאכל נהמא דכיסופא, ואם נאכל לחם חינם שוב הוי נהמא דכיסופא.

אך זה אינו, שכבר אמרו במדרש (שמו"ר מה, ו): "הראה לו הקב"ה [למשה] את כל האוצרות של מתן שכר שהן מתוקנין לצדיקים וכו', ואחר כך ראה אוצר גדול, אמר האוצר הזה של מי הוא, אמר לו מי שיש לו אני נותן לו משכרו, ומי שאין לו אני עושה לו חנם, ונותן לו מזה. שנאמר (שמות לג, יט) 'וחנותי את אשר אחון', וחותי את אשר אחון למי שאני מבקש לחון, וכן ורחמתי את אשר ארחם"ע"כ.

וכבר נודע מ"ש בביאור זה המדרש, שאין זה האוצר ניתן במתנת חינם בלא שום חשבון וסדר, שאם כן כולו אוצרות למה לי. אלא כוונה היא, למי 'שאין לו', שזכה למידת 'אין', והוא מחזיק בענווה ובשפלות רוח, לזה אני נותן מאוצר הגדול הזה של מתנת חינם.

ובכן בחג הפורים, שזוכים לזו הדרגה בבחינת 'עד דלא ידע', והרי הוא מחזיק במידת 'אין לו', לכן שפיר ניתן לזכות שיתמלאו כל משאלות לב, וכל הפושט יד נותנים לו, כשמבקש כראוי בבחינת 'אין לו', שבזה יזכה לאוצר הגדול של מתנת חינם.

יעזור השי"ת שנזכה להשפעת חג הפורים ומעלותיו, ולהשגת מעלת 'עד דלא ידע' כמבואר, שהיא תכלית הידיעה שנדע שלא נדע, שיבין שמצד עצמו לא מגיע לו, ולא יבוא כתובע ודורש בחזקה כפשיטת ידי הגזלן רח"ל, רק כפושט יד עני ואביון לבקש רחמים, ובתחנונים ידבר אש.

ונזכה לשפע חג הפורים, ויקוים בנו מהרה מקרא שכתוב (אסתר ח, טז) "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון וכו'", עדי השמחה השלמה בביאת גואל צדק במהרה בימינו, אמן.

חג הפורים – תשע"ז לפ"ק

פעיה"ק ירושלים תובב"א

מאמר קבעוני לדורות

א

מדוע לא קבעו החכמים מצד עצמם פורים לדורות – ולמה לא נקבע בי"ג שהוא יום הנס – ואמאי יש בפורים שני זמנים שונים לפרזים בי"ד ולמוקפים בט"ו

גרסינן בפרק קמא דמגילה (ז.): "אמר רב שמואל בר יהודה, שלחה להם אסתר לחכמים, קבעוני לדורות. שלחו לה, קנאה את מעוררת עלינו לבין האומות, שלחה להם כבר כתובה אני על דברי הימים למלכי מדי ופרס וכו'".

ופירש רש"י: "שלחה להם. בשנה שנייה, לקובעה עליהם חובה. קבעוני. ליום טוב, ולקרייה, להיות לי לשם" ע"כ.

מבואר, שהיתה אסתר מבקשת מן החכמים שיקבעו את חג הפורים ליום טוב לדורות, ומתחילה לא רצו החכמים לקבעה, עד ששלחה להם שכבר כתובה על ספרי מדי ופרס.

והדבר צריך ביאור, מאי טעמא מתחילה לא רצו החכמים לקבעה לדורות, ומדוע נצרכה אסתר לבקש על כך. והלא הלכה מפורשת היא, בכל נס הנעשה עם ישראל, שיש לקבעו לדורות, אפילו בנס של אדם פרטי מישראל, וכל שכן בנס של כל ישראל. כמבואר בשולחן ערוך ובפוסקים (אורח חיים סימן תרפ"ו) באורך בדין זה. עיין שם מ"ש בכנסת הגדולה (הגהות הטור ס"ק ב) כלפי יום הפורים שקבלו עליהם אנשי עיר קנדי"א עי"ש. ובשו"ת חתם סופר (יורה דעה סי' רלג), ומקור דינו במהר"ם אלשקר (סימן מט) שהביא המגן אברהם (שם ס"ק ה), ונפסק להלכתא במשנה ברורה שם (ס"ק ח) עי"ש.

ומקור האי הלכתא בריש פרק הרואה (ברכות נד.), דילפינן מקראי בנס הנעשה לרבים, דכולי עלמא מחייבי לברוכי, ברוך שעשה לי נס עי"ש.

ואם כן נמצא הדבר פשוט מצד ההלכה, שיש לקבוע פורים לדורות על שם הנס שניצלו כל ישראל ממוות לחיים. ומדוע נצרכה אסתר לבקש על כך מן החכמים, ואף הם מתחילה לא רצו לשמוע לה בדבר זה.

ונראה מסוגיא זו, שמצד עצמם בוודאי לא היו החכמים קובעים יום טוב דפורים לדורות, ולא סברו שהוא נס שיש בו קביעות חג לדורות עולם. ואילו לא היתה אסתר מבקשת בדבר זה, ומוכיחה לפניהם מספרי פרס ומדי, לא היו החכמים מצדם קובעים חג זה לדורות.

והדבר צריך ביאור, שהלכה ברורה היא בחובת ברכת ניסא דרבים, וקביעות יום טוב לדורות כמבואר.

והנה אחר שקבעו את חג הפורים לדורות, נראה שהוא נוגע ושייך לדורות עולם, ויש בו השפעה נצחית לדורות, ויש לבאר מהות זה החג לדורות עולם.

דהנה כל המועדים שנקבעו לדורות עולם, יש במהותם השפעה וכוח מיוחד לקבוע מהות עניינם בלב ישראל לנצח. למשל, בחג הפסח נקבע בישראל כוח 'יציאת מצרים', שאינה יציאה לשעתה בלבד, אלא יציאה נצחית היא בישראל בכלל ובפרט, שגאולת מצרים שורש כל הגאולות כולם. ובודאי לא רק ביציאה גופנית, אלא אף ביציאה הרוחנית וגאולת הנפש, כאשר היו שקועים שם ישראל במ"ט שערי טומאה, ונגאלה נפשם מן הטומאה אל מעלת הקדושה. וכבר ייסד האור החיים הק' (שמות ג, ח) שלאחר מתן תורה יש יציאה אף משער הנ' באמצעות התורה עי"ש. ואם כן זהו יסוד יציאת מצרים הנצחית, להוציא ולהעלות איש ישראל מכל מיצריו בגשמיות וברוחניות, מבירא עמיקתא לאיגרא רמא.

ומהות חג השבועות, הלא פשוט שהיא זמן קבלת התורה, המתחדש מדי שנה בשנה, וזהו עניינו וכוחו המיוחד של חג נצחי זה.

ובחג הסוכות עלינו להשריש בלבנו מהות זה הזמן, שאמרה בו תורה צא מדירת קבע ושב בדירת עראי, כדי להחדיר בלבבנו שכל דירתנו בעולם הזה אינה אלא עראי בלבד, ולהשרות שכונה הק' בנו כאשר שרתה שכונה בסוכות בני ישראל בישיבתם בסתר עליון בצילא דמהימנותא.

וצריך לדעת אם כן, כלפי האי יומא טבא דנן, חג הפורים הק', כיצד ובמה היא מהות השפעתו בישראל. שנדע מזה הלכה למעשה, מה צריכים אנו להוציא מחג הפורים ומה היא מהות החג שצריכים אנו להחדיר בעומק לבינו בכח זה היום הגדול.

שבועדי אם קבעוהו לדורות נצרך הוא לדורות, ושייך ונוגע לדורות, ויש לברר הלכה למעשה, מה צריך שיעשה בנו חג הפורים, ובמה עלינו להחדיר הרושם בלב ממהות זה היום.

עוד יש לתמוה בזמן קביעת חג הפורים, שנקבע לפרזים ביום י"ד ולמוקפים ביום ט"ו. ואינו מובן שהרי עיקרו של נס נעשה ביום שלשה עשר לחודש אדר, שבו נעשה הנס בישראל, ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם, ומדוע נקבע החג ביום ארבעה עשר כאשר נחו מאויביהם, והלא ביום י"ד כבר היה אחר כל הניסים כולם, ובכל המועדים כולם נקבע זמנם תמיד ביום שארע בו הנס, ולא בימים שלאחריו.

וכמו כן היא התימה לגבי קביעות יום ט"ו למוקפין, שכל עיקר הניסים נעשו עמהם בימי י"ג וי"ד, כאשר נצלו אז ממוות לחיים ונפלו שונאיהם לפנייהם. ולכאורה לפי ימי התרחשות הניסים היו המוקפים צריכים לקבוע שני ימי חג בי"ג ובי"ד באדר שבהם התרחשו הניסים הגדולים עמהם, אבל ביום ט"ו באדר כבר היה לאחר כל הניסים כולם, ומדוע נקבעים זמני הפורים האלה שלא כימים שנעשו עמהם הניסים, כי אם כימים אשר נחו בהם לאחר תום המלחמה והניסים הגדולים, וצריך עיון.

ובעצם בקשת אסתר מן המלך, כאשר שאל ממנה ביום י"ג באדר מה בקשתך עוד, ביקשה יום נוסף לבני שושן (אסתר ט, יג): "ינתן גם מחר ליהודים אשר בשושן לעשות כדת היום". ומה ראתה על ככה לבקש עוד יום נוסף למלחמה, כנראה דלא סגי לה ביום אחד לביטול גזירת המן, ונצרך לזה שני ימים, וצריך ביאור.

וכן מוכח מעצם קביעות החג לדורות שהוא נקבע בשני ימים שונים, לפרזים בי"ד ולמוקפים בט"ו, ולא מצינו זאת בשום חג ומועד, כי תמיד חוגגים כל ישראל בשווה ימים טובים ומועדים באותו הזמן, ובכאן נחלק הפורים כמו שני חגים, יומא דפרזים ויומא דמוקפין, וצריך ביאור למה נתקנו בפורים בחינה זו של שני מועדים.

ב

סברת חכמים שאין לקבעה לדורות מחמת היותם נסים טבעיים ותדירין שאין לכותבם ולקבעם לדורות – טעם אסתר לקבוע יסוד יו"ט דנסים טבעיים הניכרים ונודעים מכח הפורים שאין הם אלא "ישועת אלקינו"

והנראה בעזה"י, יסוד נס הפורים חלוק מיסודו משאר הנסים שבמועדים האחרים, שהניסים של חג הפורים כולם בדרך הטבע, ושאינו משאר נסי שאר החגים שנעשו מחוץ לדרך הטבע, כאשר שידד השי"ת כל מערכות הטבע בשביל ישראל. אבל כאן חג הפורים חלוק מכל שאר המועדים בחילוק יסודי זה, שאין בו שום יציאה מגדרי הטבע, כמבואר באורך בספה"ק קדושת לוי (קדושות לפורים) ובשאר ספרים הקדושים, שהכל נעשה בעולם הטבעיים בלבד.

כאשר מתחילתו של נס ועד סופו התנהל הכל בתוך הטבע, שמתחילה הרג את ושתי ולקח אסתר למלכה, וגידל את המן והכיר טובת מרדכי, הכל נעשה בדרכי הטבע, עד סיום הנס כשהכו ישראל את אויביהם מכת חרב ואבדן, ולא היה כל ימי הפורים שום יציאה מגדרי עולם הטבע.

והנה בנסים הטבעיים הללו רגילים ישראל תדיר, והינם נסים תדירין לא רק בימי הפורים הללו. כדמפורש בדברי רש"י ז"ל בפ"ק דברכות (יב.) בביאור החילוק שבין הודאת ברכת אמת ויציב, להודאה שבברכת אמת ואמונה. וז"ל: "ברכת אמת ואמונה מדבר בה אף על העתידות, שאנו מצפים שיקיים לנו הבטחתו ואמונתו, לגאלנו מיד מלכים ומיד עריצים, ולשום נפשנו בחיים, ולהדריכנו על במות אויבינו, כל אלה הנסים התדירים תמיד" ע"כ.

והרי, שאלו הניסים הנצרכים לנו תמיד, לגאלנו מיד מלכים ומיד עריצים ולהדריכנו על במות אויבינו, הרי הם "ניסים תדירים" המתרחשים ונעשים עמנו תמיד. והרי הם בכלל ברכת ההודאה, שאנו מודים ג' פעמים בכל יום: "ועל נסיך שבכל יום ויום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת וכו'".

הנה בסוגיא דמגילת תענית בפ"ק דשבת (יג:), נראה בפשיטות שאין אפשרות כתיבה וקביעות לדורות בנסים התדירין. דאיתא התם: "תנו רבנן, מי כתב מגילת תענית, אמרו חנניה בן חזקיה וסייעתו, שהיו מחבבין את הצרות. אמר רבן שמעון בן גמליאל, אף אנו מחבבין את הצרות, אבל מה נעשה שאם באנו לכתוב, אין אנו מספיקין. דבר אחר, אין שוטה נפגע. דבר אחר, אין בשר המת כו' שבחי מרגיש באיזמל".

ופירש רש"י: "מגילת תענית. לפי שאר כל משנה וברייתא לא היו כתובין דאסור לכתבם, וזו נכתבה לזכרון, לדעת ימים האסורין בתענית, לכך נקרא מגלה שכתוב במגלת ספר. מחבבין את הצרות. שנגאלין מהן, והנס חביב עליהן, להזכירו לשבחו של הקדוש ברוך הוא, וכותבין ימי הנס לעשותן יום טוב, כגון אלין יומין דלא להתענאה בהון כו'. אין אנו מספיקין. לפי שהן תדירות וכו'. אין שוטה נפגע. אין פגע רע בא עליו, כלומר אינו מכיר בפגעיו, כך כמה נסים באים לנו ואין אנו מכירין בהן. בשר מת שבחי. הגדל באדם החי מחמת מכה, או מחמת כויה, אינו מרגיש באיזמל כשחותכין אותו" ע"כ.

מבואר בסוגיא זו, שבנסים הללו שהן תדירות עלנו תמיד, אי אפשר לנו לכותבם לדורות ולקבוע עליהם יום טוב. הגם שהם חביבים עלנו, כאשר היו מחבבים את הצרות שנגאלו מהן, מכל מקום בהיותן תדירות ואין בשר המת שבחי מרגיש בהם, כאשר כבר הורגלנו בהן בכל יום ובכל עת, אין לקבוע נסים כאלו לדורות.

ואשר לפי המורם מסוגיא זו עולה כלפי קביעות חג הפורים דנן, שלכאורה אי אפשר לקבוע לדורות, בהיות כל הנסים שנעשו בו כולם טבעיים ותדירין עלינו תמיד. כאשר ייסד רש"י הנ"ל בברכת אמת ואמונה, במה שאנו צריכים תמיד לגאלנו מיד מלכים ומיד עריצים, ולהדריכנו על במות אויבינו. ואם כן אף כאן בפורים שהצילנו מיד מלכים ועריצים ה"ה אחשוורוש והמן, הרי כל אלו הניסים שהתגלגלו בדרכי הטבע הינם נסים תדירין עלינו תמיד. ומסוגיא דשבת נראה שאין שייך קביעת יום טוב לדורות כי אם בנס שמחוץ לדרך הטבע, אבל נסים אלו שבעולם הטבעיים אין לכותבם ולקבעם לדורות עולם, כדמוכח ביסוד הלכתא דמגילת תענית שהפסיקו לכתוב.

והיינו מחמת ב' טעמים, ראשית מפני שהן תדירין, שאם באנו לכתוב אין אנו מספיקים כמבואר בגמרא. ועוד, שאינם עושים עלינו רושם, בהיותם נסים שבדרכי הטבע, ואינם מרוממים אותנו למדרגה יותר מכל ימות השנה, שהלא הם באותה דרגה שווה כרוב השנה. ולכן אי אפשר לקבוע יום טוב בדבר תמידי, שיהא חיוב תמידי להודות על הנסים ולעשות יום טוב, בניסים שלא יצאו מגדר הטבע.

ובזה התייבשה קושיא שפתחנו בה, מאי טעמא לא קבעו החכמים מצד עצמם את חג הפורים לדורות עולם, כאשר היתה בהם הצלה של כל ישראל ממוות לחיים, ואם מעבדות לחרות נקבע חג הפסח לדורות, הרי ממוות לחיים לא כל שכן.

אך בהאמור ניחא, דשאני פסח ושאר מועדים שנעשו בהם נסים מחוץ לדרך הטבע, שאין הם נסים תדירין כלל, שישדד הקב"ה את מערכות הטבע והמזלות, ובהם שייך קביעות חג לדורות, על שם אלו הנסים והנפלאות על טבעיים. מה שאין כן פורים שאין בו שום נס היוצא מגדרי טבעו של עולם, והכל התגלגל בדרך טבעית, מוסתר בתוך הסתר הטבע הנעלם בעולם, הרי לא שייך בנסים שכאלו קביעות לדורות, כאשר ייסדנו בהוכחה ברורה מתוך סוגיא דשבת בדין מגילת תענית, שבניסים שכאלה אי אפשר לקבעם לדורות עולם. ומן הטעמים שנתבארו, שאין שייך לקבוע יום טוב מיום חול שאין בו התרוממות ממן הטבעיים, ואם כן ניחא דעת החכמים שלא היו רוצים לקבוע יום טוב דפורים לדורות עולם.

אך אסתר המלכה שלחה לחכמים וביקשה מהם, אף על פי כן "קבעוני לדורות", שאף על פי שהתגלגל ונסתבב הכל בתוך דרכי הטבע יש לקבוע חג הפורים לדורות עולם. ונראה טעמה בזה, מחמת שבחג הפורים נודע ונשתרש בלב כל ישראל ביסוד כל אלו הנסים הטבעיים שהתרחשו עמהם, שאף שהתגלגלו בדרך הטבע הינם מחוץ לדרך הטבע, ומגולגלים ופועלים ביד השי"ת באשגחותא תדירא עילאה, ממש כמו הנסים שמחוץ לדרך הטבע.

וכדדרשינן במכילתין (מגילה יא.): "רבי יוחנן פתח לה פתחא להא פרשתא מהכא (תהלים צח, ג), 'זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל, ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו'. אימתי ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו, בימי מרדכי ואסתר. [שהדבר נגלה לכל האומות, שהלכו אגרות בכל העולם. רש"י]".

הרי מבואר, שבימי מרדכי ואסתר "ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו", הגם שהיה הכל מלוכח בדרכי הטבע בלבד, והיה ניתן לתלותו בצירוף מקרים המתרחשים על פני שנים רבות, משנת שבע למלכותו ועד שנת שתים עשרה. מכל

מקום ראו הכל והבינו וידעו בתוך כל ההתרחשות הטבעית הזו, שאין כאן אלא ישועת אלקינו, שזכר חסדו ואמונתו לבית ישראל.

ואשר לכן היתה אסתר מבקשת ומייחלת לקבוע כן את חג הפורים לדורות עולם, אף שבנסים התדירים אין מקום קביעות לדורות. משום שטעם כל ניסים התדירין הוא מחמת שהורגלנו בהם, וכבר אין אנו מרגישים בהם כבשר המת שבחי. אבל בנסי הפורים שחשו והרגישו כל אפסי ארץ שאין כאן אלא ישועת אלקינו, אחר שעשו החשבון למפרע למן תחילת סעודתו של אותו רשע והריגת ושת, ומשומרי הסף שביקשו לשלוח יד במלך, ובנדד שנת לילה של המלך בדיוק בעת שהיה המן מכין את העץ למרדכי, וכן כל סדר ההתרחשויות הטבעיות שאין בהם כי אם גילוי חסדו ואמונתו לבית ישראל, וכולם המה ישועת אלקינו בלבד. הרי שפיר יש לקבוע אותו חג לדורות, ויום טוב לדורות עולם.

ואדרבה מכח קביעות זה החג לדורות עולם, נקבע ונשתרש בלב כל ישראל, הכרת הנסים הטבעיים המלוכשים בתוך דרך הטבע, שאין בהם אלא 'ישועת אלקינו' התדירה עמנו בכל יום ויום ערב ובוקר וצהריים. ומתוך חג הפורים נשרש ונחדר בישראל עומק ההכרה בעצם מציאות הניסים הנסתרים התדירין עימנו גם בכל ימות השנה, ובכל הקורות אותנו גם בדרכי הטבע.

ואף אם לא יחושו ולא ירגישו בני ישראל בהתרוממות באלו הניסים, שהוגבהו מיום חול ליום מועד, ולא תאיר בלבם הכרה נפלאה זו. הרי מצינו בגמרא ריש מכילתין (מגילה ג.) "אף על גב דאיהו לא חזי, מזליה חזי". ואסתר המלכה שהיתה מז' נביאות ידעה והרגישה זאת בבני ישראל. וחשה דמזלייהו דישראל חזי לדורות עולם באלו הנסים התדירין עמהם, ולכן תקנה את חג הפורים לדורות. שמוגבהים ומתרוממים נשמות ישראל בשורש, אף כשאין הם מרגישים זאת בפועל, באופן יוצא מן הכלל, והגביה אותם השי"ת בנסים הטבעיים שעשה עמהם כמו בנסים שלמעלה מדרך הטבע, ומבחינת יום חול ליום מועד כמבואר.

על דרך שפירש א"ז הרה"ק רבי נתן דוד משידלובצא צוקללה"ה בתפילת נשמת: "בכל עת צרה וצוקה, אין לנו מלך עוזר וסומך אלא אתה". שבאמת בכל עת עומדים אנו בעת צרה ומצוקה, אלא שמלך עוזר וסומך מציל אותנו מהם.

כדאיתא בפ"ק דברכות (ו.): "תניא, אבא בנימין אומר, אלמלי נתנה רשות לעין לראות, אין כל בריה יכולה לעמוד מפני המזיקין. אמר אביי, אינהו נפישו מינן, וקיימי עלן כי כסלא לאוגיא. אמר רב הונא, כל חד וחד מינן אלפא משמאליה ורבבא מימיניה" ע"כ. וכבר אמרו בגמרא יומא (כב:): "אמר רב הונא, כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה".

ועל כל אלו הנסים תקנו בברכת ההודאה: "נודה לך ונספר תהילתך, על חיינו המסורים בידך, ועל נשמותינו הפקודות לך, ועל נסיך שבכל יום ויום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת, ערב ובקר וצהריים".

וכשמכירים בכך ומודים השם יתברך על אלו הנסים עושים בזה נחת רוח גדול למעלה, כשמשבחים אותו על השפע שמשפיע לנו בתוך הטבע. ומכירים ומודים שפעל ועשה למענינו נסים מופלאים הגם שמוחאים הם ומוסתרים בתוככי הטבעיים. ומודים לפניו על שמציל אותנו בכל רגע מיד הקמים כנגדנו, ומיד אומות העולם שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

וכענין שאמר דוד המלך ע"ה נעים זמירות ישראל בספר תהלים (לא-לב): "אהללה שם אלקים בשיר ואגדלנו בתודה, ותיטב לד' משור פר מקרן מפריס". כי התודה וההודאה חשובים לפני השי"ת יותן מכל הקרבנות, ואפילו מקרבן שהקריב אדם הראשון. כדפירש רש"י שם: "ותיטב הלולי לה', משור פר הוא שור שהקריב אדם הראשון וכו'".

וכל פסוקי ספר תהלים מלאים בפסוקי הודאה ותהילות ותשבחות לקל עליון, שמודה דוד המלך להשי"ת על הצלתו ועזרתו עמו בדרכי הטבע.

ג

שני ענייני גזירות בגלות גזירת גזע להשמיד להרוג ולאבד אנשים נשים וטף וגזירת דת לעקור אותם מיהדותם ולשעבם ולחברם עם הגויים – שתי גזירות הללו בעומק מחשבת גזירת המן, וכנגדם נתקנו שני ימי מלחמה, ושני מועדים ב"ד ובט"ו

וכתבו בספרים הקדושים שאלו המועדים שנקבעו בימי הגלות שבישראל, שהם חג החנוכה וחג הפורים, הם שורש הקיום של ישראל בכל שנות גלותם. ולכן הנסים שנעשו בהם היו נסים טבעיים מוסתרים בתוך דרכי הטבע, שהרי גם בחנוכה וגם בפורים נצלו ישראל מאויביהם בדרכי המלחמות הטבעיות שנצרכו להילחם בגבורה, ולא בנסים שמחוץ לדרך הטבע

כמו במצרים. והיינו משום שמהם נשפע שורש הקיום לישראל בכל ימי הגלות, שצריכים כל בעת לנסים התדירים תמיד, להחזיק מעמד וקיום בין כל הגויים ובכל צרות הגלות העוברים עלינו.

הוא יסוד הנסיון של בני ישראל בגלויות בין אומות העולם, ובהסתר פנים של חשכת הגלות. שלמרות זאת מכירים ויודעים הנסים והנפלאות התדירין, שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם, ושוללי עזרת השי"ת לא היתה תקומה ומעמד לכלל ישראל אפילו פלגות יומא, וזו ההכרה היא עיקר נסיון הגלות.

וכמו שישנה גלות הכללי, כן יש גלות פרטית לכל אחד ואחד מישראל, כמ"ש בתפילת רבון העולמים בליל שבת, "בגלותי לגאלני". וכמו שייסד בזה בסה"ק אוהב ישראל ריש פרשת בא, וז"ל: "עיקר היסורין והגלות אשר להאדם הוא כשדעתו אינה מיושבת עליו, אזי הוא מרגיש בנפשו גודל הצרות והיסורין כי אין לו במה להתחזק וליתן עצות בנפשו איך ומה לעשות. וכאשר צועק במר נפשו להשי"ת והוא מרחם עליו. ושולח לו דיעה מיושבת ובא להבנה אז תיכף ומיד נגאל מצרתו ודוחקו" עכ"ל.

והנה לצורך קיומם של ישראל בגלות נצרך בשני עניינים, קיום הגוף וקיום הנפש. כאשר מצד שונאיהם של ישראל באים כנגדם גם כן בשני אופנים, גזירת הגוף להרוג ולאבד את כולם מנער ועד זקן טף ונשים, וגזירת דת כשרוצים להעביר את ישראל על דתם.

וכאשר ידועים דברי הלבוש (או"ח סי' תרע ס"ב, הובא במשנ"ב שם) שיישב לפי זה טעם שימי הפורים הללו נקבעו למשתה ושמחה, ואילו ימי החנוכה רק להודות ולהלל. וז"ל: "ומפני שלא נמסרו ישראל באותו זמן [דחנוכה] ביד מושל אחד שהיה מושל עליהם להריגה כמו שהיה בימי המן, אלא שבאו האויבים עליהם למלחמה ולא בקשו מהם אלא ההכנעה, ולהיות ידם תקיפה על ישראל ולהעבירם על דתם. כידוע ממעשה אנטיוכס, שלא גזר עליהם להרוג ולהשמיד, רק צרות ושמדות כדי להמיר דתם, כדרך המלכים המנצחים זה את זה וכובשין אחד מדינות חבריהם ומכריחין לאמונתן. ואם היו ישראל מכניעים להם להיות כבושים תחת ידם ולהעלות להם מס, וחוזרים לאמונתם חלילה, לא היו מבקשים יותר. אלא שנתן השם יתברך וגברה יד ישראל ונצחום, לכך לא קבעום אלא להלל ולהודות, ולא למשתה ושמחה, כלומר כיון שהם רצו למנוע אותנו מזה לכפור בדת ח"ו, ובעזרתו יתברך לא הפיקו זממם וגברה ידנו, לכך קבעו אותם לחזור ולשבח ולהודות לו על שהיה לנו לאלהים ולא עזבנו מעבודתו".

"אבל בימי המן, שהיתה הגזירה להרוג ולהשמיד את הגופות, שהוא ביטול משתה ושמחה. ולא את הנפשות, שאפילו המירו דתם ח"ו לא היה מקבל אותם. לכך כשנצלו ממנו קבעו להללו ולשבחו יתברך גם כן על ידי משתה ושמחה" עכ"ל.

ואלו ב' סוגי הנסים שנצלו ישראל מב' סוגי הגזירות, לא היו רק בשעתם בלבד, שנצלו בחנוכה מגזירת השמד, כשרצה אנטיוכוס להעבירם מדת ישראל, על ידי חכמה יוונית והחדרת חכמה חיצונית לתוך ישראל, וכל שאר גזירות ואופנים שהיו מייסרים את ישראל להעבירם מדתם. וכן בפורים במה שנצלו מגזירת המן להשמיד להרוג ולאבד. – אלא הם שורשי נסי קיומם של ישראל בכל אורך שנות הגלות תמיד, שבכל מקום שגלו סובלים ישראל משתי בחינות גזירות הללו, וצריכים הם להשפעת אלו הנסים שבחנוכה ושפורים.

כי מבואר בספרים שגזירת המן לא בטלה לגמרי, כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתם בטבעת המלך אין להשיב, אלא שנדחתה משעתה אל דורות אחרים. שבכל הגזירות המתייחסים לעצם 'גזע' ישראל, כאשר רדפו האויבים לעקור עצם גזע ישראל אנשים נשים וטף, שורש אותה גזירה היא מאותה גזירה של המן הרשע שביקש להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים, כי זו היתה שנאה לעצם הגזע של עם ישראל.

ולדעתי גזירתו של היטלר הרשע ימ"ש בדור אחרון היתה מאותו שורש של גזירת המן הרשע, שהיתה הגזירה על עצם הגזע, כדי שלא יזכר שם ישראל עוד, ולא ישאר שום יהודי בעולם רח"ל, אנשים נשים וטף, כל אשר מזרע ישראל הוא נכלל באותה גזירה נוראה שבשואה האיומה כנודע.

ומאידך היו גזירות אחרות, שמהם סבלו ישראל ברוב פזורות גלויותיהם, שהיו בשורשם גזירת דת, כדי לשלוט בהם בישראל, להעבירם על דתם, שיהיו מחוברים ומאוחדים וייהפכו לחלק מן האומה, בהעלאת מסי המלכות, ובקבלת אמונתם ועבודה זרה שלהם. וכל הפוגרומים והצרות הקשות שהיו מעיקים לישראל, ומעלילים עליהם תמיד עלילות שווא, בתואנות שונות שהם הגורמים והאשמים בכל הקשיים הפוקדים את הגויים, ושאינן עובדים בשביל המלכות וכו' וכו', כולם היו מצד מטרה ותכלית זו, שרצו להעבירם מיהדותם, להוציאם לשמד רח"ל, שייפכו כגויים וכחלק מהם.

והא ראייה, שאם הסכימו ישראל והיו מוכנים להשתמד רח"ל, הרי עזבו אותם ולא הציקו להם, אחר שהשיגו את תכליתם ונעשו אלו המשומדים כחלק מן הגויים, ונעקרו ונעזבו מישראל.

אבל באופן השני שבסדר הגזירות, כאשר נטפלו שונאיהם של ישראל לעצם 'גזע' היהודיים, שם לא הועילה להם כלום ממה שהשתמדו ועזבו את דת ישראל, כי היתה שנאת גזע תהומית, כנגד עצם מציאות העם היהודי. כאשר היה בגזירת היטלר, שחיפשו אחר שלשה דורות שמזרע ישראל, אף שכבר השתמדו ועזבו את יהדותם זה כמה דורות כנודע.

ואנו נצרכים לימים טובים הללו דחנוכה ופורים, לעצם המשך קיום האומה הישראלית, הן מצד גזירת הגזע שלא יוכלו לעקור ביצתם של ישראל, ולבצע זממם הרשע חלילה. והן מצד קיום הרוחני של ישראל, בדבקות אלקים חיים, ובקיומה של תורה הקדושה בכל מקומות פזורותיהם.

ברם נראה יותר בזה, שיש גם ביסוד חג הפורים עצמו שתי סוגי גזירות הללו יחדיו. כאשר הבינה אסתר בעומק 'מחשבת המן' ותככי מחשבות ערומים שחשב על היהודים, שיש בפנימיותם שורש ב' ענייני הגזירות, הן גזירת הגזע, והן גזירת הדת.

שכן מלבד מה שנגזר ונשלח בספרים להשמיד להרוג ולאבד, שהיא מצד עצם שנאת עמלק וזרעו האגגי לעצם גזע ישראל. היה מתנכל גם לעקור את ישראל, להעבירם על דתם, ולשעבדם למלכות. ולכן הכריחם להשתחוות לעבודה זרה שתלה בלבו. וכדמוכח בכל סדר 'לישנא בישא' שהיה המן אומר על ישראל, המבואר בסוגיא דפרק קמא (מגילה יג:), שהם ישנים מן המצוות, ונעזבים מאלקיהם, כמבואר באריכות במדרשי חז"ל. וברש"י במכילתין (מגילה טז:): "ליהודים היתה אורה (אסתר ח, טז), אורה זו תורה, שגזר עליהן המן שלא יעסקו בתורה. ושמחה זה יום טוב, וששון זו מילה, ויקר אלו תפילין, ועל כל אלה גזר" עכ"ל.

וכן במה שטען שלמלך אין שווה להניחם, כאשר את דתי המלך אינם עושים, ויש לשעבדם תחת מלכות אחשוורוש, מלבד מה שגזר בהם להשמידם לגמרי מצד עצם הגזע שהיה שונא תמיד.

וזאת היתה אסתר יודעת ומכרת ברוח קדשה, שיש בעמקי תככי מחשבת גזירת המן, התנכלות לשתי סוגי הגזירות האמורים גם יחד, הן התנכלות גזעית לעצם גזע ישראל, והן התנכלות כנגד דתם וייחודם כאומה עצמית נפרדת מכל האומות, שלא יהיו נבדלים ונפרדים מן הגויים, כי אם מפוזרים ומפורדים, ולשבור מהם מלכות שמים ומלכות התורה שבלב ישראל ודו"ק.

וכבר פירש א"ז צוקללה"ה בסה"ק דברי בינה (מועדים לפורים דף רטו. הובא בספר ליקוטי דברי רבוה"ק מביאלא פורים דף נח:), שמרדכי ידע מה בסתר גזירתו של המן להעביר את ישראל על דתם. וזל"ק: "הנה כתיב (אסתר ג, ב) ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה, ועיקר השתלשלות הגזירה הרעה של המן ימח שמו נמשך מזה. ולכאורה יפלא, הלא על פי דין לא היה מחויב מרדכי למסור נפשו ונפש כל ישראל עבוד זה, אפילו למאן דאמר (אסתר"ר ו, ב) שעבודה זרה היתה חקוקה לו על לבו, כי לא היה בפרהסיא. ובפרט למאן דאמר (עי' תרגום אסתר ג-ב, ה-ט) אשר רק אנדרטי היתה תלויה עליו. ומה היה סברתו של מרדכי לסכן את כלל ישראל עבור זה, ולסמוך על נס".

"אך באמת, עיקר כוחו ובחינתו של מרדכי היהודי היה, שהכניס בהם בישראל בחינת אמונת חכמים בשלימות, שלא יזונו מדבריהם וממנהגיהם הקדושים כמלוא נימא. ואפילו מנהג הנראה לכאורה שאין בו חשש כל כך, ואין לו מקום על פי דין, אף על פי כן כאשר רואה האדם שהאומות רוצים לבטלו ח"ו, יעמוד נגדם בכל עוז ותעצומות".

"וזהו הפירוש 'ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה', היינו שלא רצה לכוף ולהכניע עצמו כנגד רצון המן הרשע ימח שמו, ולבטל מנהגו הקדוש שלא יכניע עצמו לשונאי ישראל. ובאמת היתה עבודה זרה חקוקה על לבו, היינו שראה מרדכי היהודי אשר הוא גונז בלבו חטא גדול כמו עבודה זרה, להכשיל בזה את ישראל. כי כן דרכם הרעה, שמתחילין לבטל מישראל איזה מנהג קל, עד שאומר לו לך עבוד עבודה זרה (שבת קה:)."

"וזה הפירוש 'חקוקה לו על לבו', היינו שבסתר עומק לבו הרע הטמין פחים ורשת עבודה זרה לרגלינו ח"ו, זאת הבין מרדכי הצדיק וכו" עכ"ל"ק עי"ש.

הרי מבואר, שמרדכי הצדיק ראה מה שבתככי לבו של המן בגזירתו, שהיתה עבודה זרה חקוקה על לבו, שבסתרי לבו היה רוצה להעביר את בני ישראל חלילה לעבודה זרה, ולבטל גם את דתם חלילה ימ"ש. וכן הוא בכל דור ודור, כמו שפירש שעל ידי שמעבירים את בני ישראל מן הגדרים והסייגים וכו', ואין כאן המקום להאריך בנקודה זו.

וזהו שורש עמלק שנלחם עם בני ישראל בכל האופנים הללו רח"ל, ושורש המן הוא עמלק, שזומם תמיד לעשות כל אלו הגזירות לישראל. והוא החדיר זאת באומות העולם לנצח, בכל מקום שגלו ישראל שיהיו מתנכלים אליהם, הן בגוף והן בנפש. ומכוחו נעשה זאת שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו. אלא שהקב"ה מצילנו מידם, בכל אלו הנסים הנסתרים, הן נסי הצלת הגוף, והן נסי הצלת הנפש. ואם מכירים ויודעים זאת בתוככי ליבנו ומוחנו, על ידי זה הקב"ה מצילנו מידם, בכל הנסים הללו.

כי כלל גדול יסודו בספרים הקדושים, שהאמונה יש בה כח המשכה, כמו שכתב בסי"ק אוהב ישראל (פרשת נח) שהאמונה היא המשכה, ולכן לא רצה נח להאמין שיבוא המבול עד רגע אחרון, כדי שלא ימשוך אותו באמונתו. ומכיון שכבר מקדים השי"ת הרפואה לפני כל מכה, דהיינו (ירמיה ל, ז) "עת צרה היא ליעקב וממנה יושע", שממנה גופא בתוכה של צרה כבר נמצאת וקיימת הישועה מראש. – ואם כן צריכים אנו רק להאמין בזה, שעל ידי זה נמשוך אותה ישועה הטמונה בתוך הצרה מן הכוח אל הפועל, ולגלות הרפואה שכבר הוקדמה לה. וזאת על ידי שנשריש בלבנו יסוד ברכת ההודאה, שבכל עת מתקיימים אנו רק בנסים הנסתרים. על נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובוקר וצהריים.

ועל ידי שמרבה האדם בהכרת אמת של זו האמונה, ומודה להשי"ת תמיד בכל לב על נסים הללו. על ידי זה זוכה להינצל אפילו מייסורים ועגמות נפש, שכולם נובעים מתוך לבם של אומות העולם ועומק כוונתם לגזור גזירות על ישראל, ומזלם גורם לכל הצרות הבאים על ישראל בייסורים ועגמות נפש בגלות המר הזה. ומכוח זו ההכרה הפנימית והודאת אמת להשי"ת על רוב טובו וחסדו עמנו תמיד, השם יתברך מצילנו מידם, בכל מיני רפואות וישועות התדירים עמנו תמיד.

ונראה לבאר באר היטב איך מונח בתוך העת צרה ליעקב גופא, שורש "ממנה יושע". שלפי המבואר נראה שזה מיסודות האמונה השלמה שאנו צריכים להאמין בהשם יתברך, ואמונת בני ישראל וכוחם. שיודעים ומכירים נאמנה, שהם תלויים לגמרי בכל עצם קיומם בהשם יתברך, הן קיום הכלל והן קיום הפרט. וגם נענוע ניקוף אצבע קטנה שלהם, הכל רק על ידי שמכריזין עליהם מלמעלה, והקב"ה משפיע להם הכח ברוחניות ובגשמיות.

וזה יסוד כוחות הסגוליים שיש לבני ישראל, אף מחוץ לדרך הטבע, מחמת שאין הם תולים בכוחות עצמם כלום, והכל שואבים באמונתם השלמה וממשיכים מכוחו יתברך, בעל הכוחות כולם, והרי הוא בעל היכולת באין סוף.

וכענין שהשריש בנו המגיד הק' רבי מרדכי מטשרנוביל זצוקללה"ה בשם הבעש"ט הק' זי"ע, שצריך איש ישראל להאמין, שבנענוע אצבע שלו מנענע עולמות עליונים. והיינו, מחמת שיש בכוחם של ישראל להשפיע עד מאוד בעליונים ותחתונים, על ידי שמאמינים בכוח של מעלה.

אכן כדי שיוכל השי"ת להשפיע עלינו, צריך אתערותא מלתתא, כדי להכין הכלים. כענין שלמדנו מאלישע הנביא, שכאשר לא נמצא עוד כלי עמד השמן.

וזה ביאור דברי הטור (אורח חיים סי' קכה), שכתב: "ובני אשכנז וצרפת נותנין עיניהן למעלה, ונושאי גופן כלפי מעלה, וסמך למנהגם מספר היכלות: ברוכים אתם לה' שמים ויורדי מרכבה, אם תאמרו ותגידו לבני מה שאני עושה בשעה שמקדישין ואומרים קדוש קדוש קדוש, ולמדו אותם שיהיו עיניהם נשואים למרום לבית תפלתם ונושאים עצמם למעלה, כי אין לי הנאה בעולם כאותה שעה שעיניהם נשואות בעיני ועיני בעיניהם".

ומה פשר אותה נחת רוח עצומה שיש להקב"ה בזה, אלא שרוצה השי"ת מאוד להשפיע לבני ישראל כל טוב ברוחניות ובגשמיות. והרי כלל זה מצינו אפילו – להבדיל אלף אלפי הבדלות – בחיות, שיותר ממה שהעגל רוצה לינוק הפרה רוצה להניק. וזו הנחת רוח הגדולה ביותר שיש להשי"ת, שיכול להשפיע ברוחניות ובגשמיות לבני ישראל שהם בנים למקום. אך כאמור מוכרח לזה אתערותא דלתתא, שלכל הפחות יהיו עיניהם נשואות למרום, ויידעו ויכירו שכל השפעתם וכל קיומם הוא מהשי"ת בנסים תדירין, ולא שיתלו ח"ו במקרה או במזל, או בכוחי ועוצם ידי.

ולכן בזמן שישראל מסתכלים כלפי מעלה להשי"ת, בידיעה ברורה ונאמנה שרק מלמעלה משפיע להם השי"ת הכל, וכל קיומם תלוי בו יתברך בלבד. שזה שורש נשיאת עיניהם למעלה תמיד, שיודעים שמשפיע להם אפילו כשאין הם ראויים והגונים מאוצר מתנת חנם. – זה גורם שהקב"ה יכול להשפיע להם, וזו הנחת רוח הגדולה ביותר לפניו, שגורמים לו שיכול להשפיע לבני ישראל.

ואם ח"ו אין תולים עיניהם למעלה, ותולים הכל במזל ובכוחי ועוצם ידי וכיוצא, הרי אין הקב"ה יכול להשפיע להם משלו, שסתמו צינור ההשפעה. וכמו שנתבאר בלא השפעת השי"ת בתדירות עלינו לכלל ולפרט, אין קיום לבני ישראל. [ואין זה כמו השגחת השי"ת על החיות ועל אומות העולם, שיש ראשונים שסוברים שהם מושגחים רק בהשגחה הכללית ולא בפרטיות. ואף לפי מה שהוכיח הבעל שם טוב, שבכל דבר יש השגחה פרטית, אפילו בדומם, וכמו שהוכיח אפילו בעלה שנופל מן האילן. מכל מקום יש בהשגחה זו מדרגות רבות, וכלשון הראשונים בזה שלפעמים נראה כמסיר השגחתו יתברך, ומניח ליד המקרה שישלוט בהם. וכמו שמצינו מדרגות בהשראת השכינה שישנם כמה מדרגות, כמו שייסדו בשו"ת נודע ביהודה (תניינא או"ח סי' קז) ורב פעלים (סי' א) שיש מדרגות בהשראת השכינה, ואין כאן המקום להאריך בזה].

ומכל זה נגרם עת צרה ליעקב, שנראה לבני ישראל שאין להם פתח לישועה, כדי שיבינו שאין שום מקום לרפואה וישועה כי אם מהשם יתברך. שזה גורם להם לשאת עיניהם השמימה, כשיודעים ברור שרק משם תבוא להם הישועה. כענין שאמרה אסתר למרדכי (אסתר ד, טז) "לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן, וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו וגו'". שרק על ידי זה ישנם סיכויים שעל ידי שתדבר עם אחשוורוש הקב"ה יהפך את לבו, ובני ישראל ייצאו מצרה לרווחה, ולהשיג מדרגות מיגון לשמחה.

והוא מה שנאמר 'עת צרה היא ליעקב', אבל על ידי העת צרה יוכל 'ממנה' להוושע, על ידי שיכיר שאין לנו מלך עוזר וסומך אלא אתה, ואז הקב"ה יכול להושיע כמו שנתבאר בעזהי"ת.

ובביאור דברי אה"ז בדברי בינה הנ"ל, שצריך לשמור הגדרים והסייגים, כדי שלא יגיעו מזה לביטול גמור של הדת ח"ו. והוא באמת גמרא מפורשת כמו שהזכיר בשבת (קה:), היום אומר לו עשה כך, ולמחר עשה כך, עד שאומר לו לך עבוד עבודה זרה. וכוונת 'עשה כך' אינה דווקא לעשות עבירה, אלא 'כך' רומז לדברים של מה בכך, כידוע בשם הבני יששכר זצוקללה"ה, שמזלזל במנהגי ישראל.

ולקיום נסי חג הפורים היו ישראל נחוצים בפרט לקיום הגדרים והסייגים, ואמונת חכמים שלמה, כמו שייסד הדברי בינה. והיינו משום שכל עיקר אותה גזירה היתה מחמת שנהנו מסעודתו של אחשוורוש, והתערב יחד עם כל הגויים רח"ל, ורצו להיות עמהם בצוותא חזא. והרי בני ישראל צריכים להיות תמיד מובדלים מן הגויים, כדאיתא בספרא שלהי פרשת קדושים (פרשה ד פרק ט, יב): "ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי (ויקרא כ, כו). אם מובדלים אתם מן העמים הרי אתם לשמי, ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר מלך בבל וחביריו", והובא ברש"י פרשת קדושים שם.

ובזמן שהם מובדלים מהם יכול הקב"ה להשפיע להם בהשגחה מיוחדת מלעילא כמבואר. ולא כשמתערבים ביניהם, אפילו כשמתנהגים כיהודים, רק יושבים יחד עמהם בצוותא חזא. וזו הסיבה שגזירת היטלר ימ"ש יצאה מגרמניה, אף שהיו הגרמנים נחשבים כמתורבתים ונימוסיים כידוע. מחמת שהיו היהודים מתערבים ביניהם, ואפילו האורתודוקסיים היו מתלבשים כמלבושי הגויים כו', ומתערבים עמהם, שלא רצו להיות מובדלים מהם, עד שיצאה משם שורש השואה רח"ל, ואין כאן המקום להאריך בזה.

וביסודות הדברים, מבואר מ"ש כ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה בסה"ק חלקת יהושע פרשת כי תשא (דף ס:ב, בנדפמ"ח דף תק"י), וזל"ק: "והימים האלה נזכרים ונעשים (אסתר ט, כח). כמו בקבלת התורה נתעורר כל יום הבת קול, כך בפורים נזכר אורות פורים, ונעשים', שיעשה מזה כלי להשראת הקדושה, וזה ענין זכירת עמלק בכל יום" עכל"ק.

וכוונת דברי קדשו לפי המתבאר, שבכל יום ישנה השפעת חג הפורים, ובכל השנה כולה נזכרים ונעשים הימים האלה, כאשר שורש קיום בני ישראל בגלות בכל ימות השנה, כמו שנתבאר שבכוח ימי הפורים גילו ישראל והכירו שכל עצם קיומם הוא בנסים תדירים, הנעשים עמנו כימים ההם בזמן הזה, לקיום הכלל והפרט בתוככי הגלות, ובהעדר השפעת הנסים שנתגלו לישראל בימי הפורים הללו, אין שום קיום לשונאי ישראל, ולפיכך שפיר הימים האלה נזכרים ונעשים בכל יום ויום תמיד, ודו"ק.

ונראה לפי דרכנו שמהאי טעמא היתה אסתר מבקשת מן המלך לעשות המלחמה כנגד גזירתו של המן ביום מיוחד נוסף, כדי שיימצאו בכך שני ימי מלחמה המבטלים את שתי גזירותיו של אותו רשע. כי שני ימים שונים מורים תמיד על שתי בחינות שונות, ושני עניינים הצריכים לפעול ולעשות בכל יום ענין מיוחד בפני עצמו. ולכן ביום הראשון שנלחמו כל היהודים בכל קכ"ז מדינות, והרגו חמשה ושבעים אלף, היו מתגברים כנגד גזירת הגזע שהיה עמלק שונא לעצם האומה של ישראל, להרוג כל העמלקים ולהכניע ולבטל גזירה זו.

ולמחרת שוב ניתנה הדת בשושן, לעשות גם למחר מלחמה נוספת, בעיקר כנגד גזירה השנית שהיתה מונחת בתוך גזירת המן, להתנכל לדת ישראל ועצם קיומם כעם נפרד שלא תחת הגויים, ולשעבד כל היהודים למלכותם. וכן במה שרצו לאבד את ישראל על ידי קירוב ואחווה ורעות, כדרכו השנית של עשיו הרשע, המתנכל לישראל בדרך "אחי". וזאת היו מבטלים במלחמה שבשושן כנגד אותה גזירה, ומחזירים גדולת ישראל למקומה, שיוכלו להמשיך להתקיים כעם ישראל בדתו ובאמונתו, ואדרבה רבים מעמי הארץ מתיידיים, וחזרה גם דת ישראל למקומה ולתפארתה.

ובזה תקנו במלחמה שבשושן, את אשר פגמו מתחילה היהודים אשר בשושן כשנהנו מסעודתו של אותו רשע, שהיתה הנאתם עמהם להתקרב ולהתבולל עמהם, שהיא הגזירה השנית להכחדת ישראל בנפש ולבטל דתם על ידי קירוב ואחווה, ובמלחמת הנגדית עמהם נתקן אותו הפגם וביטלו אותה הגזירה.

ונמצא לפי זה, שיש לנו בחג הפורים עצמו שורש קיום לישראל בשתי הבחינות גם יחד, ובכוח אותם נסים שנעשו בימי הפורים הללו שואבים ישראל את כוחם להתקיים ולעמוד בכל נסיונות הגלות המר, הן בקיום הגשמי כנגד שונאי הגזע,

והן בקיום דת על תילה, ובכל ההתנכלויות שמתנכלים כנגדם לשעבדם תחתם ולהעבירם על דתם, כדי שיתחברו כעם אחד עם הגויים, שבתורה ומצוות מחזיקים ישראל תמיד מעמד שלא להתהפך ככל הגויים.

שלכן מתנכלים כנגדם הגויים תמיד ומעלילים עליהם, שהם אשמים בכל הבעיות שבמדינה כנוודע, ותמיד היו טוענים כנגדם שהם הם שלקחו כל העושר שלהם, ונהנים וחיים על חשבונם, ועומדים כנטל על קופת המלכות, וכל כיוצא בזה. – כאשר האמת היא בהיפך הגמור, שכל עושרם וכל השפעתם של הגויים הכל מכח מה שנמצאים ישראל במדינתם, כמו שנודע מעת גלות שפניא, שבעת שהיו ישראל בספרד היה נקרא 'תור הזהב', שהיתה אז ספרד אימפריה אדירה וממלכה עשירה וגדולה, ולאחר גירוש ספרד ירדה מלכותה עד שנעשו עם חלש בגוף ובממון כידוע.

כמו שייסד בזה א"ז זצוקללה"ה בתולדות אדם (הגדה של פסח), וז"ל: "כי אכל את יעקב ואת נוהו השמו (תהילים עט, ז). דהיינו, כל הטובות שיש להם, הכל הוא מחמת יעקב. כמאמר חכמינו ז"ל (סוכה נה:): אוי להם לעכו"ם שאבדו ואינם יודעים מה שאבדו, שכל זמן שבית המקדש היה קיים היו מקריבים עליהם שבעים פרים, ואילו היו יודעים זאת היו מקיפים דובים ואריות לבית המקדש לבל יחרב, שהיה לטובתם גם כן (עי' ויק"ר יא א, במד"ר א ג). וזה 'כי אכל את יעקב', כמו עם יעקב, כי היה להם השפעה על ידי יעקב. ואף על פי כן 'ואת נוהו השמו', על כן אנו מבקשים תרדוף באף ותשמידם" עכ"ל"ק.

והדבר מוחש בכל הדורות, שבכל מקום שהיו ישראל מתקבצים הביאו עמם השפעת הברכה. כאשר עוד בעת גלות יוסף הצדיק היתה הברכה באה לרגלו בכל מקום שגלה, תיכף לתלמידי חכמים ברכה, כמו שהביא יעקב לבית לבן. כן יוסף הוא המשביר זון ומפרנס לכל מצרים. ועד ימינו אנו ניתן לראות זאת הברכה באותם המדינות שיש בהם ריבוי אוכלסי ישראל שזוכים לשפע הברכה, כדוגמת אמריקה ודומיה, שככל שנותנים יותר לישראל אפשרות המחיה במדינותיהם זוכים יותר אל הברכה.

וכל זה מכלל שפע חג הפורים הקדוש דנן, שהוא יסוד ושורש קיום של ישראל מתוך אותם הנסים שהושפעו בימי מרדכי ואסתר, בעת ששמע ה' וקיבל צלותהון ובעותהון שהיו ישראל מבקשים ומתחננים לעילא ולתתא, להינצל מכל אותם גזירות קשות. הן בגזירת הגזע, והן בגזירת הדת וקיומם של ישראל בין הגויים.

ובזה מבואר טעם חגיגת חג הפורים כשני מועדים, פורים דפרזים ופורים דמוקפין, מחמת שיש בזה החג שני סוגי נסים שונים, והוא כמו חג כפול בשני ימים. וכשם שבעת המלחמה ביקשה אסתר בדבר זה, שיהיו שני ימי מלחמה שונים, כנגד שני ענייני הגזירה שבמחשבת המן. כן נקבע החג לדורות עולם בשני מועדים, כדי שיהיה בו שני חגים הן מצד נס קיום גזע ישראל, שבטלה גזירת להשמיד להרוג ולאבד, והן מצד קיומם של ישראל כעם קדוש נפרד בקיום דת ישראל כמבואר.

כי באמת שתי גזירות הללו עניינם וכוונתם להשמיד ולאבד שונאי ישראל ח"ו, על דרך שפירש כ"ק א"ז זצוקללה"ה בפסוקי תפילת יעקב אבינו ע"ה (בראשית לב, יב) "הצילני נא מיד אחי מיד עשיו, כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בני". שהתפלל על עצמו ועל זרעו להצילו מב' האופנים שרוצה עשיו לאבד אותו אם על בניו, היא בחינת 'אחי' ובחינת 'עשיו', כי לא תמיד מתנכל כנגדנו בבחינת 'עשיו' בשנאה הגלויה להשמיד להרוג ולאבד. שהרבה פעמים הוא בא כמו 'אחי', ומתנהג עמנו באהבה ובאחוה וידידות כמו אח אוהב ונאמן.

וכדחזינן באמת שאחר שראה עשיו שלא עלתה לו במלחמה כנגד יעקב, ניסה לקרבו באחוה ורעות. כמ"ש (שם לג, יב-טו) "ויאמר נסעה ונלכה ואלכה לנגדך וגו'. ויאמר עשיו, אציגה נא עמך מן העם אשר אתי, ויאמר למה זה אמצא חן בעיני אדוני". והיינו לקרבו אליו ולהתבולל עמו, והשי"ת הצילו גם מזו הגזירה, כאשר ביקש בדבר כי הילדים רכים ונוחים להתבולל חלילה, ולמה זה אמצא חן בעיני אדוני.

והדבר נראה בחוש בגודל מכת ההתבוללות עד כמה אכלה חלקים טובים ויפים מעם ישראל, שאף אם לא הושמדו בגוף, הרי נאבדו ונעקרו מעמנו בנפש. וישנם מדינות שאחוז ההתבוללות בה הוא לערך כחמישים אחוז רח"ל מעם ישראל, ובמדינות אחרות כבר הגיעו עד שמונים אחוזי התבוללות, ה' ירחם. והרי זו ממש כגזירת המן להשמיד ולאבד חלילה, שלא ייזכר שם ישראל עוד.

והטעם שהיתה גזירת המן בשתי בחינות השמדה הללו, מחמת שאף החטא הגורם הגזירה היה בשתי הבחינות (מגילה יב.), מצד אחד היתה ההשתחוואה לצלם, שהיא בחינת עבודה זרה בגלוי, כנגד השי"ת ותורתו, שבזה מגיע עונש גזירה הגלויה להרוג אנשים וטף, כמו שיצאו בגלוי בכפירה הגלויה לעבודה זרה. ומצד שני היתה גם בחינה השנית בעבירה, בהתקרבות והתבוללות עם הגויים באחוה ובאכילה ושתיה עמהם, במה שנהנו מסעודתו של אותו רשע, שמדויק בלשון

הגמרא (שם) "שנהנו", שהיתה להם הנאה בדבר, והתבוללו עמהם מדעת ומרצון. וכנגד זו העבירה היתה הגזירה השנית, להשמידם בנפש, ולעקור מתוכם שם ישראל, בכל מיני דרכים שהמציאו בזה רח"ל.

וכבר נודע מספרים הקדושים, שדוקא כשהיהודי רוצה להתקרב אל הגוי, מתקומם זה כנגדו בשנאתו, להדפו ממנו. ועל שם כך נקרא "הר סיני", כמ"ש רז"ל (שבת פט.). שבו ירדה שנה לאומות העולם, כי זה צורך קיום התורה שתתעורר שנאת אומות העולם כנגדנו, כדי שגם מצידם לא יניחו לנו להתבולל ביניהם ולהתחבר עמהם. ולכן דוקא כשרצו ישראל מצידם להתחבר עם הגויים וישבו עמהם בסעודתו של אותו רשע, ונהנו בחברתם, קם כנגדם אותו רשע נצר זדון עמלק ועשיו, להפקיע את ישראל מתוכם, להשמיד להרוג ולאבד, ולא להניחם בפזורותיהם, מפוזר ומפורד בין העמים, ברצונם להתבולל ולהיטמע בין העמים.

והיינו דאמרין בפרק חלק (סנהדרין צ:): שאם אין ישראל חוזרים בתשובה, ונשארים ברצון לבם להתחבר חלילה עם גויים וטומאתם: "הקדוש ברוך הוא מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן, וישראל עושין תשובה ומחזירין למוטב". שזו יסוד ההבדלה שמזהירה תורה תמיד לישראל להתבדל מן העמים, כדאיתא ברש"י שלהי פרשת קדושים (ויקרא כ, כו): "ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי. אם אתם מובדלים מהם הרי אתם שלי, ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחביריו". והיינו, שיבואו נבוכדנצר וחביריו כדוגמת המן הרשע וכיוצא בו, שהם יחזירו אתכם בגזירותיהם הקשות להיות מובדלים מהם. כאשר נודע שהיה היטלר הרשע בגזירת המן שלו להשמיד ולאבד, בודק עד ארבעה דורות אם היו מזרע ישראל לא הועילה להם כל התבוללותם והתחברותם עם הגויים.

וזה סוד הטוב והחסד הנסתר בכל גזירה ומכה, שנמצאו גזירות הגויים אינם עונש וקללה ח"ו, אלא חסד ורחמים כדי להחזיר את ישראל ליהדותם ולשורש נשמתם. ועל כך הוקבע חג הפורים על אלו הנסים והחסדים הנסתרים, שהקב"ה מצילנו תמיד מידם, בסוד הנסים התדירים ומכוסים בדרכי הטבע. וכן הוא בפרטיות איש ישראל בכל מיני ייסורים ועגמות נפש בכל חבילין דמעיקין בגוף ובנפש, שעיקרם לעורר את לבו ונפשו להתקרב אל אביו שבשמים, כד"א (דברים ד, ל) "בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים, ושבת עד ד' אלקיך ושמעת בקולו".

ובזה התבאר מ"ש מרן החתם סופר זיעועכ"י, שיש יהודים החושבים שעל ידי שיתקרו עם הגויים וידמו עצמם להם, ישקיטו בזה את שנאתם כנגדם. אך האמת היא בהיפך הגמור, שדוקא כשרוצים להתחבר עמהם ולהיטמע בחברתם, הם מגבירים בזה יותר את שנאת הגויים כנגדם, כאשר העיד החתם סופר שהחוש מעיד על כך בכל שנות גלויות ישראל, שכן הלכה היא בידוע עשיו שונא ליעקב.

ובהאמור מובנים מאוד דברי קדשו, שעל כרחך צריכים אנו להיות מובדלים מהם ומהמונם. ויותר קשה לישראל גזירת ונסיון העושר שבין האומות, כאשר נראה מבחוץ כמי שמטיבים עם ישראל ודורשים שלומם וטובתם, ובקרבת ישימו אורבם להכחיד חלילה ביצתם של ישראל קדושים. וזו גזירה קשה יותר מגזירות העוני והלחץ שהיו הגויים דוחקים את ישראל, כי כללא הוא תמיד שנסיון העושר גדול מנסיון העוני, הן לכלל והן לפרט.

ד

שני ענייני גזירות בגלות גזירת גזע להשמיד להרוג ולאבד אנשים נשים וטף וגזירת דת לעקור אותם מיהדותם ולשעבם ולחברם עם הגויים – שתי גזירות הללו בעומק מחשבת גזירת המן וגזירות הגויים, וכנגדם נתקנו שני ימי מלחמה, ושני מועדים ב"ד ובט"ו

נמצא זאת תורת העולה, שכל יסוד קיומם של ישראל בכל פזורות גליות הכלל והפרט, הכל נשפע ונובע מכח חג הפורים. שאת זאת פעלה אסתר המלכה והסכימו חכמים על ידה לקבוע לדורות עולם, שירגישו ויידעו בהכרת הנסים הנסתרים והתדירין הללו, ולא יישארו כל בחינות הנסים הללו שנעשים עמנו תדיר בתוך הטבע בהסתר גמור, ולא ירגישו ולא יחושו בהם, כמו שאין הבשר המת שבחי מרגיש. רק מכוח התגלות הנסים שבפורים שאנו מברכים עליהם את ברכת הנס, שעשה נסים לאבותינו בימים ההם ובזמן הזה. כן הם כל הנסים התדירים תמיד, שאין הם כי אם מכוח מה שזכר חסדו ואמונתו לבית ישראל, ויוכלו ישראל מכח שמחת חג הפורים להכיר ולידע בכל אפסי ארץ את ישועת אלקינו, כי נסי חג הפורים ממשיכים ומתקיימים עמנו תמיד בעצם קיומנו בכל עת הגלות.

שכשם שגזירת הפורים לא נתבטלה לגמרי כמו שנתבאר, ומתגעשת ומתחדשת כנגדנו פעמים רבות במשך הגלות רחמנא ליצלן, הן בגזירת הגזע כמו שהזכרנו דוגמת גזירת היטלר ימ"ש, וכל כיוצא בו, הרודפים ושונאים עצם עם ישראל. והן בכל שאר הגזירות קשות המתחדשות עלינו בגוף ובנפש, ובפרט גזירת ההתבוללות להטמיע את ישראל בין הגויים, ולעקור דת ישראל ולבטל קדושת ישראל, ולנתק את ישראל מן התורה הקדושה חלילה, ומלימוד התורה שהוא יסוד קיומם של ישראל. שזה עיקר כוונת הגויים כיום, לנתק ולאבד זכר שונאי ישראל, על ידי הקירוב והאחווה, כדי להביא את

ישראל להתבוללות בין הגויים, ולקעקע חלילה ביצתם וקדושתם של ישראל. כל זה נעשה לנו באומות הדמוקרטיות להיטמע ח"ו בין הגויים.

כמו כן כנגד אלו הגזירות גם הנסים שהתחרשו בפורים נסים נצחיים הם, וחוזרים ומתחדשים מדי שנה בשנה כימים ההם ובזמן הזה. וכל אפשרות עמידתנו כנגד כל אותם הגזירות תמיד, הכל בנסים גדולים, נסים רברבן שעושה השי"ת עמנו תדיר, וחג הפורים גילה ומגלה ומודיע לישראל תמיד שכל קוויך לא ייבושו ולא ייכלמו לנצח, כי רק השי"ת שומר ומשגיח עלינו ועל תורתנו ועל קדושתנו בכל עת תמיד.

כאשר מעיד לפנינו היעב"ץ זצוקללה"ה, ונשבע בדבר, בהקדמתו הידועה לסידור בית יעקב, וז"ל: "מי שיעיין ביחוד עניינינו ומעמדנו בעולם, אנחנו האומה הגולה שה פזורה, אחר כל מה שעבר עלינו מהצרות והתמורות אלפים מהשנים, ואין אומה בעולם נרדפת כמונו, מה רבים היו צרינו, מה עצמו נשאו ראש הקמים עלינו מנעורינו להשמידנו לעקרנו לשרשנו, מפני השנאה שסיבתה הקנאה רבת צרורנו גם לא יכלו לנו לאבדנו ולכלותינו. כל האומות הקדומות העצומות אבד זכרם בטל סברם סר צלם, ואנו הדבקים בה' כולנו חיים היום לא נפקד ממנו בכל תוקף אריכות גלותינו אפילו אות וניקוד אחד מהתורה שבכתב, וכל דברי חכמים קיימים לא יטה לארץ מנלם. לא שלט בהם יד הזמן, ולא כלם. מה יענה בזה פילוסוף חריף, היד המקרה עשתה כל אלה. חי נפשי, כי בהתבונני בנפלאות אלה, גדלו אצלי יותר מכל ניסים ונפלאות שעשה השם יתברך לאבותינו במצרים ובמדבר ובארץ ישראל. וכל מה שארך הגלות יותר נתאמת הנס יותר, ונודע מעשה תקפו וגבורתו, בשגם כל הנביאים כבר ראו עומקו והתאוננו והתלוננו על אריכותו הנפלא בטרם היותו, והנה לא נפל מכל דבריהם ארצה, איה איפה פי המכחיש כלה כעשן וכענן וכו'" עכ"ל"ק.

והנה לפי דברי קדשו, שהנסים התדירין הללו לעצם קיומנו בגלות גדולים מכל הנסים והנפלאות שעשה עמנו השי"ת ביציאת מצרים ובמדבר וכו', הרי לא הוקבע עליהם יום טוב. והיינו מפאת הטעם שנתבאר, שאלו הם נסים נסתרים בתוככי ימות החול. – ועל כך קבעה אסתר קביעה לדורות, שבפורים זכו לגלות יום טוב זה שנקבע על עצם קיומנו בימי הגלות.

ומסתבר שרצתה אסתר בקביעתה את החג הזה לדורות, שעל ידי קביעות היום טוב על הנסים הנסתרים הנעשים עם הכלל ועם הפרט, נוכל להתרומם בימים טובים אלו, שהוא זמן יום טוב על הנסים התדירים. וכן להרגיש ולדעת ולהכיר הנסים התדירים הנעשים עמנו ערב ובוקר וצהריים, שבכל יום תמיד עומדים עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם, שהוא באמת הודאה ושבח שאנו מודים על כך ג' פעמים בכל יום בברכת ההודאה שבשמונה עשרה.

ובכך שאנו מודים להשי"ת ומרגישים ויודעים שאנו חיים כל העת על נסים ונפלאות, מביא שיוכל הקב"ה להשפיע עלינו יותר נסים ונפלאות ערב ובוקר וצהריים. שכמו שנתבאר ישנם מדרגות רבות בנסים הללו ודרכי הצלתנו משטף מים הזידונים בגלות המר. וישנם מדרגות שאפשר להיושע בבחינת שלווה מכל הייסורים, כבחינת המדרגה שזכו ישראל בחג הפורים (אסתר ח, טז) "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר". וכן תהיה לנו בימי גלותינו, עדי נזכה לימות המשיח. וכל מה שהאדם ירגיש ויכיר ויידע יותר באלו הנסים ונפלאות המתרחשים עמו בכל עת, כן יזכה יותר לזו הבחינה של אורה ושמחה וששון ויקר, בגדולתו הפרטית.

והנלמד מכל המורם הלכה למעשה, שיש לכוון מאוד בתפילת מודים, להודות השם יתברך על הנסים התדירים שהם נסתרים בדרך הטבע, ועל נפלאותיו וטובותיו שעושה עמנו בכל עת ערב ובוקר וצהריים נסים תדירין, שעל ידם יש לנו קיום וחיות בעולם.

ואם חלילה אין מודים ומשבחים עליהם, הרי על ידי זה ממעטים את הנסים והנפלאות שהקב"ה משפיע עלינו בכל עת. ועל כל פנים ממעטים את דרגת אותם הנסים והנפלאות, כמו שנתבאר בזה.

ובהיפך כפי מה שמודים הכלל והפרט על הנסים והנפלאות הנסתרים בדרכי הטבע, כן מביאים וממשיכים עליהם את ישועתם בדרכי הטבע באופן יותר נעלה ומרומם. שהקב"ה יכול להושיע אותנו מכוח אתערותא דלתתא, כאשר עינינו נשואות למרום, לתפילה ולתחנונים בכל עת לישועת ה'. וכמו שנתבאר שעל כך נתקנה ברכת ההודאה שבתפילת העמידה, נודה לך ונספר תהילתך על חיינו כו' ועל נסיך ונפלאותיך שבכל עת עמנו ערב ובוקר וצהריים. וככל שמתברר לישראל יותר בגלות עומק גדולת השגחת השי"ת עלינו ברוב טובו, ובנסים ונפלאות נסתרים הגדולים מנסי יציאת מצרים כהעדת היעב"ץ הנ"ל. כך זוכים יותר לנסים הללו, שתהיה ההודיה עליהם באמת ובתמימות, ולא בבחינת מצות אנשים מלומדה, כאשר נזכה להכיר ולדעת בנסים אלו המוסתרים בטבע בדרך נעלה ומרומם לכלל ולפרט.

וכבר אמרו ז"ל (ירושלמי מגילה פ"א ה"ה) שמגילת אסתר וימי הפורים אינם בטלים מישראל לעולם. וכן הוא ברמב"ם הלכות מגילה (פ"ב הי"ח): "אף על פי שכל זכרון הצרות יבטל, שנאמר (ישעיהו סה, טז) כי נשכחו הצרות הראשונות וכי

נסתרו מעיני. ימי הפורים לא יבטלו, שנאמר אסתר ט, כח) וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים, וזכרם לא יסוף מזרעם" ע"כ.

ואפשר לבאר על פי הגמרא בשלהי פ"ק דברכות (יב): "תניא, אמר להם בן זומא לחכמים, וכי מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח, והלא כבר נאמר (ירמיה כג, ז) הנה ימים באים נאום ה', ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים, כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם. אמרו לו, לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה, אלא שתהא שעבוד מלכות עיקר ויציאת מצרים טפל לו" ע"כ.

והיינו, שיהיו נסים של ימות המשיח עיקר, ויציאת מצרים לא תיעקר ממקומה, מכיון שהוא שורש כל הנסים והנפלאות שנעשו עם בני ישראל בגלותם, ושורש של כל הגאולות, ואף של ימות המשיח שיציאת מצרים טפלה להביא יום טוב הגדול של ימות המשיח.

אכן כל זה אמור לענין הנסים והימים טובים שהוקבעו על נסים שבפרהסיא, ועל נסים היוצאים מגדר הטבע כדוגמת יציאת מצרים. אבל נסי פורים הם שורש כל הנסים והנפלאות של עצם קיומנו בגלות. והם יהיו השורש של קיומנו גם בימות המשיח, כאשר ישאר עולם נוהג כמנהגו, אבל יכירו ויידעו בבירור שכל הטבע וכל הקורות עמנו הכל נסים ונפלאות, שנתגלה זה השורש בחג הפורים. ואז יתקיים בישראל הקילוס והשבח על עצם חיותנו וקיומנו, כענין שאמרו (דברים רבה ב, א): "אמר ר' מאיר, על כל נשימה ונשימה שאדם מעלה, חייב לקלס את יוצרו. מנין, שנאמר (תהלים קנ, ו) כל הנשמה תהלל י"ה". – וכל יסוד זו ההכרה לפי המתבאר שורשה ויסודה הוא מקביעות חג הפורים לדורות עולם, לדעת ולהכיר שאנו חיים כל העת בנסים תדירים הנעשים ונפעלים בדרך הטבע. ויכירו שבפנימיות הדברים אין שום חילוק בין נסים הגלויים, לבין קיומנו בחיי היום יום בדרכי הטבע, שהם ממש כמו נסים הגלויים בפרהסיא בדרך הטבע. כמו שהגיע רבי חנינא בן דוסא לזו ההכרה, שאין כל חילוק בין הנס והטבע, שגם הטבע אותו נס הוא, כי מי שאמר לשמן וידלק הוא יאמר לחומץ וידלק. – ואת זאת פעלה אסתר בבקשתה קבעונו לדורות, על הנסים והנפלאות התדירים עמנו תמיד. שמכח שורש הנסים הנסתרים שנקבעו לדורות בימי מרדכי ואסתר, יש יכולת לכל אחד שמתבונן לדעת ולהכיר שאין כל חילוק בין נס לטבע, שהכל נעשה בהשתוות בכל רגע על ידי השי"ת בעצמו, ואין כלל הגדרת ענין 'תהליך טבעי' ודוק.

ושורש כל הנסים הנסתרים האלה נפעלו בימי הפורים, כדי שיכירו ישראל ויידעו שכל עצם קיומם בנסים גדולים, נסים טבעיים שלא בדרך הטבע. כי אף כל הטבע עצמו נס גדול הוא, ומצידו יתברך אין שום חילוק בין נס לטבע, רק שבנסים הטבעיים המתרחשים תדיר רגילים אנו בהם יותר, אבל מצד עצמותם אין בהם שום חילוק.

על דרך שגילה רבי חנינא בן דוסא (תענית כה). "מי שאמר לשמן וידלק, הוא יאמר לחומץ וידלק". כי אין בו בשמן שום כח עצמי לדלוק יותר מן החומץ, כי אם כח שניתן בו מלמעלה לדלוק, ומי שאמר בו יאמר ויתן כח גם בחומץ שידלק. כי עצם הקיום הטבעי של עם ישראל בכל שנות הגלות, כולו בנסים תדירים תמיד.

וזו ההכרה הנפלאה מתעוררת בלב ישראל בחג הפורים הקדוש, להחדיר ולהשריש בלב ישראל ההכרה הנאמנה: "שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם". כי מצדינו אנו עומדים בכל עת בצרה וצוקה, ועומדים כנגדנו לכלותינו רח"ל. ומה שלפעמים אין רואים זאת, ונראה כמו מלכות של חסד המטיבה עם ישראל. – הרי זה גופא מצד הנס 'שהקדוש ברוך הוא מצילנו מידם' בדרך זו שעושים מלכתחילה הטובה והחסד עם ישראל. אבל מצד עצמם הלכה היא בידוע עשוי שונא ליעקב, ובכל דור ובכל מקום עומדים עלינו לכלותינו חלילה, ורק הנסים התדירים שעושה עמנו שומר ישראל לשמור שארית ישראל, הם עומדים לקיום ישראל תמיד.

וביסוד זה יש ליישב הטעם שנקבע חג הפורים דווקא בימים אשר נחו מן המלחמה, ודלא כשאר מועדים שנקבעו ביום הנס גופא, וכאן נדחה היום טוב אל יום 'נוח', בעת שנחו למחרת מכל הנסים שנעשו עמהם אמש, כאשר תמהנו בזה (ס"ק א).

ברם נראה לפי האמור, שגם יום 'נוח' שלמחרת שייך עדיין לימי הנס, ואף הוא נצרך לקביעות יום טוב לדורות עולם, ואדרבה בו צריך לקבוע עיקר החג. – כאשר בעצם נסי הניצחון בלבד לא סגי לישראל, ואין בהם אלא מחצית קיומם, משום שנצרכים הם למנוחה ושלווה בגלותם, שלא יהיו דואגים תמיד פן תתעורר בכל רגע המלחמה מחדש. ובלעדי נסי הימים אשר נחו בהם, בנסי הניצחונות והתשועות בלבד, היה נקבע חג פורים לדורות רק על נסים כאלו שלא יוכלו האויבים לשלוט בישראל ולהורגם, או לגזור עליהם גזירות. אבל עדיין מנוחתם ושלוותם של ישראל חסרה, שאין נפשם שקטה מדאגת ופחד המלחמה שיכולה בכל רגע לצוץ ולהסתער כנגדנו ברוחניות ובגשמיות, ה' ישמרנו. – והרי כל עיקר תכלית אלו הנסים הנסתרים, כדי שיכירו ישראל בהם, ויידעו את ישועת אלקינו וחסדו ואמונתו עלינו. כמו שנתבאר שמהאי טעמא קבלו חכמים בקשת אסתר לקביעות יום טוב לדורות עולם, כדי שיכירו ויידעו נאמנה שהכל מושפע להם בנסים ויתקרבו ויתדבקו בזה לנותן הנסים הללו. והרי בהעדר מנוחת נפשם ושלוותם, לא יוכלו להכיר באלו הנסים

ולהתקרב אל בוראם, בהכרת הנסים הגדולים הללו המוסתרים בתוך הטבע, מחמת גודל הרוגז והדאגה שמנוחת נפשם ושלוותם ניטלת מהם, והם כעלה נידף וכערער בערבה.

לפיכך נקבע הנס דייקא ביום אשר נחו לאחר כל המלחמות, להכניס גם עצם יום המנוחה בכלל הניסים, שאף הוא נצרך לקיומם של ישראל לדורות עולם, שיהיה להם מנוחה ושלווה, ולא רק כעצם התרחשות הנס הקיומי שנצלו מן הגזירה. וכדחזינו בנסי הפורים, שאחר אותם מלחמות ישבו ישראל במנוחה, ולא התעוררו כנגדם שוב מלחמות וגזירות מצד הגויים, שבוודאי לא שמחו על ניצחונם של ישראל, והיו רוצים כל העת להשיב מלחמה השערה שוב ושוב. אך מיסוד נס יום המנוחה, נתן השי"ת לישראל כח מיוחד בנס שיהיו "נחים מאובייהם", ותהיה מנוחתם ושלוותם שלמה, ולא יתגעשו כנגדם גזירות שונות ומשונות, או פחד וחשש מגזירות שכאלו בכל עת. ומהאי טעמא נקבע החג ביום המנוחה דייקא, שזה היום יש בו השלמת כל סדר נסי הפורים, ויסוד קיומם של ישראל בגלות בנסים הנסתרים והתדירים במנוחה לדורות עולם, כמו שנתבאר.

ואדרבה עדיף לקיומם של ישראל, לחיות בנסים נסתרים תמידיים, מנסים גלויים, מחמת כמה סיבות. ראשית, דקיימא לן בכל דוכתא דכל למיעוטי בניסא עדיף. ותו, שכדי לחיות בנסים גלויים, צריך להיות הדור במדרגה נשגבה מאוד, כמו דור המדבר. ועוד, שמי שיש לו נסים נגלים ומפורסמים לעין כל, מנכים לו הרבה מזכויותיו. – ונמצא שבוודאי עדיף לנו לקיומנו בנסים הנסתרים, הטבועים בדרך הטבע, מן הנסים הגלויים והמפורסמים.

ולפי האמור נמצא שעיקר יום טוב דפורים נקבע הוא על עצם קיומנו ומנוחתנו בגלויות בנסים ונפלאות נסתרים, ולכן הוקבע על קיום ומנוחת בני ישראל, במה שהתקיים בהם (אסתר ח, טז) "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר". שהוא הנס התמידי והנפלאות של עצם קיומנו בגלות, שיהיה לנו בהם מנוחה. ולכן לא הוקבע על הנסים של המלחמות, אלא על הימים שנחו בהם מאובייהם, כאשר זכו למנוחה ושמחה, שכן יהיה לנו לקיומנו בגלות הכלל והפרט. [וכן יום טוב דחנוכה, שנתבאר שאף הוא לקיומם של ישראל בגלות, אף הוא נתייחד על המנוחה של ישראל. כמו שכתב הר"ן ז"ל פרק במה מדליקין (שבת ט: בדה"ר): "שלפיכך קראום 'חנוכה', כלומר חנו בכ"ה וכו'" עכ"ל עי"ש].

[ועיין להלן תורה ב', שכמו כן הוא חיובו של השי"ת לקיים עמנו השלווה והמנוחה, ולהשפיע להם לישראל שפע מנוחה וטובה וברכה ביום הפורים דנן, שכל הפושט יד נותנים לו. וכענין שכתב רש"י ז"ל (שבת קה): שאין אריכות ימים לאדם אלא בטובה ושלווה. וז"ל: "ימים האריכו, שכלו ימיהם בטוב, דחשיב אריכות ימים. כדאמרין בסדר יומא (עא.) 'כי אורך ימים ושנות חיים יוסיפו' (משלי ג, ב), וכי יש לך שנים של חיים ושנים שאינם של חיים. אמר ר' אלעזר, אלו שנותיו של אדם שמתהפכות עליו מרעה לטובה", עיין שם היטב].

ותו יש להוסיף על פי המתבאר, בהיות שקיום בני ישראל הוא נס תדיר ונסתר, במה שיחיו בשלום ובשלווה ומתוך אושר וגדלות

עוד יש להוסיף על פי המתבאר, שזהו נס תדיר ונסתר, עצם הקיום של בני ישראל בשלום ובשלווה ומתוך אושר וגדלות, ושלא יתבוללו בין העולם, כאשר מעיד היעב"ץ הנ"ל. – על אף שדרך טבעי מהות כוחות האדם להתבולל ברוב, בין האנשים שנמצאים עמהם. כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בריש פ"ו מהל' דעות (ה"א): "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחביריו, נוהג כמנהג אנשי מדינתו וכו'". – ואם כן, הרי בימי שלום ושלוה כאמור, לכאורה לפי דרך טבעי בני אדם היו ישראל יכולים חלילה להתבולל, ולהיות כמו שאר אומות העולם שני ישראל חיים ופועלים בתוכם מתוך השלום והשלווה.

ברם זה גופא מונח בעומק נס הפורים, שאף שזכו ישראל לימים של מנוחה ושלווה, מכל מקום מפאת הכרתם הגדולה בנסים הנסתרים של עצם קיומם בכל מה שעברו, לא רק שלא התבוללו מפאת גודלם והצלחתם כשמרדכי היהודי היה משנה למלך וכו'. אלא אדרבה התחזקו באושרם הגדול שהם יהודים, ועל שהשיגו דרגת הגדולה שזכו להיות יהודים, עם הנבחר שבחר בהם השי"ת מכל העמים בנשמה אלקית בחלק אלקי ממעל, ולא כאומות העולם שחיים כמו בהמות בעולם.

ויתרה מזו כתב אא"ז צוקללה"ה בסה"ק דברי בינה, וכן הוא בכוזרי, שעצם מהות גשמיות בשר ודם חלוק בין ישראל לעמים, כמו החילוק שבין מדבר לחי.

ועל דרך משל אומר אני, אף שאין אנו מבחינים זאת, כמו שמי שאינו יודע ביהלומים לא יבחין החילוק בין יהלום טבעי ומקורי, לבין מה שעושים מזכוכית כמו יהלום [זרקון], אף שיסודם הם חלוקים לגמרי, ורק מבינים מכירים הבדל יסודי זה. וכמו כן אין מבדילים בין מהות אפילו הגשמית של יהודי רק מבינים.

ועוד שכבר כתב א"ז זצוקללה"ה בסה"ק תולדות אדם (זמירות של שבת ד"ה שכרו הרבה מאוד), שלהכיר דרגתם הנשגבה של יהודים מכיר רק הקב"ה ומלך המשיח. וזל"ק: "יראה כל אחד לקיים מצות ואהבת לרעך כמוך, והגם שנראה בו חסרונות לא יביט בזה. כי העיקר הוא הפנימיות של איש הישראלי, אשר זה אין ביכולת בשום אדם לידע, אפילו המלאכים אינם יכולים לידע פנימיות הישראלי. רק לעתיד כשיהיה בחינת משיח צדקינו, אזי יתגלה פנימיות ישראל. והם כמו אבן טובה, אשר בתחלה נראה כמו אבן פשוט, רק כאשר נזדכך אז רואים שהוא אבן טובה. כמו כן כל איש הישראלי, הגם שכעת אינו נראה בו הטוב אבל לעתיד יתגלה פנימיות הטוב. וזהו 'ואהבת לרעך כמוך אני ה'" (ויקרא יט, יח), שהאהבה צריכה להיות מצד ש'אני ה'" האוהב אתכם, ויודע פנימיות כל אחד ואחד מישראל" עכל"ק.

ואם כן מכיון שבני ישראל הכירו כל זאת, מהות דרגתם הנשגבה של יהודים ברוחניות וגשמיות, לא רצו להתבולל, והיו מאושרים שהם יהודים, ואשר בחר בנו.

וכן נשרש בקרבם של בני ישראל, אף שהם לא ידעו זאת בכל הדורות, שאם מכירים מהותם הנשגבה של בני ישראל ברוחניות וגשמיות אין כל חשק להתבולל, אלא להפיץ להיבדל מהם ומהמונם.

ואף שבכל הדורות לא הכירו כל יהודי כאמור את דרגתם הנשגבה, אבל על ידי זה שבחג הפורים הגיעו בני ישראל לדרגת הכרה בגדלות בני ישראל, ושהם תמיד חיים בנסים תדירים נסתרים. על ידי זה זכו שאף שהיה להם מנוחה אחר המלחמות עם אויביהם, וחיו בדרגה גבוהה של יהודים היתה "אורה ושמחה וששון ויקר" (אסתר ח, טז). היינו שלא רק שהיתה להם מנוחה, אלא אף אושר גדול בעצם זכותם להיות יהודים, ולא להתבולל בין העמים מפאת גדלותם הנשגבה, שזכו להיות יהודים.

וגם ידעו והכירו זאת בחוש ממה שעברו, שח"ו להיות עם הגויים באהבה ורעות, וליהנות בסעודתם בחברתם, שזה יבא ח"ו לכלי' רח"ל כמו שנתבאר.

ואף שכל תקופות של בני ישראל לא כולם הכירו בכל זה כנ"ל, מכל מקום מכיון שבימי הפורים הגיעו למדרגתם הנשגבה לדעת מהו יהודי, ומה ח"ו יכול לקרות אם רוצים להתבולל, רחמנא ליצלן. – זה גרם שמזלא של בני ישראל, דהיינו בשורש נשמתם ידעו זאת, והוא מונע כל רצון מפשוטי בני ישראל הרצין ח"ו להיות ככל הגויים.

ולכן מובן על פי זה, מדוע הוקבעו ימי הפורים האלה על ימים שנחו בהם מאויביהם. שהוא על קביעות הנס להתקיים בימי מנוחה ושלוה בין אומות העולם, ושלא יהיה לבני ישראל רצון להתבולל.

ולולי נס זה שהיה לבני ישראל בימי מרדכי ואסתר בימים אשר נחו כמו שנתבאר, לא היה ח"ו שריד ופליט מבני ישראל, רק היו מתבוללים בין הגויים ח"ו. ולכן אסתר סברה, שיש לקבוע ימי הפורים לדורות לצורך קיומם של ישראל.

והיינו, דימי הפורים לא יעברו, לצורך קיומם הרוחני שלא בדרך הטבע, ואפילו בימות המשיח בשביל קיומם הגשמי, שכאמור כל קיומם מפאת דרגתם ברוחניות וגשמיות בעולם הזה, הוא בנס תדיר כמו שנתבאר בעזה"ת.

ובנתיב יסודות דרכנו במהות חג הפורים הזה, עולה ברור כשמלה עיקר חובת היום, ויסוד השפעתו הגדולה שאנו צריכים להחדיר בלבבנו הלכה למעשה. כאשר ייסדנו לעיל (ס"ק א), שיש בכל יום טוב השפעה מיוחדת המתעוררת בכל שנה ושנה באותו זמן, ובה היא עבודת הזמן שצריך איש ישראל להחדיר בנפשו ובלבבו.

ומתוך האמור עולה הלכה למעשה, שבעיקר צריך איש ישראל להחדיר בימי הפורים הללו את זו ההשפעה שמשפיע עליו החג, להשיג זו ההשגה וההכרה המלאה, שזכו ישראל והכירו בזה היום, שכל חייו עלי אדמות בגוף ובנפש הכל בנסים תדירים תמיד. ולהתמלא לבו ונפשו בזו ההכרה והידיעה הנאמנה, שמכח חג הפורים גילתה אסתר והודיעה לדורות עולם, שכל קיומנו בכל הגלות כולה בגוף ובנפש, הכל מכח נסים שלמעלה, ולראות בהם תמיד את ישועת אלקינו.

וכאמור לעיל בהכרת אמת שכל קיומנו בנסים ונפלאות נסתרים התדירין ממש בכל עת, ממשיכים אנו שיעשה עמנו השי"ת יותר נסים ונפלאות כאלו, ויהיה לנו שלום ושלוה והשקט ובטח. שהרי בימי מנוחה ושמחה ואור ליהודים, יש דרגות שונות למצבים וסוגים של מנוחה ושמחה עליונה כהוגן, ללא דאגות ועגמות נפש אפילו קלים. וכל זה תלוי עד כמה מכירים אנו ויודעים מאלו הנסים התדירים, ומודים להשי"ת עליהם בכל עת.

והנה יסוד זה אינו אמור רק בכללות ישראל, בדרך קיום הכלל, שכך מתקיים עם ישראל כולו בנסים, אלא אף בפרטיות בכל אחד ואחד מישראל ביחידות. שכן כלל הוא בכל דוכתא, שאין בפרט אלא מה שבכלל. וכשם שהתבאר דרך קיום הכלל בגשמיות וברוחניות הכל בנסים תמידיים, כן ממש הוא בקיום של כל פרט וכל יחיד מישראל שמתקיים בנסים.

ואף בניסי הפרט, מתקיימים שתי בחינות הניסים, הן להצילו מגזירת גזע, והן מגזירת דת. כי גם כנגד כל נפש שבישראל מתגעשים תמיד שתי גזירות הללו, הרוצים להשמידו חלילה וחלילה הן בגוף, הגזירה שמבחוץ, בכל מיני ייסורים ועינויים קשים הרוצים להכניע את היהודי מבחוץ. והן גזירת דת מבפנים, הקמים כנגדו מתוכו, לעקרו מיהדותו רחמנא ליצלן, ולנתקו מתורתו חלילה.

ואין גזירות הפרט הללו באים דווקא על ידי הגויים, או גוזרי גזירות אחרים, כי לפעמים מושך האדם על עצמו במו ידיו לעשות בנפשו שתי גזירות הללו בכוחו ובעצמו. על דרך שייסד הבעש"ט הק' זי"ע, שהאדם עושה בעצמו בשתי ידיו את הגן עדן שלו ואת הגיהנם שלו, ואף בעולם הזה יכול איש ישראל לעשות לעצמו גן עדן וגיהנום כידוע, והדברים עתיקין. – וכמו כן ממש בענין דידן, יכול האדם לקלקל את עצמו לפעמים במו ידיו רח"ל, הן בגזירת כליו הגוף, להכניס עצמו בהרס ולשבר ולהפסיד לעצמו חלילה. והן בגזירת כליו הנשמה, לכלות ולטמא את נשמתו בידיים חלילה, להכניס את עצמו בתוך הקלקול והחורבן.

כאשר להדיא מעיד הכתוב בזה (ישעיה מט, יז) "מהרסייך ומחריבייך ממך ייצאו" ודו"ק. שאין זה מוסב רק על כלל ישראל בכללותו, שהם יוצאים 'ממך', אלא אף בפרטות לכל אדם, שממך עצמך ח"ו אתה מוציא ההרס והחורבן על עצמך, כמו שרואים זאת בחוש ל"ע, והשם ישמרנו.

ורק מכח אלו הנסים הנסתרים הנעשים עם כל יחיד וכל פרט מבפנים ומבחוץ, יש לו קיום כנגד גזירות הגלות הללו, המתקוממים כנגדו תמיד בגוף ובנפש.

ובכן שומה עלינו להוציא ההתעוררות וההשפעה מימי חג הפורים עלינו, וזו הלכה למעשה לידע ולהודיע לעצמו ולאחרים, ולהחדיר בנפשו פנימה עומק זו ההכרה שאין לנו על מי להשען בכלום אלא על אבינו שבשמים. שהוא לבדו מכין לנו הנסים התדירים עמנו תמיד בכלל ובפרט בגוף ובנפש מבפנים ומבחוץ. וכשם שבימים ההם הקדים לנו רפואה קודם למכה, כך מוכן לכל איש מישראל התרופה וההצלה מכל צרה וצוקה תמיד. כמאמר הכתוב (ירמ' ל, ז) "ועת צרה היא ליעקב, וממנה ייושע". ממנה גופא, שתוככי המכה עצמה מונחת בהסתר עומק הברכה והישועה המוכנה לבוא עמה, וממכה עצמה מתקן רטייה.

וזאת פעלה אסתר המלכה "קבעוני לדורות", שנקבע ונשרש בלבם של ישראל לדורות עולם, שורש חג הפורים, להחזיק מעמד וקיום בכל ניסיונות וקשיי הגלות המר. ולדעת אל נכון שכל קיומם בנסים גדולים, כמו שכל קיום העולם בדרך הטבע אינו אלא בנס גדול מן השמים. וכאשר ייסד הבעש"ט הק' זי"ע בפסוק (תהילים קיט, פט) "לעולם ד' דברך ניצב בשמים", שכל עצם קיום השמים ומעמדם רק מכח דברו יתברך, ועשרה מאמרות שבהם נברא העולם עדיין נאמרים בכל העת תמיד, ולא נפסקו, כי מאמרו יתברך אין לו סוף. ורק מכח אותם מאמרות מחזיק העולם קיום, ולו יצויר שיפסיק מאמרו יתברך 'הי רקיע' אין שום קיום לשמים, וכן בכל עשרת המאמרות הכל חוזר לאפס ואין, וכל עצם קיום הטבע הכל בדברו יתברך.

ואת זאת צריכים אנו להחדיר היטב בנפשנו את השפעת החג הפורים הקדוש הזה, שנדע ממי לבקש על קיומנו ומעמדנו בגוף ובנפש בגלות הזה, הן בפרט והן בכלל, שנצפה ונוחיל לישועת אלקינו יתברך שמו מכל אפסי ארץ, ולדעת שכל הקורות עמנו הכל בנסים מופלאים, נסים הנסתרים המתגלים בלב ישראל בימי הפורים המקודשים הללו.

ועלינו לדעת היטב מה שנתבאר, שכל קיום בני ישראל בגלות הוא באופן תמידי בבחינת כבשה בין שבעים זאבים, ולכן צריכים רחמים וחסדים בכל רגע ממש. וכמו שהבאנו לגבי קיום הפרט, שעל כל נשימה ונשימה צריך להודות להשי"ת, כן הוא בקיום הכלל, שהקב"ה מחיה ומקיים אותנו בכל רגע ורגע.

ובפרט צריך לבקש מהשי"ת, שיהיה חיותנו וקיומנו כדרך שהשפיע בימים ההם בזמן הזה, בנסים ונפלאות שבימי מרדכי ואסתר, שזכו למנוחה שלמה, לא סתם מנוחה אלא מנוחה ושמחה וששון ויקר, כאשר יצאו מאפלה לאורה ברוחניות ובגשמיות, בהכרת הנסים והנפלאות הנעשים עמנו בכל רגע.

שהרי כתב בסה"ק קדושת לוי (פרשת וישלח) שאפילו העשירים אין להם מנוחה בעולם הזה, וזל"ק (ד"ה מי לך בתוה"ד): "הגם שאנו רואים כי יש בישראל גם כן עשירים, אמנם כל העשירים כולם הם מלאים יגון ואנחה, כאשר אנו רואים בחוש העין, ואין להם עולם הזה. אמנם אותם העשירים העובדים את בוראם מתוך עושרם, יש להם תענוג מתוך עושרם" עכ"ל"ק.

וחזינן בברכת רצה שתקנו בשבת בברכת המזון, בנוסח: "וברצונך הניח לנו ה' אלקינו, שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו". הרי להדיא שגם ביום המנוחה צריכים אנו לתפילה, שיניח לנו השי"ת שלא תהא צרה ויגון ואנחה בתוככי "יום מנוחתנו". והיא תפילה ובקשה מהשם יתברך, שביום המנוחה שנתן לנו תהא "מנוחה שלמה שאתה רוצה בה וכו'", ולא יתערבו בהם יגון ואנחה חלילה.

ומזה נלמד קל וחומר, שבמנוחה שאנו נצרכים שה פזורה ישראל בין שבעים זאבים, שתהא גם מנוחה שלמה שלא יתערבו בהם חלילה צרה ויגון ואנחה, כי אם שמחה וששון ויקר, כאשר זכו ישראל בימים ההם בזמן הזה בימי מרדכי ואסתר.

שכל זה שייך רק מכוח השפעת ימי הפורים הללו, שנקבעו לא רק על הצלתם בימי מרדכי ואסתר מכל אויביהם ומכל שונאיהם, אלא גם על המנוחה שהיתה להם, ולקבוע מנוחה שלמה בישראל לדורות. וגם המנוחה הגדולה והשלמה שתהא בימות המשיח, בשורשה הינה מימי מנוחת הפורים כמו שנתבאר. הוא שהכתוב אומר (אסתר ט, כח) "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים, וזכרם לא יסוף מזרעם". דהיינו גם בימות המשיח ייקבעו ימי הפורים האלה למנוחתם השלמה של ישראל.

שוב ראיתי בעזה"ת, שכל דברינו מבוארים בדברי קדשו של אא"ז הרה"ק זצוקללה"ה, בספר הק' דברי בינה פרשת ויקהל (דף רנה: בד"ה וזה שאמרו), וזל"ק: "וזה מה שאמרו חז"ל (שבת פח.) 'הדור קבלוה בימי אחשורוש'. ועניינו הוא, כי במתן תורה נתגלה לעין כל באי עולם, גודל אהבת השם יתברך לישראל עם קדשו. והראה להם כוחו הגדול, ושמעו מפיו יתברך 'אנכי ולא יהיה לך', וראו עין בעין איך שהוא מתייחד עצמו עמהם לבדם".

"ואז זכו ישראל לידע ולהכיר באמת, שאין שום כח אחר בעולם כלל, רק הכל הוא, בכל ענייני הוויות העולם, כוחו ושפעו יתברך, המחיה כל הבריאה ברצונו, בכל עת ובכל רגע. וראו בעיניהם ממש, את האור את האור המאיר בכל ענייני הבריאה, ומחיה אותם. וכמו שכתוב (משלי ו, כג) 'ותורה אור', היינו שעיקר כח התורה, שמראה לאדם בכל ענייני הבריאה, את כח השם יתברך, ואורו יתברך המחיה כל העולמים".

"וזה פירוש לשון 'תורה', שהוא מורה לאדם דרך החיים שיוכל להסתכל באור המאיר" עכל"ק. ועיין עוד דברי בינה בראשית (דף ט. ט.), ובתולדות אדם (דף שג בהגהה).

והיינו שהיוצא מדברי קדשו, שלהגיע למדרגה הזאת להכיר שבכל הטבע, "קיום העולם בכוחו ושפעו יתברך", היא מדרגה נשגבה מאוד. – וזכו לזה בימי מרדכי ואסתר מכח שבפעם הראשון זכו במתן תורה בהר סיני, שאז הרי הוקבעו לדרגת אדם הראשון קודם החטא, ולבחינת מלאכים, כמ"ש בפרקי דרבי אליעזר (פרק מז) שלא הוצרכו לנקביהם וכו', וזכו למדרגה והשגה הזאת בימי אחשורוש.

וכמ"ש הדברי בינה בהמשך דברי קדשו שם (רנו. ד"ה וזה הבחינה), וזל"ק: "וזה הבחינה היה מתגלה לישראל בימי אחשורוש, שהיה ההסתר והחשכות גדול מאד, מחמת חורבן הבית וכובד הגלות, שהיה בהסתר פנים מאד. וסברו הרשעים שח"ו הסתיר פניו מהם לגמרי, ואין משגיח עוד עליהם. ואחר כך כשזכו להנס, שנתגלה מחדש כבודן של ישראל ותפארתם, היה ממש כעין בחינת מתן תורה. שראו בעיניהם ממש את גודל החיבה יתירה, ועול השגחתו יתברך על ישראל עמו" עכל"ק. – וזכו בני ישראל למדרגה הנשגבה הזאת, אף שהיו בחינת בני אדם ולא מלאכים.

ובדברי קדשו מבואר טעם דהדור קבלוה בימי אחשורוש מאהבה וברצון, כדילפינן (שבת פח.) מקרא (אסתר ט, כז) "קיימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם וגו'", וקבלת תורה שבעל פה באהבה. דאפשר שבימי מתן תורה בסיני שהוגבהו למדרגת מלאכים, חשבו שאי אפשר עוד בכל המצבים ובכל הדורות להיות בבחינה זו של מלאכים, וסברו שרק במדרגה של מלאכים שייך לקבל התורה, ובפרט תורה שבעל פה שכולה יגיעה ועמל קשה כמ"ש בתנחומא (פרשת נח סי' ג).

אך בהגיע ימי הפורים כשנוכחו שניתן להשיג השגת המדרגה הזו בהיותם בני אדם, הבינו שאפשר לקבל התורה הקדושה ולקיימה, ולהתייגע בה כראוי, אף כשהם יהיו בדרגת בני אדם בטבעיות.

וזה ענין קביעת הפורים לדורות עולם, להשיג שבכל ההסתרות והמניעות הקב"ה משגיח על בני ישראל, וחביבים הם על השם יתברך תמיד, גם כשהם דלים ורקים. כמ"ש בתנא דבי אליהו (זוטא פ"ו): "אל"ל הקב"ה למשה, משה אין אתה יכול לעמוד על כל מדותי, אלא הריני מודיעך מקצת מדותי. כשאני רואה בני אדם, אף על פי שאין בהם תהילה ושבח של תורה ומעשים טובים, לא במעשה ידיהן, ולא במעשה אבותיהן. אלא רק בשביל שהן עומדין, ומודין ומברכין ומשבחין, ומרביין תחנונים לפני, אני נזקק להם, וכופל להם מזונותיהן, שנאמר (תהלים קב) פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם" ע"כ.

ובמדרש (ויקר"ר לא, ד) על פסוק (שיר ז): "ראשך עליך ככרמל, ודלת ראשך כארגמן. אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, הרשים שבכם חביבין עלי כאליהו שעלה לכרמל, הה"ד (מ"א יח) ואליהו עלה אל ראש הכרמל כו'. 'ודלת ראשך כארגמן', אמר הקדוש ברוך הוא, הדלים שבכם חביבין עלי כדוד, שנאמר (זכריה יב) והיה הנכשל בהם ביום ההוא כדויד. ויש אומרים כדניאל, דכתיב ביה (דניאל ה) והלבישו לדניאל ארגונא" ע"כ.

תו כתב אא"ז צוקללה"ה בהמשך דברי קדשו, בזה"ל: "ולכן בגודל רחמיו יתברך על ישראל עמו, ריחם עליהם, וביטל כח קליפת המן לגמרי, על ידי אסתר הצדקת. כי אסתר בגודל קדושתה וצדקתה הכניסה בישראל כח הדעת האמיתי שבכל ענייני העולם, ובכל מיני נסתרות, גנוז בתוכם חיות הפנימי מאורו יתברך".

"ואפילו כשנראה שח"ו השם יתברך הוא כמסתיר פניו מישראל, אף על פי כן, צריכים להאמין ולידע באמת, שבתוך כל ההסתרות מוסתר בתוכם חיות השם יתברך הגנוז בתוכם. מה שאין שום בריה יכול להבין זאת, רק ישראל עם קדוש, שהם בחינת חלק אלקי ממעל, ובכל הדברים יכולים לקשר עצמם בכח הנעלם בזה הדבר".

"וזה שאמרו חז"ל במתק לשונם (חולין קלט:), 'אסתר מן התורה מנין, שנאמר (דברים לא) ואנכי הסתר אסתיר וגו'. שבכאן מרומו כח קדושת אסתר, מה שפעלה והכניסה בלבות ישראל, שידעו באמת כי 'אנכי' הוא מוסתר בתוך כל ענייני הסתרות, ומשם משגיח על ישראל בדרך נסתר ונעלם, על כל פרט ופרט" עכ"ל".

והנה זו ההשגה שזוכים להכיר נאמנה שהשי"ת משגיח על ישראל בכל פרט ופרט בדרך נסתר ונעלם, היא שיא ההשגות שאפשר להשיג בעולם הזה.

ומבואר בזה גדולת ימי הפורים, שלא יעברו מתוך היהודים, אף לא בימות המשיח, שכן אז יזכו כל ישראל למדרגת השגה הנעלה הזאת, שמביאים ימי הפורים את ישראל להשיג ולהכיר את ה'אנכי' המוסתר בתוך כל ענייני ההסתרות.

בנתיב הדברים תבאר לפנינו גדולת קדושת שבת קודש, יותר מכל המועדים, כמ"ש בנוסח ברכת העמידה (ליל שב"ק): "וברכתו מכל הימים, וקדשתו מכל הזמנים".

וגדולה קדושת שבת אפילו מיום הכיפורים, שהרי ייסד הרמב"ם ז"ל בפירושו המשנה לפרקי אבות (פ"ב מ"א), שאף שבמצוות עשה אי אתה יודע בין קלה לחמורה, מכל מקום בעבירות אפשר לדעת מי חמורה יותר, על פי עונשם. וזה"ל: "ואמר עוד [הוי מחשב שכר עבירה כנגד הפסידה], שתוכל כו' ללמוד מעונשה, כי החטא אשר עונש מי שיעשהו חמור, יהיה שכר הנחתו לפי אותו היחס מן החומר" עכ"ל.

ואם כן הרי חילול שבת קודש עונשו בסקילה, ויום הכיפורים אינו אלא בכרת, ולפי דברי הרמב"ם הללו, הרי לפי יחס חומר העונש למדנו שיותר חמורה וגדולה קדושת השבת מקדושת יום הכיפורים.

ולפי דרכנו נראה דהיינו עיקר גדולת ומעלת יום השבת, שאדם עושה מלאכתו בששת ימים ונח בשביעי, להורות בשביתה זו להעיד על מעשי בראשית, כמו שתקנו בברכת קידוש דליל שבת קודש: "זכר למעשה בראשית". שיסוד מצות השבת היא האמונה במעשה בראשית, להעיד ולהכיר במי שאמר והיה העולם, שהוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. וזו רוממות השבת, שניתן לזכות בה להשגה הנעלה הזו, שכל עצם קיומנו בשלום ושלווה שבתוך הגלות, וקיום תמידי של ישראל כמו שנתבאר, הכל בדרכי נסים תדירין מופלאים המוסתרים מכל נעלם בתוך הסתר טבע העולם, ומתגלים ביום השבת.

והרי אם השבת יש בה 'זכר למעשה בראשית', הרי נוהג בה תורת מעשה בראשית. שכתב אא"ז צוקללה"ה (ריש פרשת בראשית) שהצדיקים כשלומדים במעשי בראשית יכולים להגיע בלימודם למדרגת ראייה הגדולה משמיעה, ולהכיר בחוש שהשי"ת בורא ועושה ומשגיח בכל מעשי ששת ימי בראשית. וז"ל (דף ג:): "והנה לענין התורה הוא גם כן כך, כי מי שלומד תורה בדחילו ורחימו, אז הוא מרגיש האור תורה בפועל. דהיינו, למשל בעת שלומד ענין יציאת מצרים, הוא מרגיש בפועל ענין יציאת מצרים. ובעת שלומד מעשה בראשית, הוא כאילו בעצמו ראה בעיניו כל ענין מעשה בראשית, והיאך שהשי"ת המציא כל הבריאה יש מאין. וזה שנאמר (משלי א, ז) יראת ה' ראשית דעת, ופירש רש"י ז"ל, היא תרומת עיקר הדעת, והיא תהיה לך הראשונה לדעת לפני חכמתך הקדם ליראה את יוצרך וכו'. שכפי יראת ה' שבקרבו, כך מרגיש האור תורה" עכ"ל".

ואם כן הוא הדין בשבת קודש 'זכר למעשה בראשית', ניתן גם כן לזכות להשיג בעצמו לראות בעיניו כל ענין מעשה בראשית, היאך שהשי"ת המציא כל הבריאה יש מאין, ולחוש בנסים התדירין והתמידיים המתרחשים עמנו בכל ששת ימי בראשית, ערב ובוקר וצהריים.

ואשר לפי זה נמצא ענין השבת והפורים שווים, בהשגת המדרגה הזו שכל מעשי בראשית וענייניהם מתגלגלים בנסים תדירים תמיד. – אלא שהחילוק ביניהם הוא שחג הפורים הוקבע מצד בני ישראל, במה שהם זכו להכיר מצידם בנסים התדירים עמנו, כמו שדרשו ז"ל (מגילה יא.) להאי פרשתא דפורים, מקרא (תהלים צח, ג) דראו כל אפסי ארץ את ישועת

אלקיננו עי"ש. ואילו השבת קביעא וקיימא מלעילא, זכר למעשה בראשית, מצד הבורא המשגיח בעצמו, שמראה לישראל ביום השבת שכל קיומם במנוחה בכל ששת ימים, הכל בנסים תמידיים נסתרים.

ובכן יתן השי"ת בזכות הכרתנו באלו הנסים הנסתרים, להמשיך עמנו המנוחה השלמה בכל עת, ולהגביר עלינו נסים וישועות ברחמים ובחסדים, לקיום של ישראל בכלליות ובפרטיות, עדי נזכה להתגלות השכינה הקדושה ומנוחתה השלמה בנסים הגלויים והגדולים, בביאת גואל צדק במהרה בימינו, אמן כן יהי רצון.

חג הפורים תשע"ו לפ"ק

בעריכת השוה"ט

פעיה"ק ירושלים תובב"א

מאמר

אני מאמין באמונה שלמה

א

הצבת השאלות והעניינים הנצרכים לביאור בחג הפורים

גרסינן במסכת שבת (פח.): "ויתייצבו בתחתית ההר (שמות יט, יז). אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית [תחתית ההר - תחת ההר ממש. רש"י], ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם".

"אמר רב אחא בר יעקב, מכאן מודעא רבה לאורייתא. [שאם יזמינם לדין, למה לא קיימתם מה שקבלתם עליכם. יש להם תשובה, שקבלוה באונס]".

"אמר רבא, אף על פי כן, הדור קבלוה בימי אחשוורוש, דכתיב (אסתר ט, כז) 'קיימו וקבלו היהודים', קיימו מה שקיבלו כבר". ופירש רש"י: "בימי אחשוורוש. מאהבת הנס שנעשה להם" ע"כ.

מדברי רבא למדנו, גדולת ישראל בימי אחשוורוש יותר ממעלתם בהר סיני, כי בסיני קבלוה כפויים ומתייצבים תחת הר הפוך על ראשם בעל כורחם מתוך אונס, שלא תהא שם קבורתכם. וכדיליף רב אחא בר יעקב מהאי טעמא, שיש להם מודעה טובה להיפטר מן הדין באותה תשובה שלא קבלוה אלא מתוך אונס. - ואילו עתה בימי אחשוורוש מרוב האהבה הגדולה בנס הפורים שנעשה להם, הדור קיימו מתוך אהבה ורצון את מה שקבלו כבר, ומהשתא בטלה מודעא, שחזקו קבלתם את התורה במדרגה יותר גבוהה ונעלה ממה שקיבלוה בסיני, דהתם באונס וכאן ברצון ובאהבה.

והדברים מופלאים להבין, שיהיו ישראל בדור של גלות בבל, עומדים במדרגה יותר נעלה וגבוהה מן המעמד הנשגב בסיני, שלא היה כמוהו בישראל מימות עולם, שהגיעה דרגתם למעלה ממלאכי השרת, כנאמר בהם אז (תהילים פב, ו) "אני אמרתי אלקים אתם, ובני עליון כולכם". וכיצד יתכן שיגיעו ישראל בימי אחשוורוש למדרגות יותר נשגבות ממה שזכו בסיני, כאשר השי"ת בכבודו ובעצמו ירד אליהם עם כל הפמליא, כד"א (שמות שם כ) "וירד ה' על הר סיני אל ראש ההר", וארכין שמיא לסיני.

וידוע מ"ש רבינו האר"י ז"ל, על אותו דור המדבר דור דעה, שהוא היה הדור המרומם והנעלה ביותר מתחילת הבריאה, ועד זמן שלעתיד לבוא לא יהא עוד דור נעלה ומרומם כדור דעה. שזכו כל העת להתגלות השכינה עין בעין, בכל הנסים הגלויים המלווים אותם בפרהסיא בכל ארבעים שנות מדבר, ואפילו מחטאים שלהם נעשה תורה שלמה. וכיצד יתכן שיהיה אותו דור שחרב הבית בימיו, אשר הגלה אותם מלך בבל מארצם, והם שיזכו בדורם להעלות ולרומם במדרגה הרבה יותר גבוהה את מה שקיבלו אבותיהם הגדולים בסיני, וזכו הם למדרגת האהבה הגדולה מה שלא זכו אבותיהם כי אם באונס ובכפייה, והדברים צריכים ביאור, באר היטב.

ובגדרי חובת היום, מבואר במכילתין (מגילה ז): "אמר רבא, מיחייב איניש לבסומי בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". ונפסק להלכתא בשולחן ערוך (או"ח סי' תרצה ס"ב): "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע

בין ארור המן לברוך מרדכי". [עיינן שם דעת מור"ם בהגהתו, על פי מהרי"ל, ובפירוש רש"י שם ד"ה לאבסומי, ואין כאן המקום להאריך בדין זה].

והאי הלכתא קשיא טובא, ורבים קולמוסים נשתברו עליה, מה המכוון בהגדרה זו "דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", ומשמעות הסוגיא שנותן רבא שיעורא בחובת בסומי בפוריא עד מדרגה זו שלא יידע להבדיל בין המן למרדכי, להבין שזה ארור וזה ברוך.

וזה קשה מלהבין, שלא יידע ולא יבדיל בין שני קצוות רחוקים כל כך, הלא גם השיכור יבדיל בין אור לחושך, ובין דבר הטוב לו ומתוק וערב לחיכו, לבין דבר השנאוי לו ומכאיב לו ומזיקו. וכיצד לא יכיר ההבדל בין איש צר ואויב, שכיניו תמיד "צורר היהודיים", למציל את ישראל והמהפך כל רעה לטובה הדורש תמיד טוב לעמו. ולזה השיעור נראה לכאורה, באם נפרשהו כפשוטו, כדבר משולל המציאות, שלא יתכן במציאות להגיע לדרגת בלבול כזו שלא יכיר בין המן ומרדכי שהינם שני הפכים קיצוניים, וצריך עיון.

יסוד חג הפורים הוא במחיית עמלק, ועל הריגת כל אותם עמלקים בחג זה, למן המן האגגי נצר זדון מעמלק ועשרת בניו, וכן כל חמשה ושבעים אלף שבמדינות, וחמש מאות ושלוש מאות שבשושן כולם עמלקים מזרע עמלק כמבואר במפרשים, וקיימו בהם ישראל למעשה בפועל מצות (דברים כה, יט) 'מחה תמחה'. שבחג הפורים היא המחייה למעשה בפועל, כדקיימא לן מהאי טעמא להסמיך תמיד קריאת פרשת זכור לפני פורים, כדי להקדים זכירה לעשייה. דדרשינן (מגילה ח"י) זכור בפה, והימים האלה נזכרים ונעשים (אסתר ט, כח), ואיתקיש זכירה לעשייה (שם ב:), ולהקדים הזכירה [שהיא בפרשת זכור ובקריאת המגילה] לעשייה, שהיא במצוות החג ומשתה ושמחה, כמבואר כל זאת בפוסקים. [עיינן רש"י דף ב ע"ב, ובפוסקים או"ח סימן תרפ"ח ס"ו, ביאור הגר"א ונושאי כלים שם].

ונמצא חג הפורים דנן עת העשייה, וקיום המצוה בפועל למעשה, לא רק בזכירה שבפה ומניעת השכחה שמן הלב, אלא אף למחות זכר עמלק בפועל מתחת השמים.

וצריך לדעת אם כן, כיצד היא מחאתו בזמן הזה, אחר שבלבל סנחריב כל האומות, ואין אפשרות קיום מחייתו של עמלק בפועל, אם כן כיצד נמחה זכר עמלק. ומדין זה נראה, שבעצם חגיגת ימי הפורים הללו, שאנו מקיימים במשתה ושמחה ויום טוב וסעודת הפורים וכו', בכל זה מתקיים ונעשה בפועל מחייתו של עמלק. וכלשון רש"י ז"ל (מגילה ב:) בפירוש קיום העשייה שבפורים אחר הזכירה שבפה, וז"ל: "עשייה – דמשתה ויום טוב, שתהא לפרזים בארבעה עשר ומוקפין בחמשה עשר" עכ"ל. מבואר שבעצם חגיגת הפורים פרזים בי"ד ומוקפים בט"ו, מתקיימת בפועל למעשה מחיית עמלק.

והדבר צריך ביאור, כמובן, מה מחיית עמלק יש כאן, וכיצד נעשה בשמחה ומשתה ויום טוב שאנו שמחים וחוגגים מצוות היום, שנמחה בזה זכר עמלק למעשה בפועל.

ומן ההכרח לבאר זו המצוה באר היטב, שמתוכה נדע להבין כיצד באמת נקיים מצות 'מחיית עמלק' למעשה, בהאי יומא עילאה שאנו צריכים בו למחות זכר עמלק בפועל ממש, ולא תסגי בזכור בפה ולא תשכח בלב, וצריך ביאור.

ובלשון הכתוב בהגדרת זכרון מעשה עמלק, נאמר (דברים כה, יז): "זכור את אשר עשה לך עמלק, בדרך בצאתכם ממצרים. אשר קרך בדרך, ויזנב בך כל הנחשלים אחריו, ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים". מבואר תחילת הגדרת מעשהו, "אשר קרך בדרך", נראה מזה עיקר מזכיר לך הכתוב שהוא 'קרך בדרך', וכנראה שזה שורש מה שצריך למחות בו. ומתוך כך שקרך בדרך זינב בך את כל הנחשלים, ואתה עיף ויגע כו', וצריך ביאור.

ומדברי רש"י על אתר נראה שנעמד בזה, להעמיד כוונת ענין 'אשר קרך בדרך' מהו. ועיינן שם שיישב לשון 'קרך' בשלשה דרכים עיי"ש, ועדיין צריך ביאור בדבר, מדוע מוגדר דייקא ענין זה שהוא 'קרך בדרך' כעיקר שורש מעשה עמלק, מתוך כל אותה מלחמה קשה שנלחם בישראל.

ידוע שמועדי ישראל שורשים הם להעמדת כל השנה כולה עליהם, והחגים והרגלים משפיעים הקיום להעמיד את כל ימות השנה כולה מכוחם ומהשפעתם. כאשר נודע מ"ש דמהאי טעמא נקראים 'רגלים', מלשון רגליים, שעליהם נשענת ועומדת כל השנה כולה. וכל יום טוב וכל מועד לפי עניינו משפיע הקיום והחיות לפי עניינו השייך לו.

ובעמדנו כה בחג הפורים דנן, מן הראוי אפוא לדעת ולברר מה היא השפעתו של זה החג לכל ימות השנה, והחכם עיניו בראשו לתת הדעת עתה בעת משתה חג הפורים, עם מה נצא מכאן, ומה נותן לנו יום טוב זה ליקח ממנו

לשאר ימות השנה. כדי שלא נצא לאחר עבור המשתה וסיום חג הפורים, בלא 'קנין' הנצרך לנו לכל ימות השנה, כדי לנטוע ולהשריש בנו כוחו העצום של האי יומא רבא, לקיים את כל תוקף ימי הפורים האלה אל תוך היהודים. ושומה עלינו אפוא להעמיד יתד איתן בתורת זה החג, מה הוא בא להשריש בישראל, הלכה למעשה לכל ימות השנה כולה.

ב

יסוד מצות האמונה השלמה והתמימה - אמונה שאין בה שום ערעור או מחשבה - אמונה חושית חיה וקיימת בכל עת ורגע

ואשר יראה בכל זה בעזה"י, יסוד קליפת עמלק ושורש רעתו, נראה מדברי רבותינו ז"ל ומבואר באריכות בספרים הקדושים, שהוא מתמצה בשני עניינים יסודיים. ובדברים הללו הוא הם העניינים העקריים שמחדיר עמלק את קליפתו הקשה אל תוך לבות עם בני ישראל.

הראשון הוא הגאות ורום לב, כאשר הביאו הרבה בספרים, "עמלק" בגימטריא "רם", שיסוד קליפתו היא הגאווה וההתנשאות, עד שלא יכול לסבול שישנו 'עם נבחר' מרומם ונעלה ממנו, רק הוא לבדו הגזע העליון, עד שגאוותו יקשה לו לכד, ובא להילחם עם ישראל. ובמלחמה הרוחנית כנגד זכר עמלק מה שמפיץ ומרבה בעולם, ובעיקר מה שמשפיע טומאתו בישראל, הוא בגאווה והתנשאות ורום לב.

על דרך שהשריש בנו כ"ק אאמו"ר זצלה"ה בספה"ק חלקת יהושע לשבת זכור, כמה וכמה פעמים. "זכור את עשה לך", שעשה ממך 'לך', לנפח היש ולהגדיל הגאות כל יחיד לעצמו, 'לך' כיש גדול כשלעצמו.

וזל"ק בד"ה זכור (דף נג: טו"ב): "זכור. ולהבין הלשון 'לך'. וגם מה שתלו בצאתכם ממצרים. - אך העיקר כוחו, הוא 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה' (דברים ח, יז). והעיקר להיפך, 'כאשר ירים משה ידו' (שמות יז, יא), שנושא הכל לשמים".

"וזה 'וילחם בישראל', כי ישראל רומז ישר א', שמוסר הכלל השי"ת. כי בחינת 'עקב', הוא עוד 'וידו אוחזת' (בראשית כה, כו). - וילחם במדה זו. כאשר רפו ידיהם מדברי תורה, כי עיקר לימוד התורה הוא 'תושיה', להחליש הכח של כוחי ועוצם ידי, כידוע מדברי א"ז זצלה"ה מביאלא, אז התגבר כוחו".

"זכור את אשר עשה לך, כי השי"ת אמר לאברהם אבינו ע"ה (שם יב, א) 'לך לך', שילך ממדה זו של 'לך', כוחי ועוצם ידי. אין הבטה אלא מלמעלה למטה, שיבין שכל מה שהוא עושה הכל מכוחו ית' שמו, כמ"ש מהמגיד זצלה"ה על 'לך ה' הממלכה' (דה"א א כט, יא). [וזה] אשר עשה לך, שרצה להכניס ח"ו הכח של כוחי ועוצם ידי. - ואז 'בצאתכם ממצרים', שזכו לכל זה שיצאו ממצרים, ללכת אחר משה רבינו ע"ה, למדבר שחסר מכל טוב, ומסרו הכלל השי"ת, ולכן זכו לתורה, אכ"ר" ע"כ העתקת לשון קדשו.

מבואר יסודו של עמלק בעשותו אותך 'לך', שממך הכל, בכוחי ועוצם ידי, לא חלילה ממה שנשפע הכל משמים, אפילו ההמלכה עצמה שאנו זוכים להמליכו יתברך עלינו ועל כל העולם, הכל ממך יתברך, כאשר הביא מהמגיד הגדול. ומידת משה עניו מכל האדם בהיפך, כאשר ירים ידו לנשא הכל לשמים, ולהחליש ענין כוחי ועוצם ידי, בביטול היש בתכלית, לדעת שהכל נשפע מכוחו יתברך מלמעלה למטה.

והענין השני ביסוד קליפת עמלק, הוא הכפירה, במה שמכחיש האמונה ולא ירא אלקים, כנרמז בדברי רש"י ז"ל (דברים כה, יח) במה שזורק מילות שחותך כלפי מעלה רח"ל, וכמבואר באורך במדרשי רז"ל.

[וקשורים הנך תרתי זה בזה, כמבואר מתוך דברי חלקת יהושע הנ"ל, שמתוך שמתגאה ונעשה 'לך', יש בפני עצמו, מגיע אל הכפירה לייחס הכל לעצמו, כוחי ועוצם ידי עשה לי. ובהיפך הענווה וביטול היש תלויים באמונה התמימה, כאשר יודע ומכיר שאין מכוחו של עצמו ולא כלום. וכמבואר בש"ס (חולין פט.), כאשר "נתתי גדולה לנמרוד, אמר (בראשית יא, ד) 'הבה נבנה לנו עיר' (כדי למרוד בשמים). לפרעה, אמר (שמות ה, ב) 'מי ה'". לסנחריב, אמר (מלכים ב יח, לה) 'מי בכל אלהי הארצות וגו'". לנבוכדנצר, אמר (ישעיה יד, יד) אעלה על במתי עב. לחירם מלך צור, אמר (יחזקאל כח, ב) מושב אלהים ישבתי בלב ימים" עי"ש. והיינו, שמתוך הגאווה וההתנשאות מגיע לכפירה].

והנה ביסוד הכפירה שמפיץ עמלק בעולם, אין זה רק בהכחשה מוחלטת של מציאות הבורא מכל וכל. שאין כוונת כפירה באמונה, רק כשכופר בעיקר לגמרי, ומכחיש כל עצם קיום מציאות הבורא חלילה.

שהרי עצם יסוד אמונת הבורא, ערוכה וברורה מצד עצמה, והוא דבר פשוט יסודי שהשכל וההיגיון מחייבו, כאשר רק יסתכל בשמים ובארץ ויחשוב מי ברא אלה. בהתבוננו בכל מהלכי השמש והירח בהילוך מדויק, מדי יום ביומו ערב ובוקר, וכל הכוכבים במסילותם כל אחד בתפקידו המדויק, ובכל הנעשה בארץ דבר גדול ודבר קטן, כאשר כל טבע היקום כולו מתנהג למישרים בדקדוק עצום ובחכמה נפלאה לאין ערוך, הרי בוודאי כל זאת מעיד על בורא אחד יחיד ומיוחד שברא והאציל כל אלה.

ובשביל להכחיש עצם מציאות הבורא, צריך להרחיק עד מאוד בהזיות שונות, ודברי הבל של סרק המוציאים מן ההיגיון השכלי הישר.

כאשר הבאתי כמה פעמים מ"ש בזה רבינו בחיי ז"ל בחובת הלבבות (שער הייחוד פרק ו), וז"ל: "מן הידוע אצלנו, כי הדברים אשר הם מבלי כוונת מכוון במאומה מהם, לא ימצא במאומה מהם סימן לחכמה וליכולת. והלא תראה, אם יישפך לאדם דיו פתאום על נייר חלק, שאי אפשר שיצטייר ממנו עליו כתב מסודר ושיטות נקראות, כמו שהיה בקולמוס. – ואילו הביא אדם לפנינו כתב מסודר, ממה שאי אפשר להיות מבלי מצוע קולמוס, ואומר כי נשפך הדיו על הנייר ונעשתה צורת הכתב עליו מעצמה, היינו ממהרים להכזיבו על פניו, שאיננו נמלט מכוונת מכוון. – וכיון שזה בעינינו דבר שאי אפשר להיות בצורות רשומות בהסכמת דעתנו, איך יוכל לומר בדבר שמלאכתו יותר דקה ותיקונו יותר רחוק ועמוק בעינינו עד אין תכלית, שיהיה מבלי כוונת מכוון וחכמת חכם ויכולת יכול" ע"כ.

וכאשר ניתן לראות בימינו אנו, שאף רוב רובם של החילוניים, שפרקו עצמם מעול תורה ומצוות, מכל מקום רובם מאמינים בעצם מציאות הבורא, שהוא יתברך ברא העולם, ולא נוצר מעצמו ולא כלום, [כאשר מזכירים אף הם תמיד 'בעזרת השם, ברוך השם' וכיוצא]. – ואפילו הגויים להבדיל, בימינו הגיעו רבים מאומות העולם להכרת האמת הזו, שיש בורא שברא את העולם, והעמיד כל היקום הזה על עומדו, ואין הם מכחישים עצם מציאות הבורא. [כאשר חרטו בעצמם על שטר הדולר, בה' אנו מאמינים].

ולפיכך אין נראה שנצרך עמלק בשביל הפצת כפירתו בעולם, לשנות ולהפך תפיסה יסודית זו, וייתכן שהשאיר לישראל עצם יסוד בסיס האמונה, שיש בורא שעשה וייצר הכל. – אלא שזו האמונה בעצם ידיעת והכרת האמת הפשוט, בבראשית ברא אלקים, איננה סופה של אמונה. כי יש בה באמונה עוד ענפים וסניפים רבים, שצריך איש ישראל להאמין, כאשר נבאר בעז"ה. ועצם ידיעת והכרת הבורא היא האמונה הבסיסית והיסודית, שהוא מודע לכך שיש יוצר ובורא. ומזה היסוד מסתעפים ונמשכים כמה וכמה ענפים, שמכולם יחדיו בשלמות מתקבלת אמונה תמימה ואיתנה, אמונה שיש בה שלמות לעם מאמינים בני מאמינים.

ונבוא בזה אל הביאור בענפי האמונה, שנראה פשוט במצוות האמונה, שהיא המצוה הראשונה שאיש ישראל מצווה בתרי"ג מצוות, אשר בה פתח ה' בנתינת תורה לישראל (שמות כ, ב) "אנכי ה' אלקיך", שהיא מצות האמונה. כאשר פתח הרמב"ם ז"ל בספר המצוות (עשין א): "המצוה הראשונה היא הציווי אשר ציוונו להאמין האלוהות, והוא שנאמין שיש שם עילה וסיבה, הוא פועל לכל הנמצאות, והוא אמרו יתברך אנכי ה' אלקיך" ע"כ. – שהיא שורשה של האמונה, במה שנאמין ונדע ונכיר שהשם ברוך הוא, הוא עילה וסיבה לכל עלול ולכל מסובב, והוא פועל כל הנמצאות. ובביאור זה השורש ישנם פרטים רבים, כאשר נבאר כוונת עילה וסיבה, שפועל כל הנמצאות.

[ובלשון ספר החינוך (מצוה כה): "להאמין שיש לעולם אלוה אחד, שהמציא כל הנמצא, ומכוחו וחפצו היה כל מה שהוא, ושהיה ושהיה לעדי עד וכו'. שכל היכולת, וכל הגדולה והגבורה והתפארת וכל ההוד, וכל הברכה וכל הקיום בו וכו" ע"ש].

והדבר מוכח בלשון שתקנו בנוסח י"ג עיקרי האמונה: "אני מאמין באמונה שלמה", נראה מלשון 'אמונה שלמה', שיש אמונה שאינה שלמה, ועל כך בא ההדגש בביור 'אמונה שלמה', ומכלל שיש אמונה לחצאין, אמונה חלקית שיש בה חלקים מחלקי האמונה, למחצה לשליש ולרביע. שהיא כמו מחצית דבר שאינו שלם, שלשון 'אמונה שלמה' מורה שיש 'שלמות' באמונה. ועל כרחק שמלבד עצם הידיעה הבסיסית הפשוטה שיש בורא לעולם, שאם בזה נגמרה סופה של אמונה, לא היה צריך להוסיף להגדיר בה 'אמונה שלמה'. [על דרך שדקדקתי בחיבור התשובה, בלשון ברכת השיבונו וכו' "בתשובה שלמה", מכלל שיש תשובה שאינה שלמה, עיין שם].

וכן מוכח להדיא בלשון הרמב"ם ז"ל בהלכות יסודי התורה (ריש פ"ח), שלא כל אמונה היא שלמה, ויש אמונה שהיא פגומה וחסרה. שכתב (הלכה א) וז"ל: "משה רבינו, לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה. שהאמין על פי האותות יש בלבו דופי, שאפשר שיעשה האות בלט וכשוף. אלא כל האותות שעשה משה במדבר לפי הצורך

עשאים, לא להביא ראייה על הנבואה. היה צריך להשקיע את המצריים קרע את הים והצלילן בתוכו, צרכנו למזון הוריד לנו את המן, צמאו בקע להן את האבן, כפרו בו עדת קרח בלעה אותן הארץ, וכן שאר כל האותות".

"ובמה האמינו בו, במעמד הר סיני שענינו ראו ולא זר, ואזנינו שמעו ולא אחר, האש והקולות והלפידים. והוא נגש אל הערפל, והקול מדבר אליו ואנו שומעים, משה משה לך אמור להן כך וכך. וכן הוא אומר (דברים ה, ד) 'פנים בפנים דבר ה' עמכם'. ונאמר (דברים ה, ג) 'לא את אבותינו כרת ה' את הברית הזאת'. ומנין שמעמד הר סיני לבדו, היא הראיה לנבואתו שהיא אמת שאין בו דופי, שנאמר (שמות יט, ט) 'הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם', מכלל שקודם דבר זה לא האמינו בו נאמנות שהיא עומדת לעולם, אלא נאמנות שיש אחריה הרהור ומחשבה" עכ"ל.

הרי פורש הרמב"ם כאן לפנינו, שתי בחינות אמונה, האחת היא האמונה שיש בה דופי וחסרון, והיא נאמנות שיש אחריה הרהור ומחשבה, וזו איננה אמונה שלמה, שנוכל להעיד בה שיאמינו בה "לעולם", כי לבו של אדם נוקפו אחריה, ומתוך הרהור יבוא לערעור, שאפשר שנעשה בלט ובכישוף וכו'. ורק במתן תורה הגיעו ישראל להאמין במשה רבינו ע"ה אמונה שלמה ותמימה. כאשר נתבאר במקו"א שזה הוא תנאי מעכב בקבלת התורה, שתהיה בה אמונה ללא גבול ומעצור, אמונה שלמה ותמימה. והיא האמונה הנצרכת לישראל אמונה שאין אחריה שום הרהור וערעור, אמונה שאין אחריה שום מחשבה ודופי, רק בתמימות ובנאמנות. ולזאת זכו בישראל כאשר ראו הכל פנים אל פנים, ענינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר וכו'.

הוכחנו אפוא, שצריכה מצות האמונה להתקיים בשלמות, 'אמונה שלמה', ולא אמונה לחצאין. ונבוא בזה אל הביאור, מה היא אותה 'אמונה שלמה', ומה הם אותם ענפים וסעיפים המסתעפים להשלים דת האמונה על תילה, שיהיה איש ישראל שלם באמונתו עד תום.

הנה יסודות הדברים כבר כתבו הראשונים והקדמונים, שהאמונה אינה רק בעצם מציאות הבורא, אלא גם בהנהגתו והשגחתו בעולמו תמיד בכל עת, והוא ממציא תמיד בכל הזמנים כולם את כל הנמצאים, ואין שום נמצא נולד או נוצר ונעשה מעצמו או בכוחו של אדם. ואין שום 'מקרה' טבעי הנוצר בעולם מעצמו מצד הטבע, כי הוא יתברך מעצמו עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות, שכל דבר שהתעולל ונסבב ונעשה בכל פרט קטן וגדול, סיבבו הוא יתברך בעצמו והוא פעל ועשה זו ההתהוות. כי הוא לבדו הוא 'תקיף בעל היכולת ובעל הכוחות כולם', שאין שום כח בעולם יכול לפעול זולתו, או לפעול מעצמו.

נמצא שבבסיס האמונה שיש בורא לא סגי, שבזה גם הגויים מאמינים, אלא שהם סבורים כי עזב ה' את הארץ. כענין שנאמר בפסוקי ההלל (תהילים קיג, ד-ו): "רם על כל גוים ה', על השמים כבודו". – כלומר, אף שהגויים מאמינים בעצם מציאות ה', מכל מקום 'רם' הוא אצלם, על השמים כבודו, באומרם עזב ה' את הארץ. – אבל אנו עם בני ישראל אומרים: "מי כה' אלקינו, המגביהי לשבת [ועם כל זאת, אף על פי כן] המשפילי לראות בשמים ובארץ". שהוא יתברך מנהיג ומשגיח בעינא דאשגחותא תדירא מקרני ראמים עד ביצי כינים, ואינו מניח ואינו עוזב אף לא צרצור ושלשול קטן להתנהל מעצמו.

ובאמונה זו יש שלמות של 'אמונה שלמה', כאשר השריש הרמב"ן ז"ל בשלהי פרשת בא (שמות יג, טז), שזה יסוד כל התורה כולה, שהאדם מאמין בנסים הנסתרים הנעשים ונפעלים עמנו בכל עת ורגע. וז"ל (הנצרך): "ועתה אומר לך כלל בטעם מצות רבות. הנה מעת היות עבודת גילולים בעולם מימי אנוש, החלו הדעות להשתבש באמונה. מהם כופרים בעיקר, ואומרים כי העולם קדמון, כחשו בה' ויאמרו לא הוא. ומהם מכחישים בידיעתו הפרטית, ואמרו איכה ידע אל ויש דעה בעליון (תהלים עג, יא). ומהם שיוודו בידיעה, ומכחישים בהשגחה, ויעשו אדם כדגי הים, שלא ישגיח האל בהם, ואין עמהם עונש או שכר. יאמרו עזב ה' את הארץ וכו'. ולכן יאמר הכתוב במופתים, 'למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ' (שם ח, יח), להורות על ההשגחה, כי לא עזב אותה למקרים כדעתם. ואמר (שם ט, כט) 'למען תדע כי לה' הארץ', להורות על החידוש, כי הם שלו שבראם מאין. ואמר (שם ט, יד) 'בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ', להורות על היכולת, שהוא שליט בכל, אין מעכב בידו, כי בכל זה היו המצריים מכחישים או מסתפקים וכו'".

"ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים, שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד. אלא אם יעשה המצוות יצליחנו שכרו, ואם יעבור עליהם יכריחנו עונשו, הכל בגזרת עליון וכו'" עכ"ל ע"ש.

ונמצא מי שאינו מאמין בזו ההשגחה התמידית עליו בפרטיות ועל כל ישראל ועל כל העולם, בכל עת ורגע ממש, הרי גם הוא בכלל הכופרים. אף אם יסכים ויאמין בבסיס האמונה שיש בורא. כי עזב מקור אמונת אלקי עולם

הנמשכת בכל עת, ותולה המקרים בטבעיות העולם, או בכוחו ועוצם ידו, או בכוחות אנושיים וכדומה, וביזה נעשה כופר לחציו, כי איש ישראל מאמין ויודע שאין מקרה בעולם, והכל מושג בדקדוק נפלא מן השמים.

ויתרה מזו גילו המקובלים, שישנו ניצוץ אלקי מחי החיים ברוך הוא, בסוד כל נברא וכל פעול, שזה הניצוץ שהוא חלק מאור אין סוף ב"ה, שהצטמצם בראשית הבריאה ונחדר באותו נברא, הוא מחייה ומהווה את קיומו ופעולתו בכל עת. ולא שבראו אלקים בראשית העולם, וממילא כבר עומד ומתקיים מעצמו, וניתן לעזבו שיישאר על עומדו, אלא בכל עת ורגע כל חיותו וקיומו מכח אותו ניצוץ אלקי.

ולא רק באנשים החיים ופועלים מכח הנפש חיה שבקרבם יש ניצוץ אלקי חלק אלקי ממעל, אלא גילו המקובלים שאף בכל הבעלי חיים שבעולם, ואפילו בצמחים ישנו ניצוץ חי רוחני, ניצוץ אלקות שמאלקי עולם הנטוע בו, לקיימו ולהחזיקו ולהחיותו. [וכבר האריכו קדמוני החוקרים בענין איכות ההשגחה בבעלי חיים ובצמחים, כאשר מעט מזה רמז הרמב"ן ז"ל בלשונו שהועתק לעיל, כלפי דגי הים, "שלא ישגיח הקל בהם". והארכתי במקו"א, שהמכוון בדרגת ההשגחה וההסתכלות, ואין כאן מקומו].

ויתרה מכל זו, השריש ולימד דעת בישראל, רבינו הבעש"ט הקדוש זי"ע, כאשר המשיכו בזה תלמידיו תמיד. באשר גילה והחדיר בלב ישראל, שאין שום דבר בעולם כלל זולתי כוחו יתברך שמו. והוא גילה שיש ניצוץ חי וקיים אפילו בדומם, לא רק בבעלי חיים ובצמחים, שחיותם וגידולם והתפתחותם ניכרת, מכוח זרימת החיות הנשפעת אליהם בשפע אלקי על ידי הבורא שבראם והעמידם בעולם ברוב רחמיו וחסדיו. אלא אפילו בדומם שהוא תקוע על עומדו בלא נייע וזיע כלום, רק חומר גלם כמו שהוא. – אף הוא נטוע בו 'ניצוץ אלקי ממעל', המחזיק עצם קיומו ועמידתו כמו שהוא, ובלעדי חיות אלקי הנשפע בו בתמידות בכל עת ורגע, הרי מעצמו יהפוך לאין ולאפס.

כאשר ידוע מאמרו הקדוש, בפסוק (תהילים קיט, פט) "לעולם ה' דברך ניצב בשמים". כאשר 'דבר ה' שמים נעשו' (תהלים לג, ו), לא נגמרה עשייתו יתברך בהם בראשית הבריאה, אלא לעולם תמיד דברו ית', שאמר (בראשית א, ו) 'יהי רקיע', מקיימם ומחזיקם לעולם, ודברו ית' בעשרת מאמרות שנברא העולם, הוא שניצב תמיד וממשיך לקיים כל אותם נבראים ונאצלים, ובהעדר אותו מאמר שלא פסק מעולם, והפסקת החיות חלילה לרגע אחד, חוזר הכל לתוהו ובוהו אין ואפס הגמור, כמי שלא נוצר ולא נעשה מעולם.

והוא גילה ורבינו הבעש"ט תמיד, שאין בעולם שום דבר כלל מבלעדי השם יתברך בעצמו, כדבר שנאמר (דברים ד, לה) "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו". וברש"י שם: "פתח להם ז' רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים, וראו שהוא יחיד"י עכ"ל. – שכוונת כל זה היא כפשוטה ממש, שהכל בעולם מלא אלקותו יתברך בלבד, אלא שהוא נסתר ונעלם בה, שעל שום כך נקרא 'עולם' מלשון העלם, שנעלם בו בעליו בוראו ומקיימו. אבל מצד האמת הכל באשר לכל מושגח בפרטיות ודקדוק נפלא, והוא יתברך שמו בעצמו עושה ומעשה הכל.

וכנודע מה שהראה לפני תלמידיו, עד היכן מגעת דקדוק ההשגחה העליונה בכל פרט, שאפילו עלה קטן הנופל ונישל מן העץ על הארץ, גם הוא נעשה בדקדוק, ואף על איזה צד יפול אותו העלה. כאשר הראה לפניהם תנומת הנמלה שתחת העלה, שמצידו העליון הגין בעדה מפני השמש, כנודע.

והרי שהשריש ופסק הבעש"ט ה'ק' זיעוכ"י, שאמונה שלמה אינה רק באמונת ההשגחה, שהשי"ת משגיח על כל בעלי החיים אף הקטנים והפחותים ביותר, אלא שהוא אף פועל ועושה בהשגחה מדוקדת בכל תנועה קטנה הנעשית בעולם, כדוגמת צורת התעופפות עלי השלכת על פני האדמה, ואין שום דבר נעשה בעולם בלא השגחה תמידית. וכך הוא מקיים ומחיה ומהווה כל העת כל מה שנמצא ונעשה בעולם. ע"ד שאמרו ז"ל (ב"ר יד, ט): "כל הנשמה תהלל י"ה (תהלים קנ, ו). על כל נשימה ונשימה תהלל י"ה". שצריך להודות להשי"ת על כל פרט קטן, שמבלעדי עזרתו שישפיע לו אותו דבר לא היה האדם יכול אף לנענע אצבע קטנה, ואפילו עצם הנשימה שאדם נושם בכל פעימה, הכל מוכרז עליו מלמעלה להעניק לו עוד נשימה ועוד תזוזת אצבע.

ואין צורך לומר בעניינים הרוחניים, והתגברות מלחמת הייצור, שאמרו רבותינו ז"ל (קידושין ל:): "אמר ר"ש בן לוי, יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו, שנאמר (תהלים לו, לב) 'צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו', ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לו, שנאמר (שם לג) אלהים לא יעזבנו בידו". ויעוין בפ"ק דברכות (ו). "אלמלי נתנה רשות לעין לראות, אין כל בריה יכולה לעמוד מפני המזיקין", ורק עזרתו יתברך וישועתו שומרת ומגינה בעדנו מהם ומהמונם, והוא ית' נותן לנו זכות קיום בכל עת ורגע.

נמצא, זו היא 'אמונה שלמה', כאשר מושלמת היא בכל היכולות והכוחות שבעולם כולו תמיד, לא רק שהוא 'יהודי מאמין' בבסיס יסוד האמונה בצורת התהוות העולם, על ידי "בראשית ברא אלקים", בדבר שקרה והיה לפני אלפי

שנים. אלא אמונה חיה פועלת וקיימת, בכל קורות העולם הקורים ונעשים עמנו תמיד, ובכל העובר עליו מכל צד. הרי הוא מאמין באמונה שלמה, "שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים".

והצדיקים שהיו חיים תמיד כל ימיהם באור אמונת אומן זו, אמונה שלמה ותמימה זכה ונקיה, היו רואים תמיד בכל דבר ובכל מקרה הנעשה עמהם או הנעשה בעולם, שיש בו 'קריאה' ואות מן השמים, שהשי"ת קורא אליהם ומדבר עמם. כדרך שרמזו בסה"ק (ויקרא א, א) "ויקרא אל משה", שבכל עת ובכל דבר ומקרה הנעשה עמו יש בה קריאה שהשי"ת קורא אליו. ולא חלילה כדעת בלעם הרשע שאין בו אלא "ויקר" דרך מקרה בעלמא, כי אם 'ויקרא', השי"ת קורא אליו ומדבר עמו, בכל דבר ודבר.

ומהאי טעמא לא נאמר בו "ויקרא ה' אל משה", כי אם 'ויקרא אל משה'. כי הגיע משה רבינו ע"ה לבחינת דרגה זו שמכל מקרה ומכל דבר שקורה עמו, הרי הקב"ה קורא לו ומדבר אליו. – אכן בפירוש רש"י שם על אתר מבואר, שהיה הקול, קול לו קול אליו, וזה"ל: "ויקרא אל משה. הקול הולך ומגיע לאזניו, וכל ישראל לא שומעין וכו'. יכול שמעו את קול הקריאה, תלמוד לומר קול לו, קול אליו (במדבר ז, ט), משה שמע, וכל ישראל לא שמעו" ע"כ. הרי שהיתה קריאת השי"ת אליו בקול גדול הולך בכל העולם, [שאם לא כן אין צריך מיעוטא שכולם לא שמעו], אף על פי כן משה רבינו ע"ה שמע וכל ישראל לא שמעו.

ובזאת הבינו והשכילו הצדיקים בכל מקרה הבא עליהם, מה קריאת השי"ת אליהם בו, משום שידעו והבינו והכירו, מי העושה ומי המעשה, ושלא נעשה שום דבר בעולם מעצמו, ולא נעשה סתם, ולכל סיבה יש מסובב, ולכל עלול יש עילה, בטעם וכוונה פשוטה וברורה ותכלית מכוון על מה ולמה עשה ה' ככה. ומי שזוכה לחיות באור נר אמונה יוקדת] זו תמיד, זוכה להבין ולהשכיל בכל דבר מה רצון שמים ממנו בכל דבר. [כדוגמת 'מכשיר ניווט' שהמציאו בזמננו, המנווט ומכוון את האדם בכל פניה ופניה בדרכו, שיכול להתמצאות ולמצוא הדרך. כן חיים הצדיקים בכל מקרה שבא לפניהם, מבינים הקריאה שבו ומכוונים את דרכם ופועלם, לפעול ולעשות כפי הנרצה מהם תמיד]. וכך נמצאים הצדיקים דבוקים בשכינה תמיד, ואורו יתברך חופף עליהם תמיד בכל עת, כי עבדי הם לעבדו יתברך עבודה תמה ושלמה, בכל פעולה ובכל דבר הנעשה ונפעל בעולם, ומכוונים רצונם לפי רצונו יתברך במה שעושה ופועל עמהם ביחוד, ועם ישראל בכללות.

ובאמונה שלמה זו, נמצינו מקיימים ופועלים ועושים בכל עת במצות האמונה, שהיא אחת משש מצוות תמידיות שישראל מצווים ועומדים בכל רגע. [עיין ביאור הלכה סי' א' ריש ס"א, על פי דברי החרדים]. – ואם סגי בעצם הידיעה שיודע אם ישאלוהו מי ברא העולם, מה קיום מצוה שייך להמשיך בה בכל עת תמיד, הרי מכיון שידע ידע, כמו כל ידיעה שיש באדם, שמשנודע ידיעתו הרי כבר יודעה, ומה שייך להתמיד בה תמיד, כמצוה תמידית. – אלא שהיא אמונה חושית חיה ופועלת, החוזרת ומתקיימת בכל עת ובכל רגע, במה שנעשה ונפעל בזה הרגע, והיא אמונה נצחית שאין לה גבול וסוף.

ואם חסרה זו האמונה, נמצא שחזרה להיות אמונה שאינה שלמה, רק אמונה לחצאין, אמונה שכבר נכנס במוח או בלב אחריה הרהור ומחשבה. אחר שנטה האדם מקו שלמות האמונה, וכבר נטה לתלות איזה דבר או פעולה לצד המקרה, או בכוח אנושי וסיבה חיצונית, זולתו יתברך שמו, שאין עוד מלבדו כלום, ונמצא הרי זה פוגם בשלמות אמונתו.

ויתרה מזו מבואר בתורת זקני הק' זצללה"ה בדברי בינה, בכמה וכמה מקומות, [עיין ריש פרשת בראשית], שהצדיקים קדושי עליון רואים ומכירים נאמנה באותו ניצוץ אלקי שגילה רבינו הבעש"ט הק' שהוא שופע בתוכם כנ"ל. ולא רק שמכירים בהשגחתו יתברך עליהם בכל פרט ובכל צעד, אלא חשים תיכף ורואים בעיני רוחם אותו ניצוץ אלקי חי ופועם, בשפעת אלקותו יתברך השופעת בכל נברא. שאין להם בעולמם רק אורו יתברך בלבד, ותו לא מיד, וכשלומדים במעשי בראשית חשים ומרגישים בפועל איך שהבורא ברוך הוא נוטע אלקותו בעצם הבריאה והיקום כולו. וכן בכל דבר ודבר שבעולם מתגלה לפנייהם שפעת אלקותו יתברך, וסיבת תכלית בריאתו בעולם, לפי רצון שמים, להראות שהעולם מלא בכל דבר ובכל מקום באור ה' ברוך הוא. ולעתיד לבוא יתגלה זאת בכל העולם בגלוי, כאשר יוסר ההסתר ויתגלה הנעלם, יכירו ויידעו כל יושבי תבל, כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו, ואפס זולתו. ויידע כל פעול מעצמו כי אתה פעלתו, ויבין כל יציר כי אתה יצרתו.

ועוד יש להוסיף כאן יסוד חשוב במצות האמונה בשלמותה, שאיננה רק בבורא ברוך הוא והשגחת הנהגתו כמו שנתבאר, אלא אף יש מכללה גם אמונת האדם בעצמו ובכוחותיו והשפעותיו, ובכל מה שעושה ופועל בתורה ובמצוות כדת, שגורם נחת רוח לעילא ועושה בזה גדולות ונצורות. וכבר הארכתי ביסוד חובה זו של אמונת האדם בעצמו, במאמר 'אמונת ישראל' [נעילת חג השבועות תשמ"ח לפ"ק] עיין שם באורך.

והדברים אמורים בכל איש פשוט מישראל, לא רק בצדיקים דפשיטא בכל הנהגה ופעולה ומחשבה שלהם במה שמשפיעים בעולם למסתופפים בצילם ובכל העולם, מצד ההשגחה המיוחדת והמכוונת ביותר אל חכמי הדור, כמבואר בספרי הראשונים. ומתוך שמכירים ויודעים היטב כל זאת, בודאי משגיחים בכל תנועה ופעולה שלהם לפי כוונת מחשבתם כנודע. – אלא גם באנשים פשוטים מישראל, המצווים ועומדים בכל מצוותיה של תורה, אשר אנכי מצוך היום לעשותם, שאף הם מחויבים להאמין בעצמם בכל השפעת מעשיהם.

ולמדתי יסוד הדבר מתורתו של הקדושת לוי זצללה"ה בקדושות חג הפורים דנן, שהאריך ביסוד זה, וכתב להדיא בלשון קדשו, שבהעדר זו האמונה הרי זה "נוטה למינות", ואם כן למדנו מדברי קדשו, שאף זו האמונה של האדם בעצמו, גם היא מכלל ענפי האמונה השלמה.

וזל"ק בקדושה שלישית (ריש הדברים ד"ה והנראה וכו'): "עיקר בריאת העולם עבור 'לשעשע באיזמתו' (פייט דשחרית יום ב' דר"ה), כי כשאדם מתפלל ולומד ועובד את הבורא ברוך הוא וברוך שמו בתורה ובמצוות, אזי יש להקב"ה שמחה גדולה מזו. כמו שאמרו חכמינו ז"ל במסכת זבחים (מו): 'לשם ששה דברים הזבח נזבח', ואמרו 'לשם ריח', 'לשם ניחוח', ופירש רש"י (ד"ה הנחת) שנחת רוח לפניו שאמר ונעשה רצונו. ובזה עיקר עבודתינו, לתת נחת רוח להבורא ברוך הוא ליוצרינו ולבוראינו בעבודתינו תמה, ובכל הדבורים אנחנו ממשיכין שפע רב בכל הברואים והיצורים והנעשים".

"וכשיעלה זה במחשבת לבב איש, אזי יתלהב לבבו בקרבו, וככה יגיד במחשבתו: איש אשר נוצר מטיפה סרוחה ואחריתו רמה ותולעה יעלה ככה למעלה על ידי מעשיו הנעימים, ויעשה פרי במעשיו שיוכל לשמח בו הבורא ברוך הוא אשר הוא קדוש ומשרתיו קדושים, ויבא שפע רב בכל העולמות ובכל המלאכים ובכל הנשמות, והאל הקדוש ישמח בו וכו'. וזה חיוב על כל אדם, שיהיה לו שמחה במה שהאל הקדוש משמח בו ומשעשע בעבודתו".

"והנה אם אדם יהיה עניו, ויאמר מה אני ומה חיי, שאגרום שמחה להבורא ברוך הוא, אזי יבין בלבבו ויאמר בלבבו: באמת הוא אחת מחסדי ה' ומנפלאותיו הבורא ברוך הוא שאדם קרוץ מחומר יגרום שמחה ותענוג וחדוה באלהי האלהים ואדוני האדונים אשר הוא גבוה על כל גבוהים ורם על כל רמים, כמו שאמר המשורר (תהלים קד, לא) 'שמח ה' במעשיו', וב'מעשיו' הוא עולם העשייה עולם התחתון, הוא עושה נחת רוח להבורא ברוך הוא, מחמת שיש להאל ברוך הוא נחת רוח מבני אדם אשר המה מזרע ישראל עבדו, מגודל השעשועים הוא מביא שפע לכל הנבראים והיצורים והנעשים. וכן כתב הפייטן (חזרת הש"ץ שחרית יום ב' דר"ה) 'הציב וירה אבן פינתו עבור לשעשע באיזמתו', וזה הוא עיקר עבודת האדם, עבור לעשות נחת רוח להבורא ברוך הוא".

"אמנם אם מתיימש את עצמו, ואומר שאין להקב"ה נחת רוח במעשיו, הגם שיהיה סובר שהוא עניו ושפל ברוך, אם מתיימש את עצמו ואומר שאין להקב"ה נחת רוח בתחתונים, אין זה נקרא עניו ושפל ברוך, אדרבה הוא נוטה קצת למינות. ואין זה עניו ושפל ברוך העולה על לב בני האדם כי אין נחת רוח להקב"ה מהעושי רצונו. – רק זה הדרך, שאדם מתענג בעת אשר לומד ומקיים מצוותיו, ועיקר הנחת רוח של בני ישראל בעת עסקם בתורה ובקיום מצוותיו עבור שחושבים בלבבם שהאלהי האלהים ואדוני האדונים יש לו נחת רוח כביכול ושמח במעשיו הטובים. וכן אמר אדמו"ר בוצינא קדישא מהו' דוב בעריש זלה"ה, שהקב"ה שמח במעשיו ובמצותיו ובתורתיו, כמאמר הכתוב (משלי י, א) 'בן חכם ישמח אב', ואנחנו נקראים בנים למקום (דברים יד, א) אבות פ"ג משנה יד). ואמר אדמו"ר שזה פירוש המוזכר כמה פעמים (זוה"ק ח"ג ז): 'ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים', כי פרנסה הוא לשון תענוג".

"ונמצא שכל אדם צריך להיות עניו ושפל ברוך בכל דבר. אפס, בזה שיש לאדם תענוג במה שהקב"ה שמח במצוותיו ובתורתו, לדבר הזה אין להאדם להיות שפל ברוך, לאמר מה אני שאשמח להבורא ברוך הוא, כי כן רצון המאציל העליון שיהיה שמח בזה שישראל עושיין מצות, כמאמר הכתוב (ישעיה מט, ג) 'ישראל אשר בך אתפאר', וכביכול שמתפאר בישראל ושמח בהם. וזה מרוב חסדו ורחמי של הבורא ברוך הוא, וכמו שאמר הפייט (מוסף ליוהכ"פ) 'אשר אימתך כו' ורצית שבח מגלומי גוש כו' מחסרי דעת והוא תהילתך".

"נמצא צריך תענוג מתענוג שמחה משמחה, דהיינו שיהיה לו שמחה במה שיש להבורא ברוך הוא שמחה ממעשיו כביכול, ובזה אין להאדם להיות עניו ושפל ברוך לאמר מה אני שאשמח להבורא ברוך הוא, רק הוא יבטח בה' ברוב חסדו וברוב רחמנותו שהוא שמח במעשיו התחתונים. וכשאדם יהיה לו תענוג מתענוג ושמחה משמחת הבורא ברוך הוא, יתלהב לבבו בקרבו וישמח ויעלוז ויעבוד את האל הטוב בשמחה ובטוב לבב" ע"כ העתקת לשון קדשו הנצרכת לעניינינו עיין שם שהאריך.

ולמדנו אם כן ענף נוסף בשלמות מצות האמונה, במה שיאמין בעצמו ובכוחותיו, בכל התאמצות קטנה שבקטנות להדר יותר במצוה, ולשפר מחשבתו להטיב לבבו לפניו יתברך, הרי זה מוסיף שמחה ותענוג למעלה. וחייב איש

ישראל לשמוח משמחתו זו ולהתענג מתענוג זה, ועל כך צווח הכתוב בשורש כל התוכחה (דברים כח, מז) "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב וגו'". [עיי' בסה"ק שער יששכר להגה"ק ממונקאטש זצללה"ה, במאמרי זה החודש מאמר מהות החודש, מה שהביא בזה דבר נחרץ מזקנו הק' מוהר"ש זצללה"ה, שאף אנשי המעלה שוכחים ואין נותנים לב לשוב בתשובה על זה הענין שלא עבדו את ה' בשמחה, הגם שלבם מתמרמר בקרבם תמיד בתשובה עי"ש].

ובאם חלילה נחסר ממנו ענף אמונה זו שבשורש 'אמונת ישראל' וכוחותיהם, ומכניס עצמו לחמוק מן העבודה בענווה המזויפת והשקרית להקטין את עצמו, מה אני ומה מעשי. – הרי פסק להדיא בקדושת לוי שזו הענווה "נוטה למינות" רח"ל, ובוודאי שלא תתכן בו 'אמונה שלמה' כשהוא נוטה למינות, ונמצא הרי זה חסר בעצם יסוד היהדות, להיותו איש יהודי מאמין ודו"ק.

וכן כתב בסה"ק צדקת הצדיק (אות קנד): "כשם שצריך אדם להאמין בהשם יתברך, כך צריך אחר כך להאמין בעצמו. רצה לומר שיש להשם יתברך עסק עמו, ושאיננו 'פועל בטל' שבין לילה וגו' (יונה ד, י), וכחייתו שדה שלאחר מיתתם נאבדו ואינם. רק צריך להאמין כי נפשו ממקור החיים יתברך שמו, והשם יתברך מתענג ומשתעשע בה כשעושה רצונו וכו'" עכ"ל"ק.

ג

יסוד קליפת עמלק בכפירת שלמות האמונה

ובזה נבוא אל הביאור ביסוד קליפת עמלק, בכפירה והכחשה במי שאמר והיה העולם, שלא להאמין ישראל 'אמונה שלמה', רק לזנב באמונתם להרפותה ולחסרה, אף אם יישארו ביסוד בסיס אמונת הבורא, מכל מקום לא יתמידו בשלמות תמימות אמונה שלמה תמיד.

כי זאת ידע והבין שלא יוכל לנשל את ישראל לגמרי מכל האמונה כולה, להפכם לכופרים גמורים מכל וכל, כאשר נתבאר שהגיגון היקום מצד עצמו מעיד על יוצרו ובוראו ב"ה. – אלא להחלישים ולהרפות ידיהם ברפידים, משלמות האמונה היוקדת בהם תמיד בכל עוז. וזה בהחדרת הגאות וניפוח היש, 'אשר עשה לך', שתייחס לעצמך ולא לשמים ח"ו, כאשר התבאר באורך בדברי החלקת יהושע שהועתקו לעיל. שלא יהיו מנשאים הכל לשמים, בכל דבר ודבר ושלא יהיו דבוקים תמיד תחת סתר כנפיו יתברך בכל חייהם תמיד.

הוא שהכתוב אומר בו, בהגדרת יסוד מעשה עמלק והקליפה הרעה שמחדיר תמיד בלב ישראל, "אשר קרך בדרך", זה גופא מכניס בך עמלק, שהכל 'קרך' בדרך מקרה [כאשר פירש רש"י ז"ל שם בדרך הראשון, על פי פשוטו]. ואין זה מושגח ומסובב אליך מלמעלה בעינא דאשגחותא תדירא, רק 'קרך בדרך' בדרך מקרה בעלמא. וממילא בכך "ויזנב בך וגו'", שהחל מזנב ומחסר את הנחשלים, שלא להאמין תמיד באמונה השלמה, ולחסרה למחצה לשליש ולרביע, על ידי שעושה אותך עייף ויגע ולא ירא אלקים וכו', שכל זאת עשה בך עמלק והחדיר בך, לצנן ולקרר את ישראל משלמות אמונתם, שתהא אמונה פושרת וצוננת, בלא לב ולב, רק להחליש את ישראל מתוקף אמונתם.

ובעיקר להפילם מן האמונה שהכל בידי שמים, ושאינן שום 'מקרה' קורה בעולם סתם כך, אלא הכל עושה השי"ת בעצמו, כאשר הובא מהבעש"ט הק' אפילו קול עלה נידף וצורת צד נפילתו כמשנ"ת.

ובכך נמצא מפיל ומביא את ישראל אל הכשלונות הגדולים, כי אי אפשר לאדם שיפול שום חטא ונדנוד עבירה קלה, אם לא שתיחלש מתחילה תוקף שלמות אמונתו. כי אם האמונה יוקדת ובווערת בו בשלמות, והרי הוא רואה תמיד לנגד עיניו כי אין עוד מלבדו ואפס זולתו, על דרך שאמר דוד המלך ע"ה (תהילים טז, ח) "שויתי ה' לנגדי תמיד", הרי זה בבלתי אפשרי בשום אופן שיקום ויעשה דבר שהוא כנגד רצונו ברוך הוא, כאשר דבוק הוא בו בכל עת וחש ומרגיש שהוא המקיים אותו תמיד בכל נשימה ונשימה.

כענין שאמרו בגמרא ברכות (כח): כשנכנסו תלמידי אצל רבי יוחנן בן זכאי: "אמרו לו רבינו ברכנו, אמר להם, יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם. אמרו לו תלמידי עד כאן, אמר להם ולואי, תדעו כשאדם עובר עבירה אומר שלא יראני אדם" ע"כ. והרי שאם רק יודע שיש אדם רואה לפניו את כל מעשיו, כבר ימנע בשביל כך מן העבירה. ואם כן אפילו יהא האדם באמונה נמוכה, שיש עין רואה מסתכלת ובוחנת אחריו בכל דבר, אז יהא מורא שמים עליו לכל הפחות כמורא בשר ודם.

והרי הדבר הזה דומה, לאש בוערת לפני האדם, שלא יתחוב את ידו בשום אופן אל תוך האש, כאשר יודע בבירור בכל חושיו ומדעיו, שאם אך יכניס את ידו פנימה תישרף ידו ותיכווה בכאבים וייסורים קשים. – כן הוא הדבר באיש המאמין כשאמונתו שלמה ותמימה, שלא יוכל בשום אופן לסובב את ידו לעשות פעולה הנוגדת לרצון שמים, כאשר לנגד עיניו בבירור אור אמונת כבודו יתברך שאפס זולתו, והרי זה בעיניו כמשיט את ידו אל תוך האש.

ועל כרחק אם נכשל האדם ונפל חלילה בדבר עבירה, הרי זה מוכרח שנפל מאמונתו השלמה, ונכנסה בו קליפת עמלק לצנן תוקף אמונתו, ולהחדיר בה הרהור ומחשבה. ונמצא עמלק הצליח בו שתהא אמונתו מעוררת ומתנדנדת, שכבר אין הוא בטוח ומשוכנע במאת האחוזים ממש, בכל האמת לאמיתה במי שאמר והיה העולם, ונכנסו בו הרהורים שונים. ואינו רואה לנגד עיניו מי שמחיייה ומהווה אותו כל העת, וזן ומפרנס כל אבר וכל גיד שבו, כאשר צריך להלל ולהודות לפניו בכל נשימה ונשימה, וממילא הניח עצמו להתדרדר ולגלוש בכל מה שיפתנו הייצר.

כיוצא בדבר המאמין באמונה שלמה ותמימה, לעולם אין בלבו טינה או טענה מדוע ולמה נעשה עמו ככה או ככה. ולעולם אינו מתהלך בתחושה רעה ומאוכזבת, שדבר זה לא טוב עבורו, או לראות עצמו מקופח בצרות וייסורים ועגמות נפש. כדרכם של אנשים להתאונן על מצבים שונים, ולהתמלא תרעומת טענות ומענות בכל הני הרפתקי העוברים עליו שאינו מרוצה מהם, ולפי דעתו ושכלו אינם טובים בשבילו. – כי המאמין מקבל כל הנהגה שנעשית עמו בעולמו, כמי שמושגח ומנוהל בידי של אומן האמנים, בדקדוק מדוקדק הכל לטובתו ולפי צרכו, ולעולם אינו מתאונן ואינו מתלהם כנגד הקורות עמו. כדאיתא במדרש (איכה רבה ג, יג): "מה יתאונן אדם חי, דיו שהוא חי". כאשר יודע ומכיר מי הנוסך בו החיות, שהיא נשפעת בכל עת מחי החיים ב"ה. ולבו שלם תמיד עם ה' אלקיו בכל דבר ובכל ענין, כדרך שאמרו בספרי (ואתחנן פייסקא ז): "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך (דברים ו, ה) – שלא יהא לבך חלוק על המקום" ע"כ.

כי המאמין באמונה השלמה, יודע נאמנה שהשי"ת ברוך הוא וברוך שמו, 'מטפל' בו נאמנה כל העת בכל דבר, ושומר עליו בשמירה מעליא בכל הנצרך לו, ותמיד בכל מצב הרי הוא נמצא 'על שולחן הטיפולים', ולעולם אינו נעזב חלילה אף לא לרגע אחד.

[עיי'ן דרשת יומא דהלולא דהאי שתא, באשר נתבאר באורך מה שייסד כ"ק אדמו"ר זי"ע, על פי ספרי הקדמונים, ונוסחת הרה"ק מבלוז'וב זצלה"ה: "אני מאמין באמונה שלמה, שישראל הם עם סגולתו, נחלתו, וגורלו, של הבורא יתברך שמו". ושם נתבאר באורך ענין סגולתו נחלתו וגורלו, כמו 'בן יחיד', הנוולד להוריו אחר הרבה שנות ציפיה, כך הוא הטיפול שהשי"ת מטפל עם כל אחד ואחד מישראל, כמו 'בן יחיד' שלו, שרק הוא לבדו בשבילו קיים, בשבילי נברא העולם, עיי'ן שם באורך].

והמשל הנאמן בזה, הוא במה שהכתוב מעיד במידת האמונה והביטחון של דוד המלך ע"ה (תהילים קלא, ב), "אם לא שויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו, כגמול עלי נפשי". ניקח נא לדוגמא את הגמול עלי אמו, הרי האימא היולדת את התינוק, עסוקה אחר הלידה כל העת בטיפולו השלם, שכל כולו וכל צרכיו וקיומו בעולם תלויים בה, ואינה עוזבתו לרגע, מאכלת ומניקה, מלבשת ורוחצת, מחתלת ומסדרת, מלטפת ואוהבת בכל העת תמיד. – כן אנו נמשלים לפניו יתברך 'כגמול עלי אמו', שמטפל בכל איש ואיש מישראל כולדת המטפלת בתינוקה לאחר הלידה. ויתרה מזו, כמו אמא שאין לה בעולמה אלא 'בן יחיד' בלבד, הנוולד לאחר שנות ציפיה רבות, שכל כולה מעייניה ולבה ומחשבתה נתונים נתונים אך ורק לטובת זה היילוד.

[והוא נרמז בנבואת הנביא לישראל (יחזקאל טז, ד-יד): "ומולדתך ביום הולדת אותך, לא כרת שרך ובמים לא רחצת למשעי, והמלח לא המלחת, והחתל לא חתלת. לא חסה עליך עין לעשות לך אחת מאלה לחמלה עליך, ותשלכי אל פני השדה בגעל נפשך ביום הולדת אותך. ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמין, ואומר לך בדמין חיי וגו', רבבה כצמח השדה נתתיך, ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים וכו'. וארחצך במים, ואשטף דמין מעליך, ואסכך בשמן. ואלבישך רקמה, ואנעלך תחש, ואחבשך בשש ואכסך משי. ואעדך עדי ואתנה צמידים וגו', ויצא לך שם בגוים ביפייך כי כליל הוא, בהדרי אשר שמת עליך, נאום ה' אלקים" עיי'ן שם].

והמאמין בשלמות ובוטח בה' תמיד בכל לב, אינו סובל מאומה ואין כואב לו שום דבר, כי גם בדברים הרעים שעוברים עליו יודע הוא שהוא בטיפול מסור ונאמן, כאם המטפלת בתינוקה במסירות ויעילות שאין כמוה. ואם קיבל המכה הרי ברור שרך נצרך לו וכך יאה לו, כי 'חושך שבטו שונא בנו' (משלי יג, כד), וזה צרכו עתה במצב זה לפי עניינו להטיבו ולגדלו.

כענין המעשה שבאו כמה תלמידים לפני המגיד זצלה"ה, ושאלתם בפיהם, כיצד ניתן לקיים למעשה דין משנתנו

שבפרק הרואה (ברכות נד). "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, שנאמר (דברים ו, ה) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו'", ונפסק להלכתא (או"ח סי' רכב ס"ג). הרי זו רעה קשה לו לאדם מאוד, וכיצד יתכן להשוות ברכתה בהשוואה אחת כשם שהוא מברך על מה שטובה לו.

ושלחם המגיד לתלמידו הרבי ר' זושא זצלה"ה, שיישאלו השאלה ממנו. וכאשר הציגו בפניו שאלתם על פי ציווי רבו המגיד, התפלא מאוד ותמה, שמא יש כאן טעות ולא אליו שלחם, כי במשנה זו אף הוא תמה מעודו, ואינו מבין פשרה, כי מעודו לא היה לו שום 'רעה', ולא הבין כוונת 'לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה', כי בכל הנעשה עמו מעולם הכל היה 'טובה' בלבד. – ובוזה כבר נמצאו עם תשובה יפה לשאלתם...

נמצא מבואר יפה מכמה וכמה צדדים וסעיפים וענפים המשתרגים ועולים מתוך האמונה השלמה, אמונה שאין בה שום הטלת דופי כל שהוא, בלא שום הרהור ומחשבה בעלמא, אף לא כעוף הפורח בלבד. כאשר הזכרתי רבות פעמים מאמרו הקדוש של הנועם אלימלך זצלה"ה זיעועכ"א בפרשת ויירא, במאמר שרה אימנו ע"ה (בראשית יח, יב-יט) שכיחשה לאמר לא צחקתי, אחר שהכתוב מעיד שצחקה בקרבה. אלא "שלפעמים יעבור על מחשבתו איזה מחשבה לא טובה, כמו עוף הפורח ברגע אחד, כן המחשבה הזאת פורחת ועוברת על מחשבת הצדיק" ע"ש באורך מתק דברי קדשו. והוא הנקרא בלשונו 'תת הכרה', אף כי במודע אינו מכיר באותו הרהור ומחשבה, הרי הוא קיים אצלו בתת מודע, כל שעדיין לא החדיר אמונתו בתוקף שלמותה פנימה בכל לב ונפש.

וגם במחשבות כאלו של 'אי אמונה' בתת ההכרה, הוא מורה שיש לו לאדם רפיון ודופי באמונתו, שהרי גם בתת ההכרה לא יפלו בו מחשבות כדוגמת הכנסת היד אל תוך האש ח"ו כמשנ"ת לעיל, משום שהדבר ברור ונהיר אצלו שהוא בבלתי אפשרי.

ובזה באנו אל היישוב בצורת קיום מחיית עמלק בזמן הזה להלכה למעשה, כאשר נתבאר (לעיל ס"ק א) דלא סגי בזכירה שבפה ובלב, אלא נזכרים ונעשים בפועל הלכה למעשה. – ובהאמור נמצא עיקר מחיית עמלק הפנימי היא בהחדרת זו האמונה בשלמות אל תוככי לב ונפש פנימה. כאשר כבר ייסד ב"ה עבודת ישראל (שבת זכור) שבימינו שאין אפשרות הריגת זרע עמלק בגופו ממש, הרי מצות מחיית עמלק היא בקליפתו הקשה שהחדיר והשריש בתוכו של כל אחד ואחד מישראל. ובדברינו עתה מבואר עיקר קליפת עמלק הקשה, היא במה שמצנן ומחליש האמונה מן הלב, וגוזז בה חלקים הרבה טובים ויפים, להעמידה למחצה ולשליש ולרביע. ובוזה מצוים ועומדים אנו לגרש עמלק מן הלב, למחות כל זכר ממה שעירב בדעתנו ערעור ומחשבה לפגום באמונה הטהורה חלילה, רק לחזק ולבסס בעמקי לב, שאין שום דבר 'אשר קרך בדרך', בדרך מקרה שכך קרה במקרה חלילה, רק הכל נכון ומכוון בשלמות אמונת חי עולמים ברוך הוא.

[וביותר מתגדלת זו המצוה ועשייתה בפועל למעשה, ביום חג הפורים דנן, מתוך קיום המצוות שבו, במשתה ושמחה שאנו עושים לכבוד החג [כמשנ"ת לעיל ס"ק א]. – וכאשר יבואר להלן (ס"ק הבא), שזה כל עיקר כוחו של חג הפורים.]

וישנם דברים המחזקים את האמונה השלמה, כגון לומר "אני מאמין באמונה שלמה כו" בכל יום. ובספר הק' קדושת לוי (פר' פקודי ד"ה ובצלאל בן אורי בא"ד) כתב שמיד כשקם בבוקר יקבל מיד עול מלכות שמים באמונה שלמה. וזל"ק: "הנה האדם כשקם ממיטתו אזי צריך לרחוץ תיכף (עי' ברכות ס:), היינו בתחילה צריך לקבל עליו עול מלכות שמים, להאמין באמונה שלימה שיש בורא ברוך הוא על כל העולמות, ואחר כך צריך האדם להתפלל וללמוד תורה ולעשות מצוות וכו" עכ"ל.

ומאוד חשוב להשתדל במחשבותיו הראשונות כשפותח את יומו עם שחר, לחשוב מהשי"ת, כמו שתקנו לכן לומר עם פתיחת העיניים, תיכף בהקיצו משנתו בפה מלא, "מודה אני לפניך וכו'", ולחשוב מה רצון שמים ממנו היום. ומאחר שהוא תחילת ושורש היום, הרי הכל הולך ונגרר אחר הראשית כמו שרשרת המגלגלת כל חוליה את החוליה הבאה אחריה לטובה. ויותר מזה כתבו א"ז ב"ה דברי בינה ודו"ז זצלה"ה ב"ה ארון העדות בכמה מקומות, שאם תחילת מחשבתו בהקיצו משנתו תהא ברוחניות ורצון ה' ולא בגשמיות, על ידי זה יתעורר שלא יחטא כל היום כולו. ובוודאי ביאור דברי קודשם, מחמת שהכל הולך אחר הראשית כנודע.

וגם להתבונן בכל מה שקורה עמו שהשי"ת קורא אליו, בבחינה שמצינו אצל משה רבינו ע"ה 'קול לו קול אליו' כמשנ"ת בזה.

וכן בענין השני שנתבאר, שהוא קשור באותו ענין, במה שמחדיר גאווה ורום לב להתנשאות ברמות רוחיה, כדי שייחס הכל לעצמו וכוחו, כוחי ועוצם ידי עשה לי' את החיל הזה, שעושה ממך לך'. – צריך לבטל אותה גאווה בביטול הגמור בתכלית, לדעת נאמנה שאין אתה מצד עצמך ולא כלום, ואין בך שום כח וכישרון עצמי שיכול לפעול ולעשות שום כלום בעולם, רק הכל ניתן במתנת עליון ברוב רחמי וחסדיו שמשפיע ונותן לך כפי רצונו יתברך, נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני.

בנתיב דרכנו ביסודות אמונה השלמה, שהיא שורש איש ישראל, ושורש היהדות, והמצוה הראשונה שאנו מצווים "אנכי ה' אלקיך". - יבואר מה שמזהיר כ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה כמה פעמים בספה"ק חלקת יהושע, אודות נשיאת העיניים למעלה בעת הקדושה.

וזל"ק (חלק"י מאמרים מאמר רביעי דף קכה): "להיות העינים נשואות למעלה בשעת קדושה, ומבואר בטור אורח חיים [סימן קכה]: ובני אשכנז וצרפת נותנים עיניהם למעלה, ונושאים גופן כלפי מעלה. וסמך למנהגם מספר היכלות: ברוכים אתם לשמים ויורדי מרכבה, אם תאמרו ותגידו לבניי, מה שאני עושה בשעה שמקדישים ואומרים קדוש קדוש קדוש, ולמדו אותם שיהיו עיניהם נשואות למרום לבית תפלתם, ונושאים עצמן למרום למעלה. כי אין לי הנאה בעולם כאותה שעה, שעיניהם נשואות בעיני, ועיני בעיניהם. ובבית יוסף מסיים עוד בשם שבלי הלקט [שמסיים מאמר זה]: באותה שעה אני אוהב בכסא כבודי בדמות יעקב, ומחבקו ומנשקו, ומזכיר גלותן וממחר גאולתם".

"ומאז זרח שמשו, האור המאיר מסוף העולם ועד סופו, רוח אפינו משיח ה', רבינו הבעל שם טוב זצלה"ה ותלמידיו ותלמידי תלמידי, שזרח והזריח אורות קדושים, ולימד דעת לבני ישראל עם קדושו, שהעיקר מהעבודות להשתדל במסירת הנפש לעשות נחת רוח ליוצרנו לבוא כל עולמים. - ובכן אם המוכן ובתנועה קלה, להיות עינינו נשואות למעלה בשעת קדושה, ולגרום נחת רוח להשי"ת, להגדיל ולהעריץ קדושת שמו יתברך. מה מאוד צריכים לעשות זאת בנפש חפצה ובתשוקה עזה ובשמחה רבה, שזוכים לזה אנו קרוצי חומר וגושי עפר לקיים על ידינו 'ישראל אשר בך אתפאר' (ישעיה מט, ג). שהשי"ת מתפאר בנו בכל העולמות, ומפרסם בין מלאכים ושרפים גודל חביבותו ואהבתו עלינו, וישמע חכם ויוסיף לקח לעבודתו יתברך שמו" ע"כ העתקת לשה"ט.

והדברים צריכים ביאור, כמובן, מה יש בה באותה קפיצה, שנושאים גופם למעלה ונותנים עיניהם למעלה כל כך, שאין להקב"ה הנאה ונחת רוח כאותה שעה, ונותן כביכול עיניו בעיניהם ומחבקם ומנשקם וכו'. ומה עבודה גדולה יותר עשו ישראל בזה, שתגדל כל כך הנאה ונחת רוח לפניו.

וכן יש להבין כמו כן באותה שאלה, מה ענין מסירות נפש שייך בזה, שציווה לנו על פי יסודות הבעש"ט הק' ותלמידי, "שהעיקר מהעבודות להשתדל במסירת הנפש לעשות נחת רוח ליוצרנו וכו'", שלכן אף תנועת קפיצה זו שבקדושה, תיעשה "בנפש חפצה ובתשוקה עזה ובשמחה רבה". ולהבין מה יש בה באותה תנועה קלה, ענין מסירות נפש בתשוקה עזה.

אך נראה עיקר פנימיות נשיאת עיניים למרום, היא התלייה שאנו תולים עצמנו בו יתברך, ואין עינינו נשואות כי אם לעיניו יתברך שמו, נותנים עינינו בעיניו. שהיא שלמות האמונה שישראל קדושים מאמינים בני מאמינים, שהכל בכל בא להם אך ורק ממנו יתברך בלבד, ואין שום כח אחר זולתו. ואין כאן רק תנועה בעלמא של נשיאת גופם למעלה בלבד, אלא נובעת אותה תנועה מתוך תלייה פנימית שבנפש ישראל הקשורים ואדוקים כל העת באמונת 'קדוש קדוש קדוש', ואין להם מלבדו כלום.

ובכן מובן לפי זה, גודל הנחת רוח שנעשה והנאת השי"ת באותה תנועה, כאשר יש בה התקשרות חיבור פנימי נפש בנפש, ונותן עיניו בעיניהם ומחבקם ומנשקם מאוד, כאשר כל כולם מכניסים עצמם כל יבם וכל בטחונם וכל כולם רק בו יתברך.

ומובן בזה גם ענין מסירות נפש הנצרך לזה, שאין כאן רק תנועת קפיצה חיצונית בעלמא, אלא המשמעות הפנימית שיש בה היא מסירות נפש מוחלט, כאשר מכיר ויודע שאין בו מצד עצמו ולא כלום, ומבטל כל כוחות אחרים, רק הוא יתברך בלבד בעל היכולת ובעל הכוחות כולם, ולא שום כח אחד, ולא כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, הרי בזה נעשה ביטול מוחלט להתכלל ולהתדבק בחי עולמים ב"ה, וזאת צריך שיעשה בנפש חפצה ותשוקה עזה וכו', כאשר כל עלול משתוקק לעילתו, והנשמה חפצה ומשתוקקת להתקשר ולהתחבר בבוראה.

ונמצא בקיום מצות קדושה זו כדין, שתולה עצמו לגמרי למרום, מבטל כל הגאווה והיישות, שמכניס עמלק תמיד בלבו, כמו שנתבאר באורך, עמלק בגימטריא 'רם', להביאו לידי רום לב, כוחי ועוצם ידי עשה לי וכו', אלא הכל נעשה מלמעלה במתנת חנם מן השמים.

על דרך שפירש זקני הק' זצוקללה"ה בדברי בינה (פר' אמור דף קכט), וזל"ק: "ובדרך צחות אמרתי, 'פאר ענוים בישועה' (תהלים קמט, ד), שיש לפעמים שאדם הוא עניו מחמת שהוא מדוכא ביסורים ח"ו וכדומה, שאין לו ממה להתגאות את עצמו. וההתפארות של הענווים, שידועים שהם באמת ענווים, הוא, אם השם יתברך מושיע אותם בכל העיניים לטובה" עכ"ל"ק.

וביאור כוונת דברי קדשו, שתפארת הענווים, שהם ענווים באמת, היא "בישועה", שאף אחר הישועה נשארים

בענוותנותם. ובוודאי מי שהוא עניו מחמת שהוא מדוכא בייסורים וכדומה, הרי אין לו במה להתגאות עצמו, ואין זו עדיין ענווה פנימית שבאה מתוך הכרת ביטול היש. אבל התפארות של הענווים, שיודעים שהם באמת ענווים, היא אחר שהשי"ת מושיע אותם בכל העניינים לטובה. ואין הם תולים זאת בכוחות עצמם ופעולתם ועבודתם, כדרך ההרגש הטבעי המייחס כל הצלחה לפעולה, ולתוצאת עבודת האדם מצד עצמו. – אלא מתוך האמונה השלמה שיש כח אחד בלבד בעולם, והוא כוחו יתברך, אינו מייחס כלום לעצמו, וממילא גם לאחר הישועה יישאר בענוותנותו, ולא יפול בה בגיאות ח"ו.

כמו שאמרו בסוגיא דחולין (פט.): "לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם וגו' (דברים ז, ז). אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, אתם ממעטין עצמכם לפני. נתתי גדולה לאברהם, אמר לפני (בראשית יח, כז) 'ואנכי עפר ואפר'. למשה ואהרן, אמר (שמות טז, ז) 'ונחנו מה'. לדוד, אמר (תהלים כב, ז) 'ואנכי תולעת ולא איש'. – אבל עובדי כוכבים אינן כן, נתתי גדולה לנמרוד, אמר (בראשית יא, ד) 'הבה נבנה לנו עיר'. לפרעה, אמר (שמות ה, ב) 'מי ה'". לסנחריב, אמר (מלכים ב יח, לה) 'מי בכל אלהי הארצות'. לנבוכדנצר, (ישעי' יד, יד) 'אעלה על במתי עב'. לחירם מלך צור, אמר (יחזקאל כח, ב) 'מושב אלקים ישבתי בלב ימים' ע"כ.

והיינו פאר הענווים, שאף לאחר הישועה אינם מתגאים בלבבם, להתהלך ברום לב והתנשאות, כי אם בשפלות לב. אבל עובדי כוכבים אינם כן, כי הם מן הקצה השני, ששורש השפעתם אינו מצד הקדושה, כי אם מצד הסטרא אחרא, וכל כוחות הטומאה והקליפות רח"ל. ואין הם נושאים עיניהם לתלות עצמם לשמים בקדושתו יתברך שמצד הקדושה, רק הכל מן הסטרא אחרא. וממילא מובן שתוצאת השפעה זו, היא גאוה וגסות הרוח, להטיח דברים כלפי מעלה, מי ה' בכל אלקי הארצות וכו', הבה נבנה לנו עיר וכו', שהכל בכפירת יסודות האמונה, ולתלות הכל בעצמו בגאוה ורום לב.

אך ישראל קדושים, ששורשם ברמה נעוץ בקדושה עליונה, שלא מן הצד האחר חלילה, יודעים ומכירים נאמנה שאין בהם מצד עצמם ולא כלום, רק ממה שנשפע עליהם בהשגחה המדוקדקת עמהם, בעינא דאשגחותא תדירא, תולים עניהם לשמים ומאמינים ומנשאים עצמם למעלה תמיד.

ובזה גורמים הנאה ונחת רוח גדול מאוד להשי"ת, ואף ממשיכים בכוח זו האמונה כל השפעות טובות בעולם, כי האמונה השלמה והתמימה יש בה כח המשכה וגידול, לגדל ולשבח כל ברכה ביותר.

כמ"ש בסה"ק אוהב ישראל (פרשת נח) וז"ל: "בשם הרב מ' יחיאל מיכל מגיד מישירים מזלאטשוב כו', תיבת 'אמונה' יש לו שני פירושים. אחד, כפשוטו האמנת הדבר, שבודאי יהיה כן. עוד יש לומר, 'אמונה', מלשון 'זיהי אומן את הדסה' (אסתר ב, ז). והוא לשון המשכה וגידול, כי באמונה יש כח זה, שעל ידי האמונה יומשך הדבר הזה ממקורו ויבוא. היינו, על ידי שהוא מאמין בהשם יתברך, ובוטח בו באמונה שלימה על שום איזה דבר, אז נמשך הדבר ההוא ובא בשלימות" עכ"ל"ק.

כן יש בה בעומק אמונה שלמה שבשורש אמונת ישראל, כח המשכה וגידול, להגביר ולחזק שורשי אמונה טהורה בלב, בכל ענפיה ופרטותיה שהתבארו, אמונת השי"ת ועבדיו הצדיקים, ואמונת ישראל בעצמם בכלל ובפרט, כמו שנתבאר בעזרה"ת.

והנה בסה"ק קדושת לוי (פרשת עקב ד"ה א"י ועתה ישראל בא"ד) כתב, וז"ל: "וזהו ששמעתי מהרב הקדוש מורינו הרב יחיאל מיכל זצ"ל, 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש' (תהלים כז, ד). זה תמיד 'שאלתי', שאבקש תמיד, 'מאת ה' אותה אבקש', שאבקש תמיד מאת ה' ודפח"ח" עכ"ל"ק.

והיינו, שכל שאלתו האחת והבקשה של דוד המלך ע"ה, היא "מאת ה' אותה אבקש, שאבקש תמיד מאת ה'". – וכמובן זה שייך, רק כשיודע ומכיר נאמנה שכל דבר הוא מאת ה', ורק מי שאמונתו 'שלמה' בהשגחת הבוב"ה בכל פרט ופרט, הרי הוא מחזיר הכל למעלה. וזוכה למדרגה זו כפירושו של הרבי ר' מיכל זצוקללה"ה שאחת היא שאלתו תמיד, לבקש כל דבר מאת השם יתברך.

עוד כתב בסה"ק קדושת לוי (פרשת ראה ד"ה ראה אנכי בתוה"ד) וז"ל: "ואפשר לומר, שזהו פירוש הפסוק (ויקרא ד, כז) 'נפש כי תחטא, ומפרש מהו החטא, 'בעשותו אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה', רוצה לומר אשר מן הראויים היה בעשותו איזה מצוה, שיהיה נדמה בעיניו כאלו לא עשה כלום. והיא לא כן, אך שנחשב בעיניו ליש ודבר, על ידי עשיות המצות. ועל ידי זה הוא מתגדל בעיניו, אז 'אשמה', כי זהו עצמו הוא חטא גדול".

"ונוכל לומר שלזה כיוונו חכמינו ז"ל (סוכה ל.) שדרשו מצוה הבאה בעבירה, מקרא ד'שונא גזל בעולה' (ישעיה סא, ח). כי ענין 'מצוה הבאה בעבירה' הוא כנ"ל, שאחר המצוה הוא מתגדל ומתנשא בעיניו על ידי עשיות המצות, וזאת ההתנשאות נחשב כעבירה. וכוונת הכתוב הוא גם כן על דרך זה, 'שונא גזל בעולה', דהיינו שעל ידי המצות הוא 'עולה' ומתגדל בעיניו, להיות נחשב ליש ודבר. לכן כמו גזל יחשב, כי באמת לא מכוחינו ועוצם ידינו אנחנו מקיימין

המצוות, רק הכל מאת ה' הוא, אשר בחר בנו וכו' ונתן לנו את תורתו, וזכינו לקיים מצוותיו וחוקותיו, ומאיר עינינו בתורתו שנוכל להשיג עבודתו, איך לעבוד אותו" עכ"ל.

ויסוד דברי קדשו מבוארים היטב על פי האמור, ששני העניינים שבמלחמת עמלק הפנימי קשורים כאחד זה בזה, שמתוך אמונה השלמה יבוא לענווה, כאשר יודע ומכיר שמכוחו לא עושה כלום, לא יבוא לידי חטא ואשמה. – אלא שהוסיף בזה ללמדנו דעת ובינה, שאף בקיום התורה והמצוה ובעבודה הרוחנית, צריך "שיהיה נדמה בעיניו כאילו לא עשה כלום". ובאם לא כן, רק מחשיב עצמו "ליש ודבר", מחמת התורה והמצוה שעשה, שעל ידי זה הוא מתגדל בעיניו, אז זה גופא נחשב 'אשמה', כי הוא חטא גדול. וכמו שפירש בזה ענין "מצוה הבאה בעבירה", שמתערבים במצוה הרהורי גאות והתנשאות ורום לב, לייחס זו העשייה והפעולה שעשה לעצמו ולכוחו וכישרונו, שבזה מתערבת עבירה בתוך המצוה ח"ו.

ד

ביאור יסוד חג הפורים עניינו והשפעתו לכל ימות השנה כולה

ומעתה נבוא אל המכוון ביסוד מעלתו וגדולתו העצומה של חג הפורים הזה, יותר ממדרגת מעלת ישראל בדור דעה כמלאכי השרת על הר סיני.

דהנה ידוע שלא נזכר במגילת אסתר מתחילתה ועד סופה שמו יתברך, הגם שהוא נרמז ברמז כמה מקראות קודש. כי בעין חיצונית היה ניתן אולי לתלות הכל בדרך מקרה בלבד, ולא היו כאן שום ניסים גלויים בשידוד מערכות הטבע, כבשאר מועדים. ויכול התולה לתלות כל מאורעות המגילה והצלחתם של ישראל ביד המקרה, שמתחילה התקצף המלך על ושת, ובכן נבחרה אסתר המלכה, וכאשר בנדד שנת לילה נזכר מטובת מרדכי שדיבר טוב על המלך נפל המן מגדולתו, ובבקשת המלכה במשתה היין הסכים לוותר על גזירתו, והכל בדרכי מקרה, חלילה וחלילה.

אבל כבר העידו חכמינו ז"ל במכילתין (מגילה יא.): "רבי יוחנן פתח לה פתחא להא פרשתא מהכא (תהלים צח, ג), 'זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל, ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו'. אימתי ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו, בימי מרדכי ואסתר." ["שהדבר נגלה לכל האומות, שהלכו אגרות בכל העולם". רש"י]. הרי מבואר, שבאותה עת ראו כל אפסי ארץ שאין כאן כי אם ישועת אלקינו, באשר זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל.

כי משנתנו ישראל אל ליבם להתבונן למפרע בכל הקורות אותם לאורך כל תשע שנים הללו, מתחילת שנת שלוש למלכו ועד סוף ביטול אותה גזירה שבשנת שתיים עשרה. האירה להם האמונה באור יקרות וצחצחות, ובפתאום תפסו שתיכף מתחילת אותו משתה, כבר מצמיח להם השי"ת ישועה בהריגת ושת כדי להכין את מלכות אסתר. והמגילה מתחילתה מספר ענין הנס שנעשה לישראל, שהוא מתחיל תיכף מויהי בימי אחשוורוש בכל מעשה המשתה. כענין שאמרו רז"ל (מגילה יג): והובא ברש"י ז"ל בפירושו למגילת אסתר, בביאור הכתוב (אסתר ג, א) "אחר הדברים האלה וגו'. מאי אחר. אחר רבא, אחר שברא הקדוש ברוך הוא רפואה למכה. דאמר ריש לקיש אין הקדוש ברוך הוא מכה את ישראל, אלא אם כן בורא להם רפואה תחילה".

ובזה תפסו עתה כל ישראל וראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו, עד כמה זכר חסדו ולא עזב אמונתו מהם. והיתה האמונה האיתנה בכל תוקף באותם הימים, כאשר הבינו בכל דבר ודבר שאין שום מקרה בעולם. ולא בכדי שמע מרדכי דברי בגתן ותרש בשפה הטורסית, ולא מעצמם נקראים ספרי הזכרונות בזה המקרה דוקא בנדד שנת לילה, כאשר המן בא לחצר החיצונית, לאמר למלך לתלות את מרדכי, וכן על זה הדרך בכל פרט ופרט שקרה עמהם ראו והבינו למפרע שלמות האמונה השלמה, שאין עוד מלבדו כלום ואפס זולתו והשגחתו עליהם ברוב אהבה וחיבה כגמול עלי אמו וכטיפול בן יחיד ממש שנתבאר.

ואף בדברים הרעים שקרו עמהם, מעתה כשנתנו לב למפרע להבין ולהתבונן בכל אותה זעקה גדולה ומרה, כאשר נגזר עליהם בחותם של טיט להשמיד להרוג ולאבד, והיו בוכים ומתענים בשק ואפר. – הרי משהסתכלו כעת בכל זאת למפרע, ראו גם בזה גופא כמה טובה גדולה עשה ה' עמהם בהביאו עליהם אותה גזירה, כדי להכניסם לטיפול ראוי והגון הנצרך להם.

על דרך שאמרו ז"ל (מגילה יד.): "גדולה הסרת טבעת, יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל, שכולן לא החזירו למוטב, ואילו הסרת הטבעת החזירתי למוטב" ע"כ. – הרי מבואר, שרק מתוך הסרת הטבעת חזרו ישראל למוטב, ומעתה נתנו לב להבין מה שנתחייבו כליה מתחילה לפי שנהנו מסעודתו של אותו רשע בשעתו, או במה שהשתחוו לצלם, עיין סוגיא דפרק קמא (יב). ורק מכוח המקל הקשה שהכה בהם המן הרשע, בשעה שביקש להשמיד להרוג ולאבד, רק מתוך הכאותיו ושנאתו הגדולה לישראל חזרו הם למוטב. כאשר מתוך המכה והגזירה נתנו אל לב לשוב בתשובה שלמה, ולבקש רחמים מלפניו יתברך לכפר על חטאם ולבטל הגזירה. כמו שתקנו בסליחות לתענית אסתר: "חותם טיט אשר נעשה, לבילשן סיפר. מנינוה למדו, לאחר גזרה כעס להפר".

ואם כן נמצאו מבינים עתה, מי השולח את אותו המן, ומדוע שלחו, ועל מה נשלח, הכל באשר לכל מאיר וזורח לפניו באור האמונה הגדולה, שיקדה עתה בלבם, לראות ולהבין בכל אפסי ארץ את ישועת אלקינו.

ודלא כפי שניסה המן נכד עמלק להחדיר בישראל, שהכל מקרה שקרהו, אשר קרך בדרך. וכדרך שאמר לפני אחשוורוש, כאשר אמר (מגילה יג): "מסתפינא מאלהיו, דלא ליעביד בי כדעבד בקמאי". ענה המן (אסתר ג, ח) "ישנו עם אחד", אלקיהם של אלו ישן הוא, כדאיתא במדרש (אסתר ז, יב): "אותו שנאמר בו (דברים ו, ד) 'ה' אחד' ישן לו מעמו. אמר לו הקדוש ברוך הוא, אני אין לפני שינה, הה"ד (תהלים קכא, ד) 'הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל', ואתה אמרת יש לפני שינה וכו'" ע"ש.

כלומר, שטען המן שגם אלקיהם של אלו ישן לפעמים, עפרא לפומיה, וגם הוא נצרך קצת פנאי לעצמו, אטו כל מלך יושב על ממלכתו כ"ד שעות ביום, הרי גם המלך צריך קצת זמן לעצמו לעסוק בענייניו, וכעת 'ישן הוא', במנוחה והפסקה מהשגחתו עליהם רח"ל. והוכיח זאת ממה שנחרב בית מקדשם, ונכבשה ארצם, וגלו כולם בגלות מלך בבל, נמצא שכעת ישן הוא. – וזאת רצה להחדיר גם בישראל חלילה, שהוא זמן של הסתר פנים, אין רואה ואין מבקש, ולהחשיך מהם אור האמונה הטהורה, הצריכה להאיר תמיד נר לרגלי איש ישראל, בבירור הגמור כי 'הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל' חלילה וחלילה, ובכל עת ורגע אינו מסיר השגחתו מעמנו כבבת עינו כביכול.

ומצינו בגמרא סוטה (מח.) גבי יוחנן כהן גדול שביטל את ביטל את המעוררים, וזה"ל: "מאי מעוררים, אמר רחבה, בכל יום ויום שהיו עומדים לוויים על דוכן ואומרים (תהלים מד, כד) 'עורה למה תישן ה'". אמר להן, וכי יש שינה לפני המקום, והלא כבר נאמר (שם קכא, ד) 'הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל', אלא בזמן שישראל שרויין בצער ועובדי כוכבים בנחת ושלוה, לכך נאמר עורה למה תישן ה' ע"כ. עיין שם בביאור מהרש"א בחידושי אגדות על אתר. – ומבואר בפשוט המכוון בהאי קרא 'עורה למה תישן ה'', שבוודאי לא שייכא כן באמת כלפי מעלה חלילה, כי שינה אין לפניו כאשר הוכיח להם יוחנן כהן גדול מקרא דהנה לא ינום ולא ישן. אלא שבזמן שישראל שרויין בצער והעכו"ם בנחת ושלוה הוא נראה בעיני העולם כן, שנראה כמי שמזניח את ישראל וישן מהשגחתם. ועל כך היו הלוויים צועקים כלפי מעלה, משום כבוד שמים הנתון למרמס, בכך שנראה בעיני העולם כמי שישן, וכאב ליבם על כבוד שמו יתברך. – ואף על פי כן ביטל יוחנן כהן גדול את המעוררים, שבזמן שהבית על מכונו אין לומר כן עורה למה תישן, כאשר ביתו קיים ושכינה בתוכו, רק כמו שנאמר בקרא דתהלים על זמן הגלות, עיין בביאור מהרש"א שם.

מה שאין כן המן הרשע היה רוצה להחדיר בלב ישראל, כפי שחשב בעצמו עם אחשוורוש, שאלקיהם של אלו ישן חלילה באמת, ואינו משגיח יותר על בניו רחומיו, ועתה הוא במנוחה והפסקה. – ועל כך נתנו ישראל לב לשוב בתשובה שלמה, ולחזק האמונה בלבם בימי הפורים הדק היטב, לדעת נאמנה שאין שייך לפניו ית' שום תנומה קלה, ובכל עת ורגע עיניו משוטטות בכל, כלשון הפייט (ימים נוראים, אמרו לאלקים): "פעל ועשה הכל, בידו לגדל ולחזק לכל, אליו ישברו עיני כל, ועיניו משוטטות בכל". עד שהגיעו למדרגת האמונה השלמה והאיתנה.

ובזה מובן מדרגתם הגדולה של ישראל בימי הפורים יותר ממדרגת סיני, הגם שהיו אז דור דעה במעמד הנשגב העליון. כי בפורים הגיעו ישראל להכרה השלמה באמונת אומן בכל דבר ודבר הנעשה עמהם, בין מקרה הטוב ובין מקרה הרע, שהכל שווה לפניו לטובה, ואין שום דבר רע הנעשה חלילה לרעתם בעולם, [כענין המעשה שהובא לעיל בהרה"ק הרבי ר' זישא]. והרי הם מפרסמים פרסומי ניסא בכל קריאת המגילה כולה, שכל ענייניה נכללים בכלל 'קריאתה זו הילולה' (יד.), ואף הגזירה עצמה להשמיד להרוג ולאבד, נכללת בכלל אהבת הנס הגדול, והודאתם של ישראל במשתה ויום טוב דפורים דנן, כי הם מודים ומשבחים על הרעה כשם שמברכים על הטובה, ונותנים לב מעתה להבין בכל הקורה עמהם גם לרעה, שהוא טובה גדולה מאתו יתברך.

ומתוך זו ההכרה נמצא מדרגת אהבה דפורים גדולה הרבה יותר מסיני, הדור קבלוה מאהבה בימי אחשוורוש. כי בסיני לא הגיעו לאותה אהבה גדולה, שיהיו שלמים עם בוראם בכל מה שיבוא אליהם, וכמה פעמים התלוננו ברעה שמצאתם בדרך, ניתנה ראש ונשובה מצרימה וכו', ונצרך לכפות עליהם בכפיית הר כגיגית שם תהא קבורתכם. – אבל כאן בפורים היו שלמים עמו באהבתו בתכלית השלמות, בלא שום דופי הרהור או מחשבת פיגול באמונה, רק שמחים עמו באהבה בכל מה שיבוא אליהם מכל צד, הן לטוב והן למוטב.

וזאת האמונה השלמה נצרכה לישראל בימי הפורים הללו, כאשר בימי הפורים קבלו מאהבה את התורה שבעל פה. כמבואר בספרים הקדושים על פי מ"ש במדרש תנחומא (פרשת נח), שאמרו בסיני נעשה ונשמע על תורה שבכתב, והכפייה על תורה שבעל פה, שהיא קשה ומייגעת עד מאוד. ועתה בפורים הדור קבלוה מאהבה גם לתורה שבעל פה. – ונמצא בזה חג הפורים כענין מתן תורה, וכבר הזכרנו דברי הרמב"ם בריש פ"ח מיסוה"ת, שהאמונה השלמה תנאי מעכב היא בקבלת התורה, עד שנצרך השי"ת להבטיחו למשה לפני מתן תורה בסיני (שמות יט, ט) "וגם כך יאינו לעולם". וכמו כן כאן לקראת מתן תורה שבעל פה, נצרך להתקיים בהם תנאי האמונה בשלמות, אמונה שאין בה דופי חלילה, אמונה טהורה שאין אחריה הרהור ומחשבה.

ובנתיב דרכנו יתיישב מאמר הגמרא "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", שתמהנו בו טובא (לעיל ס"ק א), שהוא כמעט מושלל המציאות שלא להכיר ההבדל בין צר ואיוב כל כך לאוהב דורש טוב תמיד, כהבדל אור וחושך. - ברם בהאמור יתבאר יפה הענין, כאשר במשתה ושמחה של פורים, כשהימים האלה נזכרים ונעשים בפועל ממש, למחות זכר עמלק בכל שנה ושנה בעשייה זו שאנו עושים במשתה ושמחה של חג הפורים. הרי מתוך כך יימחה לגמרי כפירתו של עמלק והכחשתו וצינונו לזנב ולהחסיר מן האמונה השלמה, ותגדל האמונה בתוקף שלמותה, כמו שזכו ישראל בימי אחשוורוש להכיר ולראות ולדעת שהכל טובה לפנייהם מאתו יתברך, ואין שום הרהור חוץ חלילה בפגם האמונה התמימה והטהורה. - הרי ממילא נמצא שגם המן עצמו מביא עליהם הטובה, כמשנ"ת מדברי הגמרא להדיא, שטובה וגדולה להם יותר הסרת הטבעת ממ"ח נביאים ושבע נביאות, שרק מכוחו של המן חזרו ישראל למוטב. ואם כן נמצא במדרגה הגבוהה הזאת מקום להשוות ביניהם עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, שגם זה בקללתו ורדיפתו ושנאתו מביא טובה לישראל, כשם שזה מביא בישועת גאולתו, והכל באשר לכל שווה לפנייהם לטובה, ואין שום רעה כלל. וכבר מבואר בסה"ק קדושת לוי זי"ע לפורים (כללות הניסים סימן א' ד"ה ו' דויזתא וכו'), שאף המן יש בו ניצוץ קדוש, שזכה שיתקדש שם שמים על ידו בעולם. והוכיח דברי קדשו מגמרא מפורשת בפרק חלק (סנהדרין צה.) מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, עיין שם שהם יצאו מאותו ניצוץ קדוש.

ובזה נבוא אל המכוון ביסוד חג הפורים ולימודו לכל ימות השנה כולה, שנראה חג הפורים הוא המעמיד בישראל יסוד זו האמונה שבתוך החשכות ובתוך הגלות, וזאת צריכים אנו להוציא עמנו ממשתה זה הפורים להתלוות עמנו לכל ימות השנה, כאשר נתבאר לעיל (ס"ק א) שהמועדים הם הרגליים שכל השנה נשענת עליהם. - ובזה הענין נותן חג הפורים את חלקו לכל ימות השנה, ללמוד וללמד לדעת ולהכיר שלמות אמונה השלמה של ישראל, בכל מה שקורה עמהם, ולהכיר בכל הקורות אותם שאין הם חלילה כדרך 'מקרה' בעלמא, כאשר שגור בפי העולם 'במקרה' קרה לי כך, כי אין שום מקרה בעולם כלל וכלל.

ובזה נראה באשר אמרו בגמרא (חולין קלט:): "אסתר מן התורה מנין, ואנכי הסתר אסתיר (דברים לא, יח)" ע"כ. ובפשוטו קשה להבין, הא אדרבה בימי אסתר זכו לגילוי ולא להסתר, כאשר ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו.

אך עיקר המכוון בזה בשורש כח 'אסתר', אף בימים של 'אנכי הסתר אסתיר', הסתר בתוך הסתר, לטעת בישראל אמונה חזקה תקיפה ואיתנה, לדעת שאפילו בהסתרה שבתוך ההסתרה גם שם נמצא השי"ת. כאשר גילתה אסתר לישראל בימי הפורים הללו, הגם שאין שם ה' נמצא במגילה כנזכר, שהכל בסדר נסים הנסתרים. ואף בעת תוקף הגזירה מסרה נפשה בלך כנוס וגזרה תענית בכל לב, לעמוד ולהתחנן לפני מלך חי וקיים, אף בעת ההסתרה. וזהו 'אסתר מן התורה מנין', מה כח נתנה אסתר לישראל בתורה, 'אנכי הסתר אסתיר', שיוכלו להחזיק מעמד ויהיה להם קיום גם בימי הסתר, ויהיו שלמים בזה באמונתם.

על דרך שהביא בסה"ק קדושת לוי זי"ע (קדושות לפורים קדושה ראשונה) בשם רבו הק' המגיד ממעזריטש זצלה"ה, וזל"ק: "יש שני מיני ניסים, א' ניסים נגלים, וא' ניסים נסתרים. נסים נגלים, הוא קריעת ים סוף ויציאת מצרים, אשר נגלה לעין כל ניסים ונפלאות שנשתנה הטבעים. ויש נסים נסתרים, כמו בימי מרדכי ואסתר שלא היה שינוי הטבעים, רק הנס היה בתוך הטבעים. - ואמר אדמו"ר הגאון בוצינא קדישא מ"ו דוב בעריש זצ"ל, שלכן נקראת 'אסתר', שהיה הנס בהסתר בתוך הטבעים, עד כאן אמר מורי ורבי זלה"ה. והנה הנס אשר הוא בשינוי הטבעים, כמו 'מכות דיציאת מצרים, הטבעים נתחלפו ונשתנו. והנס דבימי מרדכי ואסתר, הטבעים לא נתחלפו ונשתנו, והיו הטבעים בתקפם ובקיומם וכו'" עכלה"ט.

והנה מבואר בסוגיא דמגילת תענית בפ"ק דשבת (יג): שמעיקר הדין ישנו חיוב לקבוע ליום טוב על כל הנסים הללו הבאים עלינו תמיד. כמ"ש שם: "תנו רבנן, מי כתב מגילת תענית, אמרו חנניה בן חזקיה וסייעתו שהיו מחבבין את הצרות. אמר רבן שמעון בן גמליאל, אף אנו מחבבין את הצרות, אבל מה נעשה שאם באנו לכתוב אין אנו מספיקין. דבר אחר אין שוטה נפגע. דבר אחר אין בשר המת כו' שבחי מרגיש באיזמל" ע"כ.

נמצא מעיקרא דהלכתא חייבים אנו לקבוע יום טוב גם בכל אלו הנסים הנסתרים, אלא שמנועים אנו מזה מחמת שאין אנו מספיקים, ואין השוטה נפגע, ואין בשר המת שבחי מרגיש. ואם כן צריך לדעת כיצד נשלים ונקיים זה היום טוב, שאנו חייבים בכל הנסים הנסתרים.

כאשר באמת מוקפים אנו תמיד בנסים, כאשר מזכיר אני תמיד מלשון רש"י בברכות (יב.): "ברכת אמת ואמונה מדבר בה אף על העתידות שאנו מצפים, שיקיים לנו הבטחתו ואמונתו, לגאלנו מיד מלכים ומיד עריצים, ולשום נפשינו בחיים, ולהדריכנו על במות אויבינו, כל אלה הנסים התדירים תמיד" עכ"ל.

וכנודע מאמר זקני הקדוש רבי נתן דוד משידלובצא זצלה"ה [תורת רבי נתן דוד, תפילות השבת], שהביא בנו אא"ז זי"ע בדברי בינה לפסח (דף כג): "בכל עת צרה וצוקה אין לנו מלך עוזר וסומך אלא אתה. בשם אאמו"ר

הרה"ק ז"ל זי"ע, היינו שצריך האדם לידע, איך שבכל עת ורגע הוא עומד בצרה וצוקה, ואין שום זמן לומר עליו שזה העת הוא טוב, שבאמת בכל רגע ורגע צריך האדם לרחמי שמים, להשגיח עליו ולסעדו ולתמכו להינצל מכוח העמים העומדים עלינו לכלותינו, אלא שאין לנו מלך אלא אתה, שהכל הוא כוחו תברך העוזר והסומך לישראל בכל עת ורגע" עכ"ל"ק.

והיינו משום שכל עצם קיומנו בעולם, הכל בנסים ונפלאות גדולות נסתרים ותדירים תמיד, הן קיום הפרט והן קיום הכלל. על דרך שכתב היעב"ץ זצלה"ה בהקדמת סידורו בית יעקב, וז"ל"ק: "מי שיעיין ביחוד עניינינו ומעמדנו בעולם, אנחנו האומה הגדולה שה פזורה, אחר כל מה שעבר עלינו מהצרות וכו'. חי נפשי, כי בהתבונני בנפלאות אלה, גדלו אצלי יותר מכל ניסים ונפלאות שעשה השם יתברך לאבותינו במצרים ובמדבר ובארץ ישראל, וכל מה שארך הגלות יותר נתאמת הנס יותר וכו" ע"כ.

ואם כן הלא מעיקר הדין חייבים אנו לקבוע יום טוב על כל אלו הנסים, אך נראה שעל כך הוקבע חג הפורים דנו, שהוא היום טוב הנקבע בכל אלו הנסים התדירים עמנו תמיד. מחמת שזה החג הוא שורש ויסוד כל אלו הנסים, שבו נכנסו ישראל לראשונה בסדר הנהגה השנית שביאר הקדושת לוי הנ"ל, סדר הנהגת הנסים הנסתרים, שיכירו ויידעו נאמנה בכל הקורות עמהם שהכל בנסים נסתרים. ויידעו מכח חג הפורים הזה, שצריכים הם להלל ולהודות לפניו על כי אין לנו מלך עוזר וסומך אלא אתה, המצילנו מכל עת צרה וצוקה. ובחג זה של פורים נקבע שורש חג על כל ימות השנה כולה, להיות תמיד אמונה שלמה זו לנגד עינינו בלי הסר, שהכל באשר לכל נעשה עמנו בנסים ונפלאות תדירים תדיר.

ועל כך הוקבע להם יו"ט דפורים, שהוא השורש והיסוד לכל ימות השנה, להכיר בנסים הנסתרים, גם בימים של 'ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא', זמני הסתר בתוך הסתר, ונוסך כח באיש ישראל להתרומם ולהכיר גם בימים קשים כאלו בנסים נסתרים התדירים. – לא רק בנסי אבותינו הק' כמו שזכו לגלות בימי מרדכי ואסתר, אלא אף גם בנסים התדירים עמנו כעת בכל יום ויום, כמו שהשריש רש"י ז"ל שהם נסים התדירים תמיד, ומכח הפורים ניתן להכיר בהם ולהודות להשם יתברך עליהם.

ויתרה מזו יכירו ויידעו מכוח חג הפורים, שאף הרעה הבאה עלינו, כאשר כואב לאדם וסובל ומיצר חלילה, אם בצרת הפרט או בצרת הכלל, שבסודו של דבר הכל בא לטובה עלינו, ואין שום דבר נועד חלילה לפגוע או להזיק או להרע לשום אחד מישראל, כי הכל מכוון עלינו לטובה ולברכה. וכמו שנתבאר, שבמדרגת חג הפורים נודע למפרע שאפילו 'ארור המן' היה לטובה, ואין חילוק בין ארור המן לברוך מרדכי. כאשר גם המן היה לו זכות שעל ידו נעשה הנס כמשנ"ת, ונתקדש על ידו שם שמים, כדרך שמצינו בגמרא תענית (חי). שאף הרשע צריך זכות שיבוא הנס על ידו, כמ"ש: "חנניה מישאל ועזריה צדיקים גמורין היו, וראויין היו ליעשות להם נס. ונבוכדנצר מלך הגון היה, וראוי לעשות נס על ידו. ואותו רשע הדיוט הוא, ואינו ראוי לעשות נס על ידו וכו" עי"ש.

ובזה יבואר לפנינו באר היטב, חידוש גדול שכתב כ"ק אאמו"ר זצלה"ה בחלקת יהושע פרשת כי תשא (דף ס: טו"ב בתוה"ד), וז"ל"ק: "והימים האלה נזכרים ונעשים (אסתר ט, כח). כמו בקבלת התורה, נתעורר בכל יום הבת קול. כך בפורים נזכר אורות פורים, 'ונעשים', שיעשה מזה שיהיה כלי להשראת הקדושה. וזה ענין זכירת עמלק בכל יום" עכ"ל"ק.

למדנו מדברי קדשו חידוש, שחג הפורים נמשך ויורד בכל יום מימות השנה כולה, ורומז לה מקרא 'והימים האלה נזכרים ונעשים', כל הימים כולם בכל ימות השנה נזכרים ונעשים אורות חג הפורים, ונעשה מזה כלי מוכן מדי יום ביומו להשראת הקדושה. והוכיח שיטתו מחובת זכירת מעשה עמלק שבכל יום, שהוא אחד משש זכירות שאנו מזכירים בכל יום ויום, שזה נעשה מכח חג הפורים הנזכרים ונעשים בכל הימים כולם.

ויסוד דברי קדשו מבואר מאוד על פי האמור, שזה החג הלא הוא חג לכל ימות השנה, כי מעיקר הדין היינו נצרכים לחגוג חג הפורים על נסים הנסתרים בכל יום ויום, כאשר בכל יומא ניסא מתרחש לן תדיר, כאשר הוכחנו. אלא שאין אנו יכולים מכמה סיבות לקבוע אותו חג בכל יום, וקבעוהו בחג הפורים כשורש חג לכל ימות השנה כולה, וממנו נשפע כח הקדושה לכל ימות השנה.

וכמו שנתבאר שבזו האמונה הגדולה שזכו בפורים להכיר בכל מה שקורה שהוא מהשי"ת, אף שאין רואים והכל בהסתר, כי מאמינים אנו בני מאמינים בכל זה בשלמות. ומזה נעשה יסוד קבלת התורה שבפורים מאהבה, בחינת מתן תורה לתורה שבעל פה. – הרי כל זה החדיר בתוך בני ישראל בחינת חג השבועות על קבלת תורה שבעל פה באהבה. וממילא כמו שבחג השבועות ישנה השפעה ברורה מחג זה לכל ימות השנה, שהשי"ת 'נותן התורה' מדי יום

ביומו, כאשר מברכים אנו בברכות התורה בכל יום. וכן בבת קול היוצאת מהר חורב, שהם הרהורי התשובה הנשלחים לאדם בכל יום, שהכל מכח השפעת חג השבועות לכל ימות השנה, כאשר ביאר שם יפה בחלקת יהושע לעיל מיניה, עיין שם. – אם כן הוא הדין והוא הטעם גם לגבי חג יו"ט של פורים דגן, שאף הוא ישפיע עלינו בחינת מתן תורה שבו לכל יום ויום מימות השנה. ואולי עוד יותר מחג השבועות, מכיון שנתעלו אז בני ישראל, למדרגת אמונה שלימה גבוהה יותר מאמונתם שבסיני, והדור קבלוה בהאי יומא עילאה מאהבה ולא מכפייה כמו שנתבאר בכל זה בעזרי"ת.

ואם כן שפיר מבואר זריחת אורות חג הפורים בכל ימות השנה כולה, ותמיד נזכרים הימים האלה ונעשים מדי יום בימו, לעשות מהם כלי להכין האמונה השלמה והתמימה, ולקבל מהם כלי להשראת הקדושה, כאשר יידע נאמנה כי כבוד ה' חופף עליו בייחוד תמיד, והרי הוא נמצא בכל העת בין אצבעותיו יתברך כביכול, שמטפל בו בכל הטיפול הנצרך לו לטובה, כיולדת המטפלת בבנה יחידה, ומלטף אותנו תמיד באהבה רבה ואהבת עולם, ובזה לא נזוז חלילה לעולם מן הקדושה הנשפעת מחג הפורים הלז, לצאת עם כל הדברים המדוברים הלכה למעשה. בביטול הגאווה וההתנשאות, וחיזוק הענווה והביטול, להאמין באמונה שלמה ותמימה, אמונה שלמה בה' ובתורתו, אמונה שלמה בצדיקים חכמי ישראל, כאשר קבלו ישראל באמונה שלמה במרדכי ואסתר בכל אשר קיים עליהם בכל תוקף. ולקבל כל הקורות עמנו באהבה, ובזה בודאי יתקיים וישתמר בידו זה החג לכל ימות השנה כולה.

ויעזור השי"ת שיתקיימו בנו כל העניינים המדוברים הלכה למעשה, לזכות למחיית עמלק הפנימי והחיצוני, ולחזק שורש אמונה שלמה בלב ישראל, עדי נזכה לביעור הרע מן העולם ומחיית עמלק בשלמות, ולהתגלות האמונה השלמה בכל העולם כולו, ויידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יציר כי אתה יצרתו, בהתגלות השכינה בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

M0732951213@gmail.com לקבלת הגליון מידי שבוע למייל שילחו מייל לכתובת